

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

Self - Reliance of Small and Micro Community Enterprises in Songkhla Province

เสาวลักษณ์ ผลเจริญ

Saowalak Phoncharoen

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Science in Agricultural Development

Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

Self - Reliance of Small and Micro Community Enterprises in Songkhla Province

เสาวลักษณ์ ผลเจริญ

Saowalak Phoncharoen

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Science in Agricultural Development

Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

ผู้เขียน นางสาวเสาวลักษณ์ ผลเจริญ

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพไลวรรณ ประพฤติ)

.....ประธานกรรมการ
(ดร.เชิดศักดิ์ เกื้อรัมย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพไลวรรณ ประพฤติ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.บัญชา สมบูรณ์สุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลวรรณ ประพฤติ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ .....

(นางสาวเสาวลักษณ์ ผลเจริญ)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ .....

(นางสาวเสาวลักษณ์ ผลเจริญ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นางสาวเสาวลักษณ์ ผลเจริญ
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา 2) วิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS Model 3) วิเคราะห์ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา โดยเก็บตัวอย่างจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาที่มีการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 246 กลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ร้อยละ 39.4 เป็นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค รองลงมาเป็นกลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตปุ๋ยและกลุ่มผลิตยางพารามีจำนวนเท่ากัน และกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 17.9, 13.0, 10.2, 8.1, 8.1 และ 3.3 ตามลำดับ มีระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่มเฉลี่ย 8 ปี มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยอยู่ที่ 27 คนต่อกลุ่ม จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 57.3 เกิดจากการรวมตัวกันเองภายในชุมชน และอีก ร้อยละ 42.7 เกิดจากมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนให้จัดตั้ง โดยมีทุนแรกเริ่มในการจัดตั้งเฉลี่ย 193,959.3 บาทต่อกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มฯ ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานภาคเอกชน ร้อยละ 1.6 และ 0.4 ตามลำดับ ส่วนอีกร้อยละ 37.0 จะไม่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งกลุ่มฯ มีรายได้เฉลี่ย 20,388.2 บาทต่อเดือน มีเงินออมตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจกรรมเฉลี่ย 121,589.5 บาท ส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.2 จะไม่มีหนี้สิน และอีกร้อยละ 22.8 มีหนี้สิน การวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยรวมมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และเมื่อจำแนกตามตัวแบบของ TERMS Model พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในด้านจิตใจ (M) ด้านเศรษฐกิจ (E) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (S) และด้านเทคโนโลยี (T) ค่าเฉลี่ย 4.03, 3.64, 3.55 และ 3.43 ตามลำดับ ส่วนด้านทรัพยากรธรรมชาติ (R) มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.39 การพึ่งตนเองเมื่อจำแนกตามประเภท พบว่า กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค และกลุ่มผลิตสุรา มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.78, 3.73, 3.72 และ 3.46 ตามลำดับ ในขณะที่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผลิตปุ๋ย และกลุ่มผลิต

ขางพารา มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38, 3.37 และ 3.16 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ F-test พบว่า วิชาหกิจชุมชนแต่ละประเภทจะมีระดับการพึ่งตนเองแตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มออมทรัพย์ที่มีระดับการพึ่งตนเองที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของวิชาหกิจชุมชน ได้แก่ จำนวนสมาชิกมีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองในทิศทางลบ และรายได้เฉลี่ยของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ปัญหาในการดำเนินงานก็มากขึ้น ดังนั้นกลุ่มฯ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้กลุ่มฯ เกิดความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันกับภายนอกได้

Thesis Title	Self - Reliance of Small and Micro Community Enterprises in Songkhla Province
Author	Miss Saowalak Phoncharoen
Major Program	Agricultural Development
Academic Year	2017

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the characteristics of how SMCE operate in Songkhla Province, 2) analyze the levels of self-reliance of SMCE in Songkhla Province, according to TERMS Model, 3) analyze the differences of SMCE by enterprise type, and 4) analyze the factors that relate to self-reliance of SMCE in Songkhla Province. A sample of 246 SMCE was taken from groups of SMCE in Songkhla Province that have registered with the relevant government agency. The results show that the majority of SMCE in Songkhla Province are groups that process foodstuffs (39.4%). Following this are: animal husbandry groups, alcohol production groups, consumer goods production groups, fertilizer production groups, and Para rubber production groups, at 17.9%, 13.0%, 10.2%, 8.1%, 8.1% and 3.3%, respectively. The average number of years since establishment is 8 years. The average number of members per group is 27. Most groups were created by the members themselves (57.3%), while others were created through the support of outside agencies (42.7%). The average initial investment of each group was 193,959.30 baht. Aside from this, all groups received outside assistance: 61.0% got assistance from government agencies, 1.6% got assistance from community enterprise networks, 0.4% got assistance from the private sector, while 37.0% received no outside assistance. Average monthly income for the groups was 20,388.20 baht. Average savings, since beginning operations was 121,589.50 baht. 77.2% have no debt, while 22.8% do have debt. Analysis of the levels of self-reliance of the SMCE reveals that, in general, there was a high degree of self-reliance, with a mean of 3.61. Classifying self-reliance according to the TERMS Model, shows there was a high level of mental, economic, socio-cultural, and technological self-reliance, with means of 4.03, 3.64, 3.55 and 3.43, respectively, while natural resources self-reliance was at a medium level, with a mean of

3.39. When categorizing the enterprises by type, the level of self-reliance was high for consumer goods production group, animal husbandry group, foodstuffs production group, and the alcohol production group, with means of 3.78, 3.73, 3.72 and 3.46, respectively. The level of self-reliance for the savings group, fertilizer production group, and Para rubber production group was medium, with means of 3.38, 3.37 and 3.16, respectively. Testing statistical differences via an f-test revealed that the different types of SMCE had different levels of self-reliance, except the foodstuffs processing group, the consumer goods production group, the animal husbandry group, and the alcohol production group. The fertilizer production group, and the savings group had levels of self-reliance that were not statistically significant at 0.05. The following factors had a relation to the community enterprises' self-reliance: the number of members had a negative relation, and the average income of the group had a positive relation with self-reliance at a statistical significance of 0.05. As the number of members increased, the problems associated with running the SMCE increased. Thus, the SMCE should place importance on group process and teamwork so the groups and able to compete in the marketplace.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลวรรณ ประพฤติ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่คอยสนับสนุน ผลักดันให้เกิดประเด็นศึกษา การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ให้ความรู้ คำแนะนำ คอยตักเตือน และกระตุ้น การทำวิทยานิพนธ์ ให้โอกาสในการเรียนรู้ด้านการทำงานวิจัย เป็นที่ปรึกษาทั้งด้านวิชาการ การใช้ชีวิต อีกทั้งคอยให้กำลังใจ และช่วยเพิ่มทักษะคิดในทางบวก ขอขอบพระคุณ ดร.เชิดศักดิ์ เกื้อรักษ์ ศาสตราจารย์ ดร.บัญชา สมบูรณ์สุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบด ที่กรุณา สละเวลาอันมีค่าในการมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจแก้ไขเล่มวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ และข้อคิดที่ดีแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณประธานกลุ่ม กรรมการ ตลอดจนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ที่คอยอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมือในการตอบ แบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะ ทรัพยากรธรรมชาติ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณคุณสุศุคารา คล้ายมณี คุณกชพร เจริญสุข และ คุณนงลักษณ์ พิภูลทอง บุคลากรฝ่ายสนับสนุน ภาควิชาพัฒนาการเกษตร ที่คอยอำนวยความสะดวกด้านงานเอกสารต่าง ๆ ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ นักศึกษาระดับปริญญาโท ที่ช่วยเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และพร้อมให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ อยู่เสมอ

สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณบิดาและมารดาที่ให้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้มีความเพียร ความอดทน และมีกำลังใจต่อสู้กับปัญหา และให้การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งกำลังใจทั้งหมดล้วนผลักดันให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาในวันนี้ ประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ และกัลยาณมิตร ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	5
ABSTRACT.....	7
กิตติกรรมประกาศ.....	9
สารบัญ	10
รายการตาราง	12
รายการภาพประกอบ.....	13
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่.....	3
1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	3
1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์.....	4
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	6
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง.....	13
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	23
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	24
3.1 พื้นที่ทำการศึกษาวิจัย	24
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
3.3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	37
3.3.1 การศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานของกลุ่ม	37
3.3.2 การวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน.....	39

3.4 สรุปประเด็นศึกษาและวิธีการวิจัย	41
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	43
4.1 ผลการศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	43
4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน.....	43
4.2 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน	49
4.2.1 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนตามตัวแบบ TERMS Model	49
4.2.2 ระดับการพึ่งตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน	55
4.3 ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท	60
4.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน	62
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	64
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	64
5.1.1 ลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	64
5.1.2 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน	65
5.1.3 ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท.....	66
5.1.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน	68
5.1.5 การใช้ตัวแบบ TERMS Model ในการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา.....	68
5.2 ข้อเสนอแนะ	70
5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....	70
5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	70
5.2.3 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป.....	70
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก ก ผลการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์	75
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	92
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	113

รายการตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสงขลา.....	37
ตารางที่ 2 วิธีการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนตามวัตถุประสงค์.....	42
ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา	46
ตารางที่ 4 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ	54
ตารางที่ 5 ระดับการพึ่งตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน.....	58
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด สงขลา ด้วยการวิเคราะห์ ONE-WAY ANOVA	61
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา	61
ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	62
ตารางที่ 9 ความแตกต่างของการพึ่งตนเองแต่ละประเภทของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา.....	67

รายการภาพประกอบ

	หน้า
ภาพที่ 1 โครงสร้างการพึ่งตนเองตามแบบ TERMS MODEL	18
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	23
ภาพที่ 3 อาณาเขตจังหวัดสงขลา	25
ภาพที่ 4 ขอบเขตอำเภอเมืองสงขลา	26
ภาพที่ 5 ขอบเขตอำเภอสทิงพระ	26
ภาพที่ 6 ขอบเขตอำเภอจะนะ	27
ภาพที่ 7 ขอบเขตอำเภอนาทวี	28
ภาพที่ 8 ขอบเขตอำเภอเทพา	28
ภาพที่ 9 ขอบเขตอำเภอสะบ้าย้อย	29
ภาพที่ 10 ขอบเขตอำเภอระโนด	30
ภาพที่ 11 ขอบเขตอำเภอกระแสสินธุ์	30
ภาพที่ 12 ขอบเขตอำเภอรัตนภูมิ	31
ภาพที่ 13 ขอบเขตอำเภอสะเดา	31
ภาพที่ 14 ขอบเขตอำเภอหาดใหญ่	32
ภาพที่ 15 ขอบเขตอำเภอนาหม่อม	33
ภาพที่ 16 ขอบเขตอำเภอควนเนียง	33
ภาพที่ 17 ขอบเขตอำเภอบางกล่ำ	34
ภาพที่ 18 ขอบเขตอำเภอสิงหนคร	35
ภาพที่ 19 ขอบเขตอำเภอคลองหอยโข่ง	35
ภาพที่ 20 ลักษณะการดำเนินงานกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา	43
ภาพที่ 21 กราฟแสดงการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS MODEL	52
ภาพที่ 22 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ	55
ภาพที่ 23 ระดับการพึ่งตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน	59

ภาพที่ 24	กราฟแสดงการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS MODEL.....	65
ภาพที่ 25	ระดับการพึ่งตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน.....	66
ภาพที่ 26	แบบจำลองการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา.....	69

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ในอดีตที่ผ่านมา วิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยงานภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของชุมชนประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนและไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ส่งผลให้การสนับสนุนไม่เป็นระบบ ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งบางกลุ่มหน่วยงานรัฐบาลหรือเอกชนไม่ยอมรับ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ แต่ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนเป็นนโยบายของรัฐบาลไทยที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร (เสรี, 2548) และเมื่อปีพ.ศ. 2548 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เกิดการพึ่งตนเอง และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดอย่างสมดุล ซึ่งวิสาหกิจชุมชนถือว่าเป็นทางเลือกที่สำคัญในการประกอบอาชีพโดยชนบท ที่ผสมผสานการผลิตในภาคเกษตรกรรม ภาคพาณิชยกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการด้วยการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (กษมาพร และนพพร, 2556) โดยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดในการนำเอาทรัพยากร วัตถุดิบ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศให้อยู่ดีมีสุข และในปัจจุบันมีการประกอบการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชนกระจายในทุกจังหวัดของประเทศไทย จากข้อมูลสถิติของกรมส่งเสริมการเกษตร (2561) พบว่าในปี พ.ศ. 2561 มีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งสิ้นจำนวน 86,288 กลุ่มทั่วประเทศ ซึ่งเพิ่มจากเดิมในปี พ.ศ. 2558 ที่มี 66,986 แห่ง โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.81 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาชุมชน เมื่อชุมชนมีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ก็ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และถ้าหากเศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืน จะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคมของชุมชนด้วย ดังนั้นเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จดังกล่าว การพึ่งตนเองได้จึงเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากการพึ่งตนเองได้เป็นหลักคิดหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self-fulfillment) อยู่บนพื้นฐานหลักของความมั่นใจและความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน มีความเป็นตัวเอองสูงในความคิด ทัศนคติในการมองปัญหา

ต่าง ๆ และอาศัยความร่วมมือกับบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน การพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งรูปแบบการพึ่งตนเองที่ใช้กับวิสาหกิจชุมชนในอดีตจะเป็นการพึ่งตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ชุมชนมีรายได้ สมาชิกในชุมชนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชน แต่ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีการขยายตัวเชิงธุรกิจ และตลาดของวิสาหกิจชุมชนกว้างขวางขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้นำทฤษฎีการพึ่งตนเองของ TERMS Model มาใช้ เพื่อศึกษาการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากทฤษฎีการพึ่งตนเองของ TERMS Model เป็นการประเมินการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ใช้ในการพัฒนาการเกษตร (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2538) โดยตัวแบบ TERMS Model นี้จะประเมินการพึ่งตนเองทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการประเมินการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน กล่าวคือ วิสาหกิจชุมชนจะเป็นการนำทรัพยากรภายในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการประกอบธุรกิจของชุมชนที่มุ่งหวังทั้งกำไรทางการเงินและกำไรทางสังคม ซึ่งการประกอบธุรกิจจะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อความสะดวก และสินค้ามีคุณภาพ

ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาเป็นกรณีศึกษา จากข้อมูลสถิติของกรมส่งเสริมการเกษตรปีพ.ศ. 2561 พบว่า ในภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลามีจำนวนวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.21 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 847 กลุ่ม ซึ่งเพิ่มจากเดิมในปี พ.ศ. 2554 ที่มีการจดทะเบียน 698 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, 2554) เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 17.59 นอกจากนี้เมื่อจำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนตามลักษณะการดำเนินงานแล้ว พบว่า จังหวัดสงขลา มีวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลายประเภท ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งการที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะพึ่งตนเองได้นั้น ทางกลุ่มจะต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านผู้นำ การบริหารจัดการกลุ่ม หรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มที่สามารถนำพากลุ่มให้ประสบความสำเร็จได้ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกสร้างความมั่นคง มั่งคั่งให้กับชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา โดยใช้ตัวแบบ TERMS Model โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยคือ

- 1) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

2) วิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS Model

3) วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท

4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่

พื้นที่ศึกษาในครั้งนี้คือ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา และประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ที่มีการจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยจะเก็บข้อมูลตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะจำแนกตามการดำเนินงานของกลุ่มมีทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นประเด็นของการศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้

1) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์

2) ประเมินระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ตามตัวแบบ TERMS Model ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองด้านจิตใจ และการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม

3) ศึกษาเปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท และทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการพึ่งตนเอง

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลา 1 ปี 2 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1) หน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาคเอกชน ทราบถึงศักยภาพการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดแผนในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้ในอนาคต

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าใจถึงสถานการณ์การพึ่งตนเองในปัจจุบันตามแบบ TERMS Model ที่ทำใหู้จุดอ่อนและจุดแข็งของกลุ่มฯ และสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของกลุ่มฯ ต่อไปได้

3) ผู้ที่สนใจสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้เพื่อทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นที่สนใจ ที่มีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับงานวิจัยในครั้งนี หรือนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

1.5 นิยามศัพท์

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนในจังหวัดสงขลา และจำแนกประเภทออกเป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานให้กลุ่มคงอยู่ต่อไป และพยายามอยู่ได้ด้วยตนเอง ดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ไม่รอที่จะได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก

กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำผลผลิตจากพืชและสัตว์ มาทำการแปรรูปเพื่อเป็นสินค้าบริโภค เช่น เครื่องแกง น้ำพริก เห็ด กุ้งยํา และน้ำสมุนไพร เป็นต้น

กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาทำการแปรรูปหรือประดิษฐ์เพื่อเป็นเครื่องอุปโภค เช่น อัญมณี ผ้าทอ การจักรสาน ดอกไม้ประดิษฐ์ สบู่ และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

กลุ่มผลิตสุรา หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำการผลิตสุรา

กลุ่มผลิตปุ๋ย หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตปุ๋ย

กลุ่มผลิตยางพารา หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับยางพารา เช่น รับซื้อขายน้ำยางสด แปรรูปยางพารา และทำยางแผ่นดิบ เป็นต้น

กลุ่มเลี้ยงสัตว์ หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงโค เลี้ยงปลา เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงนก และเลี้ยงสุกร เป็นต้น

กลุ่มออมทรัพย์ หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นต้น

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ได้ทำการตรวจสอบเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้พัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง และทฤษฎีของ TERMS Model โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นนโยบายของรัฐบาลไทยที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร (เสรี, 2548) โดยมีหลักคิดว่า หากประชาชนนำทรัพยากรต่าง ๆ มาทำให้เกิดมูลค่า ก็สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพที่มั่นคง ยั่งยืน และขจัดปัญหาความยากจนได้ในที่สุด

2.1.1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) อ้างถึงใน สุภัญญา และคณะ (2550) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนต้องการทั้งกำไรทางการและกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน และความสงบสุขของสังคม เป็นต้น

ณรงค์ และพิทยา (2545) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนที่ร่วมกันผูกพันในการประกอบการทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการและกิจการอื่นใดโดยอาศัยวัตถุประสงค์ ปัจจัยการผลิต และการประดิษฐ์คิดค้นจากทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อประโยชน์แห่งความสำเร็จในการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อความอยู่ดีกินดีอย่างพอเพียง โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด

เสรี (2547) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Community Enterprise หมายถึง การประกอบการเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง

ซึ่งคำว่า “ทุน” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงทรัพยากรของชุมชน ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ให้ความหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ไว้ว่า เป็นการประกอบการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและการให้บริการ ที่ดำเนินกิจกรรมโดยกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ทั้งที่เป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อให้ครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้

พรชัย (2558) ได้ให้ความหมายของคำว่า วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบกิจการของคนในชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกออกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคม คือ การยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการของชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน สำหรับการประกอบกิจการ รวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และการจัดการทรัพยากร เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

2.1.1.2 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 7 ประการด้วยกัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน (เสรี, 2546) ดังนี้

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ บุคคลภายนอกสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนหรือการถือหุ้น แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ที่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานคนในชุมชนเป็นหลัก สามารถที่จะนำวัตถุดิบ บางส่วนจากภายนอกชุมชนได้ แต่เน้นการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนมากที่สุด

3) สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ และภูมิปัญญา โดยเมื่อชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เลียนแบบผู้อื่น

4) มีรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การทำวนเกษตรแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว หรือแบบผสมผสาน คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสาน ผนึกพลัง และเกื้อกูลกัน

6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือ หัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

7) มีการพึ่งพาตนเองของชุมชนเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุด ไม่ใช่หวังกำไร เหมือนกับการประกอบธุรกิจทั่วไป แต่จะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อน จึงจะก้าวสู่การพัฒนาเชิงธุรกิจได้

2.1.1.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ได้จำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนได้ 2 มุมมองใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน มี 2 รูปแบบ คือ

1. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิต เพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชนเป็นหลัก มี 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุ๋ย ซึ่งการผลิตจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของคนในชุมชนทั่วไปจะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายในตลาดใหญ่ได้ เพราะสินค้ามีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางอย่างที่เป็นจุดเด่นหรือสินค้านี้มีคุณภาพคืออยู่ในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับสินค้าอื่น ๆ ได้

2) แบ่งตามการจัดระดับ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจการของคนในครอบครัว ซึ่งผลิตเพื่อยังชีพ คือ เพื่อกิน เพื่อใช้ภายในครอบครัว และสามารถลดการซื้อจากภายนอก

2. ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่ม เพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้

3. ระดับธุรกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เป็นการประกอบการที่เริ่มจากหน่วยครัวเรือนพัฒนามาเป็นหน่วยธุรกิจ มีสินค้าที่สามารถส่งเข้าตลาดใหญ่ได้ โดยสินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นมีความสามารถแข่งขันกับสินค้าทั่วไปได้

ทั้งนี้การประกอบการของวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ได้มุ่งเน้นผลกำไรสูงสุด แต่จะมุ่งเน้นการลดรายจ่าย เพื่อรายได้แก่ครอบครัวและสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) ดังนั้น เมื่อเกษตรกรรวมตัวกัน จัดตั้งและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแล้วนั้น เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

- 1) การประกอบธุรกิจมีความมั่นคง และมีกฎหมายรับรอง
- 2) ได้รับการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถ
- 3) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

2.1.1.4 เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม ซึ่ง เสรี และคณะ (2544) ได้กำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนแก่จุดอ่อน เสริมจุดแข็ง และให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อชุมชนพึ่งตนเอง ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งดำเนินกิจกรรมโดยองค์กรชุมชน ในการวางแผนดำเนินการ และการประสานงานของความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ

3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชนที่มีอิสระพึ่งตนเองได้ ระบบการจัดการที่เหมาะสมให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นสถาบันทางสังคมที่คนในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้

2.1.1.5 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาของ วิทยา (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวว่า สำหรับปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ สำหรับวิสาหกิจชุมชน ในการนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่ม เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม

ผู้นำในชนบทส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากผู้ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ มีความรู้ มีบารมี และมีฐานะ สามารถเป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับ การระดมเงินทุนจะง่าย กิจการของกลุ่มจะขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และมีโอกาสประสบผลสำเร็จสูง

จากการศึกษาของ พรเทพ และประสาร โสภ (2556) เรื่อง คุณลักษณะผู้นำวิสาหกิจชุมชน ภาคใต้ตอนบน พบว่า คุณลักษณะผู้นำวิสาหกิจชุมชนภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ความฉลาดทางจิตวิญญาณ (SQ) ประกอบด้วย การนำกำไรของกลุ่มมาคืนสู่ชุมชน ส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนคงอยู่เพื่อชุมชน มีความเป็นอยู่แบบพอเพียงและพึ่งตนเอง มีเป้าหมายสูงสุดของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนอยู่รอด มีจุดมุ่งหมายเพื่อชุมชนและสังคม ให้ความสำคัญการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ปัจจัยที่ 2 ภาวะผู้นำ ประกอบด้วย มีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้อื่น มีความยืดหยุ่น สามารถควบคุมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีความรู้เกี่ยวกับงานของกลุ่มดี มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี รู้จักใช้อำนาจในทางที่ถูกต้อง ฉลาดรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีการมอบหมายงาน มอบอำนาจให้ผู้ที่เหมาะสมทำ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 3 ความสามารถในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย เป็นผู้ประสานงานที่ดี มีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นผู้ร่วมพัฒนาระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เปิดใจกว้างยอมรับสิ่งต่าง ๆ มีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร สร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิกในการทำงาน เป็นที่พึ่งพาของสมาชิกและชาวบ้านได้ มีความสามารถในการจูงใจโน้มน้าวจิตใจ มุ่งเน้นการบริการเพื่อชุมชน เป็นต้น

ปัจจัยที่ 4 กรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตเฉพาะตัว ประกอบด้วย มีทักษะในการบริหารจัดการชีวิต ครอบครัว และบริวาร ทำงานด้วยใจไม่หวังผลตอบแทนมากมาย มีความใส่ใจ

และปรารถนาดีต่อผู้อื่น ผู้ชีวิตแม่เคยล้มเหลวก็ไม่ย่อท้อ มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างความรักสามัคคีในกลุ่มและชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม

ปัจจัยที่ 5 บุคลิกภาพ ประกอบด้วย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง บุคลิกภาพดี อบอุ่น และพูดจาไพเราะ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล คนในชุมชนให้ความเชื่อถือ มองโลกในแง่ดีและคิดบวก มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีอุดมการณ์และเชื่อมั่นในตนเอง มีทีมงานที่ดีและให้ความสำคัญกับทีมงาน มีความสุขและรักที่ได้ทำงานเพื่อส่วนร่วม เป็นต้น

ปัจจัยที่ 6 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ประกอบด้วย มีอารมณ์มั่นคง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง ไม่โกรธง่ายโดยไร้เหตุผล มีทักษะในการพูดและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถประเมินตนเองได้ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 7 ความรับผิดชอบทางสังคม ประกอบด้วย กล้าพูด กล้าทำ มีสามัญสำนึก รับผิดชอบสูง มีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ให้ความสำคัญกับมติของสมาชิก เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ

2. ด้านระบบงาน โครงสร้างของการบริหารเป็นสิ่งสำคัญในการประสบความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่ เนื่องจากมีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน

3. ด้านระบบบุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นกรรมการและสมาชิก การสั่งการ การบังคับบัญชา และการให้คุณให้โทษจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิก ซึ่งจะต้องมีสัจจะ คุณธรรมและมีความเสียสละ

3) ปัจจัยด้านการตลาด

การตลาดของวิสาหกิจชุมชน คือ การทำเพื่อบริโภคในครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนที่เป็นเครือข่าย ซึ่งถ้าหากมีผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีความสามารถที่จะส่งไปตลาดใหญ่ได้ กรมส่งเสริมการเกษตร (2547) ได้แบ่งตลาดของวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 3 ตลาดใหญ่ คือ

1. ตลาดพอเพียง หมายถึง ตลาดท้องถิ่น ตลาดภายในชุมชน และระหว่างหมู่บ้านเครือข่ายชุมชน

2. ตลาดผูกพัน หมายถึง มีสัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นตลาดที่มีการตกลงเซ็นสัญญาซื้อขายผลิตภัณฑ์ ผลผลิตระยะเวลาหนึ่งหรือจำนวนหนึ่ง ตลาดผูกพันทำให้เกิดการผูกพันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เกิดความร่วมมือในการผลิตการพัฒนาและควบคุมคุณภาพผลผลิต โดยเฉพาะผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับข้าวปลาอาหารต่าง ๆ และของบริโภคอื่น ๆ

3. ตลาดบริโภค หมายถึง ตลาดกว้างทั่วไปที่เปิดสำหรับทุกคน เป็นธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันเหมาะสำหรับผลิตภัณฑ์พิเศษอย่างหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4) ปัจจัยด้านการผลิต

ในการผลิตสินค้าแต่ละอย่าง จะต้องมีการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ส่วนความชำนาญของผู้ผลิตก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญพอ ๆ กับโอกาสทางการตลาด โดยต้นทุนในการผลิตสินค้าของชุมชนไม่สูง ร่วมกับผู้ผลิตมีความชำนาญ มีทักษะและความสามารถ ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ ซึ่งความสำเร็จของการผลิต ผลผลิตต้องเป็นที่ต้องการของตลาด และมีความสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด

5) ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน

จุดเริ่มต้นของการทำธุรกิจ ต้องใช้เงินเป็นต้นทุนในการทำการผลิต และทำการค้าขาย โดยจะได้รายได้กลับมาที่มากกว่าเดิม ในกรณีที่ธุรกิจได้กำไร ส่วนต้นทุนในการประกอบกิจการ ส่วนใหญ่มาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนกู้ยืม และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจากสมาชิกในชุมชน ซึ่งหากเป็นเงินทุนที่มาจากกระดมเงินทุนของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีโอกาสก้าวหน้ากว่ากรณีกู้ยืมเงินมาจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ

6) ปัจจัยด้านแรงงาน

แรงงานของวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะเป็นลูกจ้างมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (Self - employed) ภายในครอบครัว เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ

7) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องมีการคิด การตัดสินใจ การทำ และการรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกจะรวมไปถึงการระดมเงินทุน เพื่อนำทุนไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

8) ปฏิสัมพันธ์

การมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม โดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้นสามารถสร้างได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสถาบันต่าง ๆ โดยการเข้ามาของสถาบันจาก

ภายนอกนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งในส่วนของเงินทุน และการพัฒนาความรู้ความสามารถตลอดจนการฝึกทักษะให้แก่คนในชุมชน

9) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก

การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความสำคัญที่สุดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการร่วมทำกิจกรรม การเข้าร่วมประชุม อย่างไรก็ตามสมาชิกก็ควรให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยสมาชิกต้องติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาดูงาน พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

10) ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำให้กลุ่มเกิดการพัฒนา โดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิกและระหว่างกลุ่ม หรือบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่ม

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วยความหมายของการพึ่งตนเอง ระดับการพึ่งตนเอง และการพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS Model รายละเอียดดังนี้

2.1.2.1 ความหมายของการพึ่งตนเอง

กาญจนา และกนกศักดิ์ (2530) กล่าวถึง การพึ่งตนเองขององค์กร ชุมชนควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self-fulfillment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน การพึ่งตนเองที่แท้จริงหมายถึง การมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามและกำลังของตนเอง ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มควรมีความเป็นอิสระ สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองของกลุ่มเพื่อประโยชน์ของสมาชิกหรือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ องค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่สมาชิกกำลังประสบผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด

ปรีชา (2537) กล่าวว่า การพึ่งตนเองเป็นสิทธิข้อหนึ่งของประชาชนที่จะพัฒนาตนเอง โดยมีเนื้อหาชัดเจนในการส่งเสริมค่านิยมของการรวบรวมกลุ่ม และการมีชีวิตในชุมชนร่วมกัน มีการผสมผสานสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ทั้งประชาชน

และชุมชนต้องมีโอกาสที่จะแสวงหาหนทางพัฒนาที่เป็นอิสระจากการพึ่งพา และครอบงำจากภายนอก เช่น รัฐหรือทุนสมัยใหม่

สัญญา (2534) ได้ให้ความหมายการพึ่งตนเองไว้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้มีทั้งในระดับปัจเจกชน (Individual) และระดับชุมชน (Community) กล่าวคือ การพึ่งตนเองได้ของปัจเจกชน หมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ เช่น การแยกตัวออกจากพ่อแม่ มีความสามารถเลี้ยงตนเองได้ ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้เอง หรือสามารถนำคำแนะนำของคนอื่นมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้ การพึ่งตนเองได้ของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความสามารถในการกระทำระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอตามกฎระเบียบของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละคนหรือมีเป้าหมายร่วมกัน ณ พื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลานานพอสมควร ซึ่งชุมชนในที่นี้ หมายถึง ชุมชนในชนบท

Galtung (1980) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความมีอิสระที่จะกำหนดเป้าหมายของตนเอง และตระหนักว่าเป้าหมายนี้จะบรรลุได้ด้วยความพยายามและพลังกำลังของตนเอง รวมทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

2.1.2.2 ระดับการพึ่งตนเอง

ระดับการพึ่งตนเอง คือ การพิจารณาขอบเขตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเองว่าอยู่อย่างไร เป็นปัจเจกชนหรือมีความเป็นกลุ่มก้อน ดังนั้น อภิญญา (2550) ได้แบ่งระดับการพึ่งตนเองออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) การพึ่งตนเองระดับปัจเจกชนบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระ ไม่ต้องขึ้นกับใคร รวมถึงสามารถร่วมทำงานกับผู้อื่นได้ มีจิตใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

2) การพึ่งตนเองระดับชุมชน หมายถึง ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทักษะความสามารถ และใช้ทรัพยากรของชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนและเพื่อเกิดการพัฒนา ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ไม่รอที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนจะต้องแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ส่วนความช่วยเหลือจากภายนอกอาจมาในรูปแบบคำแนะนำ ความชำนาญ และเงินกู้ยืม สิ่งเหล่านี้คนในชุมชนจะต้องตระหนักได้ดีว่าจะต้องขอใช้คืน โดยตรงหรือโดยอ้อม ทางใดทางหนึ่ง โดยเฉพาะการช่วยเหลือด้านการเงินที่มาจากภายนอกนั้น ชุมชนจะร้องขอได้ก็ต่อเมื่อท้องถิ่นได้พยายามใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาไปก่อนนั้นแล้ว

3) การพึ่งตนเองระดับประเทศ หมายถึง เมื่อทุกคนและชุมชนภายในประเทศพึ่งตนเองได้ ประเทศก็จะสามารถพึ่งตนเองได้ด้วย พลเมืองในประเทศต้องยอมรับร่วมกันและมีความพยายามร่วมกันจึงจะบรรลุอุดมการณ์พึ่งตนเองได้ในที่สุด

2.1.2.3 การพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS

โดยกรอบของตัวแบบ TERMS Model เกิดจากทฤษฎีหลักโครงสร้างหน้าที่ (Structural Function) ทฤษฎีระบบ (System Approach) และการผสมผสานความรู้จากสามศาสตร์ใหญ่ คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มารวมเป็นสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Approach) ซึ่งการประมวลความรู้เหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วสร้างกรอบคิดขึ้นมาใหม่ว่า TERMS Model (ตัวแบบหรือรูปแบบ TERMS) และ Functional Matrix (ความสัมพันธ์เชิงหน้าที่) ซึ่งมีความหมายโดยสังเขปว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (T) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (E) การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (M) และการพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม (S) สำหรับความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ (Function Matrix) ซึ่งเป็นส่วนขยายของตัวแบบ (TERMS Model) มีความหมายโดยย่อว่า องค์ประกอบแต่ละตัวต่างก็มีความสำคัญและหน้าที่ของตน การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบตัวอื่น ๆ เช่นกัน (กรรชิต, 2554)

สัญญา (2542) กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2529 สภาวิจัยมอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการวิจัย โดยใช้ชื่อโครงการว่าการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท โดยเริ่มจากการหาตัวแบบ (Model) จากการวิจัยเอกสารและการศึกษาชุมชนแบบกว้าง แล้วนำเสนอรายงานในปี พ.ศ. 2533 จากการนำตัวแบบไปทดลองปฏิบัติกับชุมชนชนบท 5 ชุมชนทั่วประเทศไทย ซึ่งผลปรากฏว่าต้นแบบนี้ผ่านการทดสอบด้วยดี และสาระสำคัญของตัวแบบนี้คือ ตัวแปร 5 ตัวแปร นั่นก็คือ TERMS Model ซึ่งเป็นตัวทำให้ชุมชนชนบทพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้จากกรอบความคิดสามารถสร้างเป็นประพจน์ (Proposition) เพราะผ่านการพิสูจน์ความถูกต้องด้วยหลักฐานประจักษ์ (Empirical Data) มาขึ้นหนึ่งแล้ว รายละเอียดดังนี้

1. เทคโนโลยีของชุมชน (T)
2. เศรษฐกิจของชุมชนชนบท (E)
3. ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนชนบท (R)
4. จิตใจของคนชุมชนชนบท (M)
5. สังคมชุมชนชนบท (S)

การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยตัวแปรเหตุทั้ง 5 ประการ ดังนั้นการพึ่งตนเองแบบนี้เป็นการพึ่งตนเองแบบสมบูรณ์ ซึ่งตัวแปรแต่ละตัว ทำให้ชุมชนชนบทพึ่งตนเองได้บางส่วน (Partial) และยังไม่ถือว่าชุมชนพึ่งตนเองได้ในความที่พูดกัน แต่ก่อนที่ปัจจัยเหตุแต่ละตัวจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ปัจจัยนั้นจะต้องพึ่งตนเองได้เสียก่อน นั่นคือ ปัจจัยทั้ง 5 จะต้องพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ทางเศรษฐกิจ ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทางจิตใจ และทางสังคมเสียก่อน ที่จะช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แต่ละประพจน์ข้างต้นอาจเขียนได้อีกรูปแบบหนึ่งว่า “ยิ่งชุมชนชนบทใด สามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีได้มากน้อยเพียงใด ชุมชนชนบทนั้นก็ยิ่งสามารถพึ่งตนเองได้มากเพียงนั้น” หรือ “ยิ่งชุมชนชนบทใดสามารถพึ่งตนเองทางทรัพยากรได้มากเพียงใด ชุมชนชนบทนั้นก็ยิ่งพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากเพียงนั้น” เป็นต้น

สัญญา (2550) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และการพึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological self-reliance: T)

การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุและเทคโนโลยีทางสังคม การรู้จักใช้งานเทคโนโลยี ในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk Wisdom)

2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic self-reliance: E)

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถ การสนองความต้องการ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก มีความสามารถในการออมและการลงทุนสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources self-reliance: R)

ทรัพยากรธรรมชาติในที่นี้ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้น และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสียไปจนหมด ควรมีอย่างอุดมสมบูรณ์หรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental self-reliance: M)

การพึ่งตนเองทางจิตใจ หมายถึง สภาพจิตใจที่กล้าแข็ง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความสามารถในการสู้กับความยากลำบากต่าง ๆ และคนในชุมชนควรมีจิตสำนึก

5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Self-Reliance: S)

การพึ่งตนเองทางสังคม หมายถึง ภาวะการณ์ที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีผู้นำที่สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ หรือเป็นความสมดุล ความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งความเข้มแข็งของสังคมเหล่านี้ทำให้น่วยสังคมแต่ละหน่วยมีพลังกล้าแข็ง สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้

บาเพ็ญ (2554) อ้างถึงผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่ระบุยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองของเกษตรกรในชนบทหรือรูปแบบการพึ่งตนเองแบบ TERMS ว่าเป็นการพึ่งตนเองและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี (Technology: T) เศรษฐกิจ (Economic: E) ทรัพยากรธรรมชาติ (Resources: R) จิตใจ (Moral: M) และสังคม (Social: S) โดยเริ่มจาก “วงกลมภายใน” แสดงถึงการพึ่งตนเองซึ่งเป็นพลังภายใน หรือภูมิคุ้มกันภายใน จิตวิญญาณที่มั่นคงซึ่งจะเป็นฐานมั่นคงของการพัฒนาต่อไป การพึ่งตนเองหมายถึง การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน การทำมาหากิน การมองทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีคุณธรรมในจิตใจและความมีประเพณี สิ่งเหล่านี้ต้องฟื้นฟูและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการพัฒนาสำหรับการพัฒนาแสดงให้เห็นเป็นภาพ “วงกลมข้างนอก” หมายถึง “เทคโนโลยีที่พัฒนา” “เป็นการทำมาค้าขาย” “การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ” “ความมีจิตใจใฝ่พัฒนา” “นิยมความทันสมัย”

สิ่งเหล่านี้ทำมาจากภายนอก มีผลให้ชนบทต้องพึ่งพาภายนอก แต่มีความจำเป็นต่อความก้าวหน้าของชนบท อย่างไรก็ตามชาวชนบทต้องถ่วงถ่วงสิ่งเหล่านี้ก่อน ก่อนที่จะรับมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของชนบท โดยให้เชื่อมโยงกันและมีการพึ่งตนเองเป็นฐาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างการพึ่งตนเองตามแบบ TERMS Model

ที่มา: บำเพ็ญ เขียวหวาน (2554)

ฉัฐกาล (2554) กล่าวว่า จากความหมายของศัพท์ประกอบ และลักษณะการพึ่งตนเอง พบว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ไม่ว่าจะพึ่งตนเองในด้านใด ล้วนแต่เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้ในอนาคต การพึ่งตนเองในระยะแรกอาจต้องพึ่งพาจากภายนอกเป็นบางส่วน แต่หลักใหญ่ต้องยืนอยู่บนการพึ่งพาเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการพึ่งตนเองทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย จึงต้องมีการแข่งขันกัน โดยกลุ่มต้องสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน แล้วจึงเกิดการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ TERMS Model ที่มีรูปแบบการพึ่งตนเองทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรศรี (2547) ได้ศึกษาวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภูมิปัญญาและพลวัตของภูมิปัญญาด้านการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ จากการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเรียนรู้เกิดจากการถ่ายทอดจาก

บรรพบุรุษ คนในชุมชน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป้าหมายในการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน การแลกเปลี่ยนและการตอบแทนซึ่งกันและกัน และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็มีจำหน่ายบ้าง ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ผสมผสานกับการเรียนรู้จากภายนอก โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ มีการพัฒนารูปแบบผลผลิตและกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม มาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในเรื่องการถนอมอาหาร เกิดการรวมกลุ่มผลิตเพื่อการค้า ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิด และรูปแบบการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ที่วางอยู่บนพื้นฐานการพึ่งพิงและผลกำไรส่วนตัวของผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น ระยะที่ 3 เป็นระยะที่มีการก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการและได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาทางด้านการผลิต การบรรจุ การตลาด และการบริหารจัดการตามแบบระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ซึ่งพบว่าในระยะนี้เป็นระยะที่กลุ่มก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเกิดผลกระทบต่อกระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มอย่างมาก และรูปแบบการดำเนินวิสาหกิจชุมชน รวมถึงระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มกับโครงสร้างสถาบันทางสังคม นอกจากนี้ยังหาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ในระดับบุคคล การเกิดวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรผู้ที่มีอาชีพทำตาล โดยทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กล่าวคือ ทำให้ชุมชนมีงานทำทั้งปี โดยไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น ในระดับกลุ่ม ก่อให้เกิดการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันภายใต้ความสัมพันธ์แบบไว้ใจซึ่งกันและกัน และภายใต้ระบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่ม ในระดับชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดเครือข่ายทางเศรษฐกิจและสังคม

สุกัญญา และคณะ (2550) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง โดยผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) บริบทชุมชนและสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน 2) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งสรุปผลการวิจัย ดังนี้ บริบทของชุมชนและสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน จะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริหารจัดการ ได้แก่ มีการระดมเงินทุน ยังต้องการขอรับสนับสนุนจากแหล่งเงินเชื่อ เกิดการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ โดยผู้นำดำเนินการเป็นหลัก แต่สมาชิกไม่ค่อยมีส่วนร่วม ขาดการตรวจสอบการทำงาน ขาดการยอมรับผู้รู้ในชุมชน เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ยังมีน้อย สมาชิกบางส่วนสามารถดำเนินกิจกรรมได้เอง จึงไม่ค่อยเข้าร่วม เป็นต้น 2) ด้านกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในลักษณะต่อเนื่องกัน เช่น การผลิตและการแปรรูป มีการร่วมกันวางแผนการผลิต ตั้งเป้าการผลิต ขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อและตลาดในชุมชน มีแกนนำคนเดิมทำกิจกรรม การกระจายงานยังน้อยอยู่ ไม่ค่อยมี

ข้อตกลงร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ขึ้นตอนต่างคนต่างทำ มีปัญหาในการผลิต ในบางช่วงขาดแคลนวัตถุดิบ วัตถุดิบมีราคาสูง จึงทำให้ไม่สามารถผลิตได้สม่ำเสมอ ทั้งนี้การพัฒนากิจกรรมขึ้นกับพื้นฐานของประเภทกิจกรรม 3) ด้านการตลาด ได้แก่ การประสานเชื่อมโยงและการขยายการตลาดยังน้อย เน้นตลาดในชุมชนเป็นหลัก การวางแผนการตลาดและการผลิตยังไม่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์การตลาดยังน้อย 4) การสนับสนุนจากภาคีต่าง ๆ ได้แก่ การประสานงานกับภาคีน้อย บางส่วนที่มีความเข้มแข็ง จะสนับสนุนต่อยอด การใช้กลไกคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาขึ้นน้อย และในส่วนใหญ่ของวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสมาชิกและผู้นำ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังไม่ค่อยเข้าใจหลักการแนวคิดวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง ไม่มีความพร้อมในการรวมกลุ่มกันพัฒนา ยังไม่รู้ลึกเป็นเจ้าของร่วมในการทำกิจกรรม เป็นการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ โดยผู้นำและแกนนำบริหารจัดการ ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ การแสดงบทบาทไม่เต็มที่ ขาดการทบทวนตนเอง และทุนในชุมชนที่มีอยู่ เพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนพัฒนาในการพึ่งตนเอง มักพึ่งปัจจัยภายนอกเป็นหลัก 2) ปัญหาด้านวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาไม่เป็นที่ไปตามศักยภาพ ความเหมาะสมของวิสาหกิจชุมชนและสภาพพื้นที่ ขาดการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน ไม่มีการแบ่งแยกแผนพัฒนาที่ดำเนินการจัดการได้เอง และแผนที่ต้องการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ไม่มีการพัฒนาคนรุ่นใหม่ การบริหารจัดการขึ้นกับแกนนำ การบริหารจัดการแบบยังขาดการมีส่วนร่วม การมีประชาธิปไตย และการตรวจสอบอย่างโปร่งใสเป็นระบบ 3) ด้านการเสริมหนุน ขาดระบบเสริมหนุนตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมมักเป็นสูตรสำเร็จ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและความต้องการของพื้นที่ คาดหวังผลสูงและเร็วเกินไป ไม่คำนึงว่าการพัฒนาต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาตอนที่ 2 กระบวนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองที่เหมาะสม มีดังนี้ 1) การจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การจัดเวทีเรียนรู้ 3) การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4) การดำเนินการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแผนที่วางไว้

คาริน และลภัสสรดา (2558) ได้ศึกษาแนวทางการพึ่งตนเองของผู้เพาะเลี้ยงหอยแครงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตสำนึก และด้านสังคม จำนวนตัวอย่าง 102 กลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เก็บข้อมูลระดับละ 34 ราย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน กลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก จะมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มผู้เลี้ยงขนาดกลาง จะมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ซึ่งแนวทางการพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี ผู้เพาะเลี้ยงหอยแครงจำเป็นต้องพึ่งพาเครื่องมือคัดขนาดหอยแครงมีความเหมาะสมคุ้มค่าและเต็มประสิทธิภาพ

ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อตรวจสอบข้อมูลจากกรมอุตุฯ ในการเฝ้าระวังสถานการณ์ เกษตรกรมีหนี้สินจะต้องสามารถสร้างความพอดีให้เกิดขึ้น ด้านจิตสำนึก ผู้เลี้ยงหอยแครงควรใส่ใจคุณภาพการผลิต และด้านสังคม ควรตั้งกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นหลักในการเจรจาต่อรองด้านผลประโยชน์ต่อไป

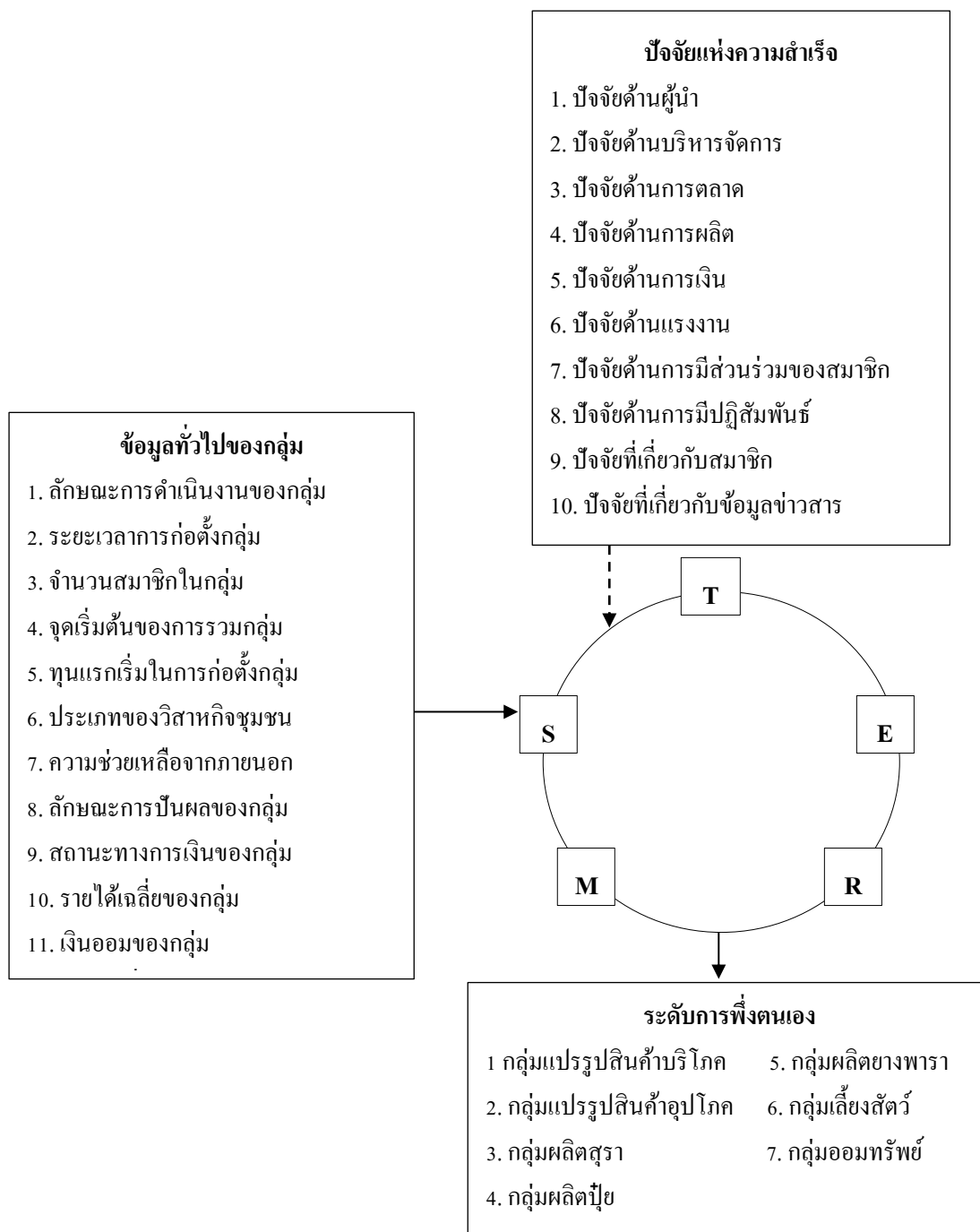
ธวัชชัย และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามตัวแบบ TERMS Model เพื่อเสนอแผนภูมิแบบจำลองการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธาน เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้ Triangular Techniques และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า 1) การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี กลุ่มใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างสมดุล มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรได้ 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์ และกลุ่มได้สร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยการขอรับรองมาตรฐานการผลิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (GMP) และมาตรฐานเลขสารบบอาหาร (อย.) 2) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มมีการซื้อขายพืชสมุนไพรภายในชุมชนและกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่ายต่อ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และเกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกและกลุ่ม 3) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยกลุ่มจะมีการปลูกพืชสมุนไพรไว้ใช้เองเป็นหลัก มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และมีการซื้อสมุนไพรจากภายนอกชุมชน ถ้าสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนไม่สามารถผลิตสมุนไพรชนิดนั้นได้ด้วยตนเอง 4) การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ กลุ่มมีจิตใจที่แน่วแน่ที่ไม่ใช้สารเคมีในการผลิตสมุนไพร สมาชิกมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อและเสียสละเพื่อส่วนรวม 5) การพึ่งตนเองทางด้านสังคม โดยการช่วยเหลือซึ่งกันภายในชุมชน ด้วยการสร้างอาชีพให้กับสมาชิกและคนในชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2536) ได้ศึกษาการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท พบว่า สาระที่น่าสนใจมีสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นองค์ความรู้ 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ตัวแบบ TERMS (ย่อมาจาก T=Technology, E= Economic, R=Resource, M=Mental และ S=Socio-Cultural factors) 2) BAN (ย่อมาจาก B=Balance, A=Ability of Community Management Network 3) PAR (ย่อมาจาก Participatory Action Research 4) Functional Matrix และ 5) การพึ่งตนเองแบบพัฒนา ส่วนที่สองกระบวนการทางสังคม 3 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการ PAR อันเป็นการทำงานแบบสามประสาน 2) กระบวนการ BAN ซึ่งหมายถึงการสร้างสมดุล (B)

การสร้างขีดความสามารถ (A) และการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูล (N) และ 3) การฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษารั้ครั้งนี้ ได้นำเอาแนวคิดวิสาหกิจชุมชน และแนวคิดการพึ่งตนเองที่มีความสัมพันธ์กัน มาใช้ในการออกแบบการศึกษาวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา และเปรียบเทียบระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในแต่ละประเภท โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีการสังเกตข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายผล

การวิจัยเชิงคุณภาพ: ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเข้าใจถึงบริบทของกลุ่ม เช่น ความเป็นมาของกลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความเป็นมาของกลุ่ม ลักษณะของการดำเนินการของกลุ่ม พฤติกรรมของผู้นำกลุ่ม ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการวิเคราะห์ผลการศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณ: เป็นการสำรวจเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์การวัดระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม มาเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

การนำเสนอข้อมูลในบทนี้แบ่งออกเป็นแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) พื้นที่ทำการศึกษารายละเอียด 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) วิธีการดำเนินงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ รายละเอียดดังนี้

3.1 พื้นที่ทำการศึกษารายละเอียด

พื้นที่ศึกษานี้เป็นวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนในจังหวัดสงขลาจำนวน 807 กลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 16 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสทิงพระ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอรัตภูมิ อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอสิงหนคร และอำเภอคลองหอยโข่ง ซึ่งจังหวัดสงขลามีอาณาเขตดังแสดงในภาพที่ 3

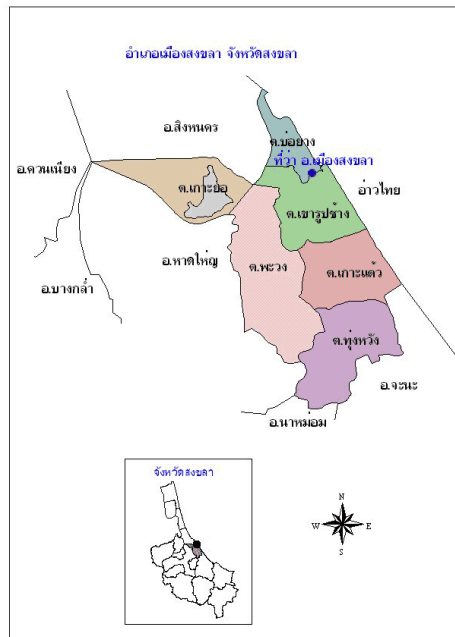
ภาพที่ 3 อาณาเขตจังหวัดสงขลา

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสงขลา (2561)

โดยมีรายละเอียดวิสาหกิจชุมชนแต่ละอำเภอของจังหวัดสงขลา ดังนี้

อำเภอเมืองสงขลา (ภาพที่ 4) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 17 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลบ่อทราย 3 กลุ่ม ตำบลเขารูปช้าง 4 กลุ่ม ตำบลพะวง 1 กลุ่ม ตำบลทุ่งหวัง 4 กลุ่ม และตำบลเกาะยอ 5 กลุ่ม

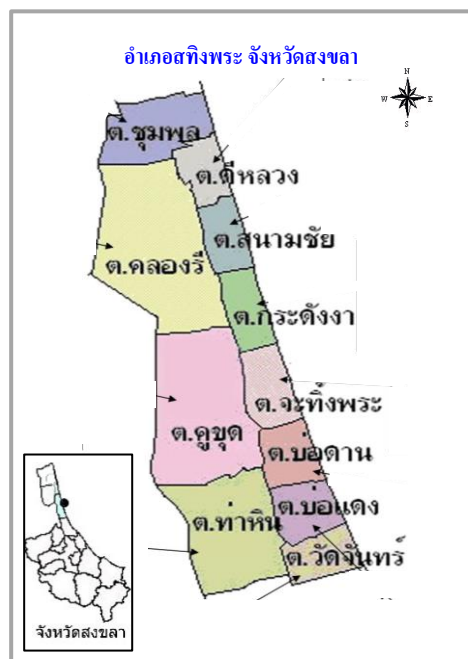

ภาพที่ 4 ขอบเขตอำเภอเมืองสงขลา

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

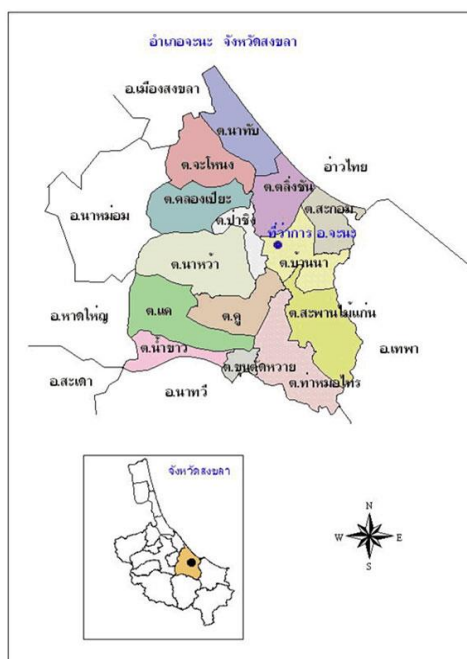
อำเภอสทิงพระ (ภาพที่ 5) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 60 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลจะทิ้งพระ 6 กลุ่ม ตำบลกระดังงา 3 กลุ่ม ตำบลสนามชัย 17 กลุ่ม ตำบลคีทหลวง 4 กลุ่ม ตำบลชุมพล 4 กลุ่ม ตำบลคลองรี 1 กลุ่ม ตำบลคูขุด 9 กลุ่ม ตำบลท่าหิน 5 กลุ่ม ตำบลวัดจันทร์ 3 กลุ่ม ตำบลบ่อแดง 5 กลุ่ม และตำบลบ่อคาน 3 กลุ่ม

ภาพที่ 5 ขอบเขตอำเภอสติงพระ

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

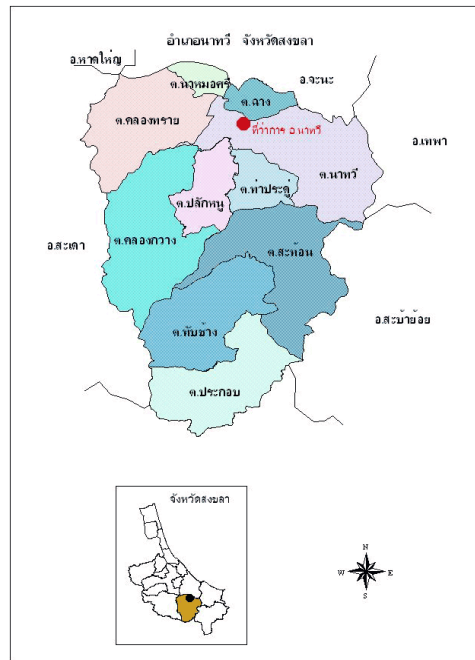
อำเภอจะนะ (ภาพที่ 6) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 55 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลบ้านนา 5 กลุ่ม ตำบลป่าชิง 4 กลุ่ม ตำบลสะพานไม้แก่น 10 กลุ่ม ตำบลสะกอม 5 กลุ่ม ตำบลนาหว้า 3 กลุ่ม ตำบลนาทับ 4 กลุ่ม ตำบลขุนตัดหวาย 1 กลุ่ม ตำบลท่าหมอไพร 7 กลุ่ม ตำบลจะโหนดง 1 กลุ่ม ตำบลคู 2 กลุ่ม ตำบลแค 2 กลุ่ม ตำบลคลองเปี้ยะ 2 กลุ่ม และตำบลตั้งชัน 8 กลุ่ม

ภาพที่ 6 ขอบเขตอำเภอจะนะ

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

อำเภอนาทวี (ภาพที่ 7) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 60 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลนาทวี 10 กลุ่ม ตำบลประกอบ 7 กลุ่ม ตำบลฉาง 2 กลุ่ม ตำบลนาหมอศรี 5 กลุ่ม ตำบลคลองทราย 3 กลุ่ม ตำบลปลักหนู 3 กลุ่ม ตำบลประดู่ 7 กลุ่ม ตำบลสะท้อน 11 กลุ่ม ตำบลทับช้าง 5 กลุ่ม และตำบลคลองกวาง 4 กลุ่ม

ภาพที่ 7 ขอบเขตอำเภออนาทวี

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

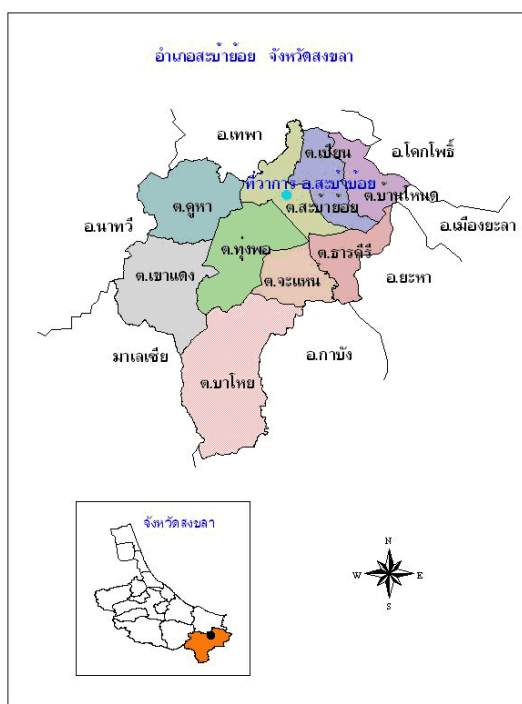
อำเภอเทพา (ภาพที่ 8) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 125 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลเทพา 38 กลุ่ม ตำบลท่าม่วง 19 กลุ่ม ตำบลปากบาง 23 กลุ่ม ตำบลเกาะสะบ้า 15 กลุ่ม ตำบลลำไพล 18 กลุ่ม ตำบลวังใหญ่ 5 กลุ่ม และตำบลสะกอม 6 กลุ่ม

ภาพที่ 8 ขอบเขตอำเภอเทพา

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

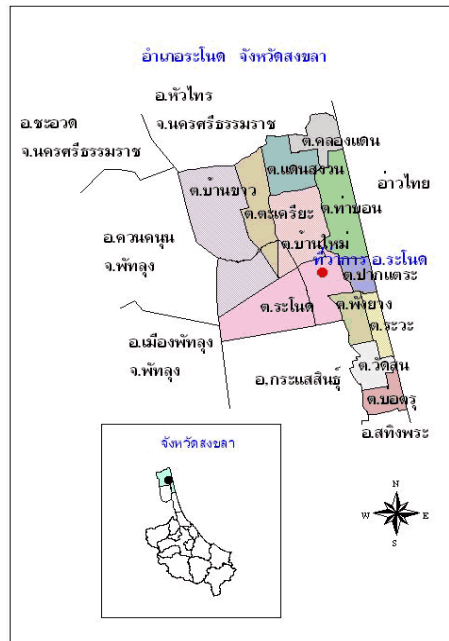
อำเภอสะบ้าย้อย (ภาพที่ 9) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 74 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลสะบ้าย้อย 13 กลุ่ม ตำบลเขาแดง 16 กลุ่ม ตำบลทุ่งพอ 5 กลุ่ม ตำบลเป็ยน 12 กลุ่ม ตำบลบ้านโนนด 6 กลุ่ม ตำบลจะแหน 5 กลุ่ม ตำบลคูหา 12 กลุ่ม ตำบลบาไหย 2 กลุ่ม และตำบลธารคีรี 3 กลุ่ม

ภาพที่ 9 ขอบเขตอำเภอสะบ้าย้อย

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

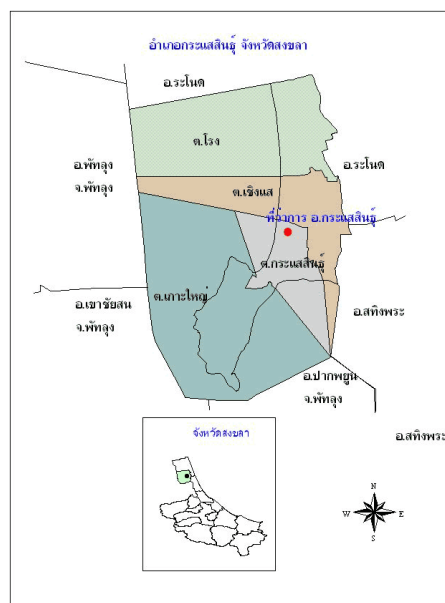
อำเภอระโนด (ภาพที่ 10) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 52 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลระโนด 3 กลุ่ม ตำบลท่าบอน 6 กลุ่ม ตำบลตะเคียน 4 กลุ่ม ตำบลบ้านใหม่ 11 กลุ่ม ตำบลปากแตระ 2 กลุ่ม ตำบลพังยาง 3 กลุ่ม ตำบลระวะ 3 กลุ่ม ตำบลบ้านขาว 13 กลุ่ม และตำบลแดนสงวน 7 กลุ่ม

ภาพที่ 10 ขอบเขตอำเภอระโนด

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

อำเภอกระแสดินธุ์ (ภาพที่ 11) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 18 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลเกาะใหญ่ 5 กลุ่ม ตำบลโรง 2 กลุ่ม ตำบลเชิงแส 2 กลุ่ม และตำบลกระแสดินธุ์ 9 กลุ่ม

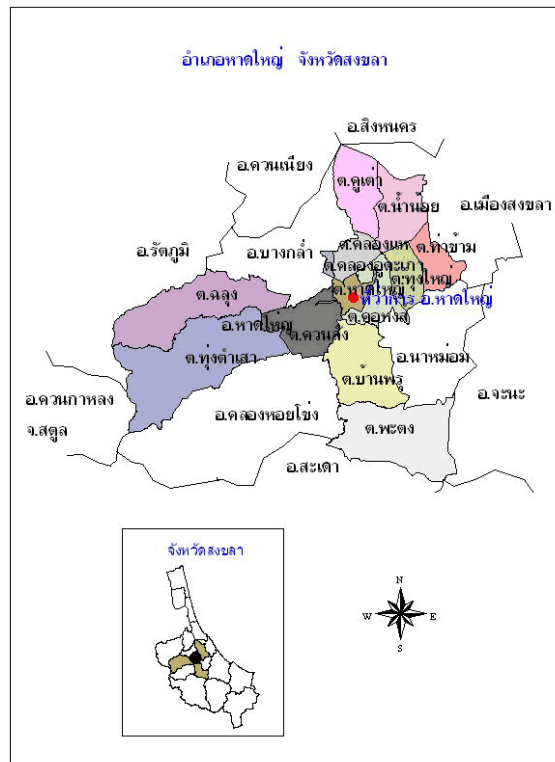

ภาพที่ 11 ขอบเขตอำเภอกระแสดินธุ์

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

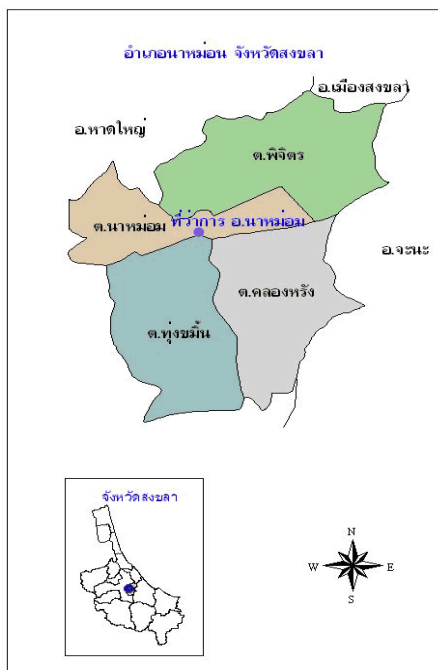
อำเภอหาดใหญ่ (ภาพที่ 14) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 79 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลหาดใหญ่ 7 กลุ่ม ตำบลควนลัง 6 กลุ่ม ตำบลคูเต่า 3 กลุ่ม ตำบลคอกหงส์ 4 กลุ่ม ตำบลคลองแห 2 กลุ่ม ตำบลฉลุง 8 กลุ่ม ตำบลทุ่งใหญ่ 1 กลุ่ม ตำบลทุ่งตำเสา 15 กลุ่ม ตำบลท่าข้าม 9 กลุ่ม ตำบลน้ำน้อย 6 กลุ่ม ตำบลบ้านพรุ 7 กลุ่ม และตำบลพะตง 10 กลุ่ม

ภาพที่ 14 ขอบเขตอำเภอหาดใหญ่

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

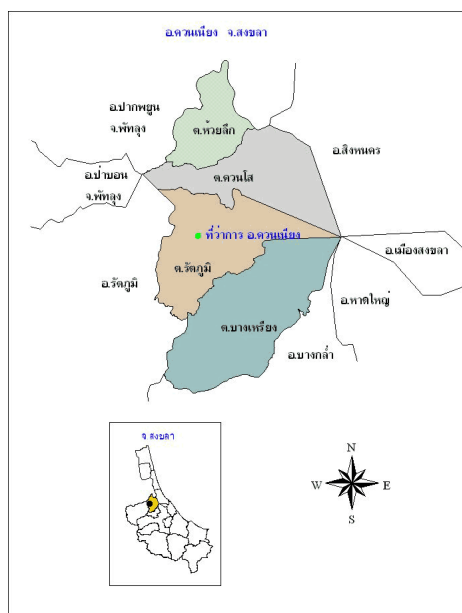
อำเภอนาหม่อม (ภาพที่ 15) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 15 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลนาหม่อม 5 กลุ่ม ตำบลพิจิตร 2 กลุ่ม ตำบลทุ่งขมิ้น 4 กลุ่ม และตำบลคลองหรีง 4 กลุ่ม

ภาพที่ 15 ขอบเขตอำเภอหนองม่อม

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

อำเภอควนเนียง (ภาพที่ 16) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 31 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลรัตภูมิ 13 กลุ่ม ตำบลควนไส 5 กลุ่ม ตำบลห้วยลึก 4 กลุ่ม และตำบลบางเหรียง 9 กลุ่ม

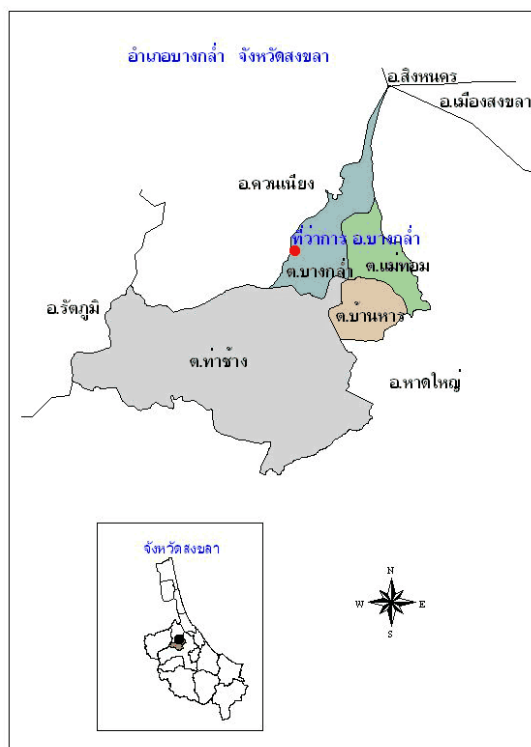

ภาพที่ 16 ขอบเขตอำเภอควนเนียง

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

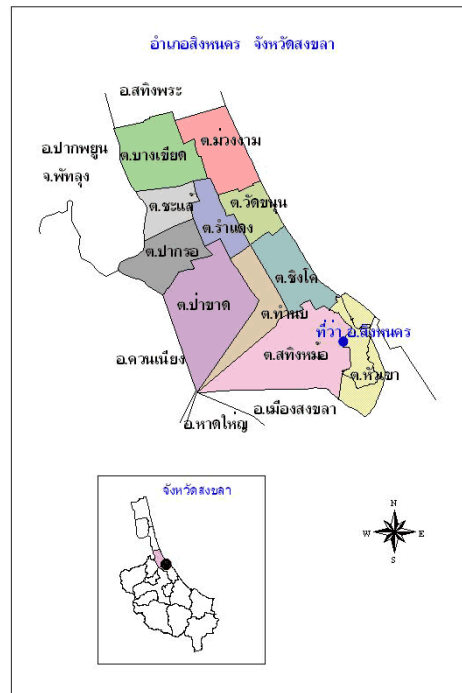
อำเภอบางกล่ำ (ภาพที่ 17) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 24 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลบางกล่ำ 4 กลุ่ม ตำบลท่าช้าง 12 กลุ่ม ตำบลแม่ทอม 6 กลุ่ม และตำบลบ้านหาร 2 กลุ่ม

ภาพที่ 17 ขอบเขตอำเภอบางกล่ำ

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

อำเภอลิขนคร (ภาพที่ 18) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 48 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลชิงโค 3 กลุ่ม ตำบลสทิงหม้อ 9 กลุ่ม ตำบลหัวเขา 7 กลุ่ม ตำบลทำนบ 4 กลุ่ม ตำบลรำแดง 4 กลุ่ม ตำบลวัดขนุน 4 กลุ่ม ตำบลชะแล้ 3 กลุ่ม ตำบลป่ากรอ 4 กลุ่ม ตำบลบางเจียด 4 กลุ่ม และตำบลม่วงงาม 6 กลุ่ม

ภาพที่ 18 ขอบเขตอำเภอสิงหนคร

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

อำเภอคลองหอยโข่ง (ภาพที่ 19) มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 23 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ตามแต่ละตำบล ดังนี้ ตำบลคลองหอยโข่ง 4 กลุ่ม ตำบลทุ่งลาน 8 กลุ่ม ตำบลโคกม่วง 5 กลุ่ม และตำบลคลองหลา 6 กลุ่ม

ภาพที่ 19 ขอบเขตอำเภอคลองหอยโข่ง

ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ (2561)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ วิศวกรกลุ่มชนในจังหวัดสงขลา จำนวน 807 กลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) ซึ่งเมื่อนำมาจำแนกประเภทตามลักษณะการดำเนินงานจะมีบางกลุ่มที่ไม่สามารถจัดให้อยู่ในประเภทดังกล่าวได้ เช่น กลุ่มท่องเที่ยวการเกษตร กลุ่มการทำสวน และขยายพันธุ์พืช เป็นต้น นอกจากนี้จะมีวิศวกรกลุ่มชนบางกลุ่มที่ไม่ได้ดำเนินการแล้ว จึงได้ทำการตัดประชากรเหล่านั้นออกไป ดังนั้นจะเหลือจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 581 กลุ่ม ซึ่งมีทั้งหมด 7 ประเภท คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค 239 กลุ่ม กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค 62 กลุ่ม กลุ่มผลิตสุรา 78 กลุ่ม กลุ่มผลิตปุ๋ย 44 กลุ่ม กลุ่มผลิตยางพารา 39 กลุ่ม กลุ่มเลี้ยงสัตว์ 101 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์ 18 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 581 กลุ่ม

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ: ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ตามสูตรของ Taro Yamane และกระจายกลับตามสัดส่วนของกลุ่มวิศวกรกลุ่มชนแต่ละประเภทที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรและยังคงดำเนินกิจกรรมอยู่ในปัจจุบัน

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือ e เท่ากับ 0.05

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างวิศวกรกลุ่มชนจังหวัดสงขลา จำนวน 237 กลุ่ม และทำการกระจายจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของกลุ่มวิศวกรกลุ่มชนที่จดทะเบียนและยังคงดำเนินกิจกรรมอยู่ในปัจจุบัน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดสงขลา

ประเภทกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน	จำนวนกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวนตัวอย่าง (กลุ่ม)	จำนวนตัวอย่าง ที่เก็บ (กลุ่ม)
กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค	239	41.14	97	97
กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	62	10.67	25	25
กลุ่มผลิตสุรา	78	13.43	32	32
กลุ่มผลิตปุ๋ย	44	7.57	18	20
กลุ่มผลิตยางพารา	39	6.71	16	20
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	101	17.38	41	44
กลุ่มออมทรัพย์	18	3.10	8	8
รวม	581	100	237	246

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2560)

จากตารางที่ 1 ค่าจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ 237 กลุ่ม เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ให้มากกว่าค่าจากการคำนวณ รวมแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้นจำนวน 246 ตัวอย่าง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

3.3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการบอกถึงรายละเอียดของการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแต่ละข้อของการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ 4 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานของกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาการศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานของกลุ่ม เป็นวิธีการดำเนินงานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัย ตามกระบวนการ ดังนี้

3.3.1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานกลุ่มหรือสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม ซึ่งจะเป็นรูปแบบรายการข้อ

คำถาม (Check List) เช่น เทคโนโลยีที่ใช้ในกลุ่ม อุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม สวัสดิการของสมาชิก การเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่ม หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน การลงหุ้นของสมาชิก และแหล่งจำหน่ายสินค้า เป็นต้น 2) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และ 3) ข้อมูลทุติยภูมิสำหรับการจัดกลุ่มข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

3.3.1.2) การศึกษาวิจัยในส่วนนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อกำหนดข้อมูลที่เหมาะสมในการรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นแล้ว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วมาประกอบการศึกษา ได้แก่ การรวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง ทฤษฎีเกี่ยวกับ TERMS Model ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (อินเทอร์เน็ต)

1.2) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยจะแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่ม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานกลุ่มหรือสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม ซึ่งจะในรูปแบบรายการข้อคำถาม (Check List) ตามประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.2) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ที่จะรวบรวมข้อมูลการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะเป็นตัวแทนกลุ่ม เช่น ประธาน กรรมการ และสมาชิก เป็นต้น เพื่อใช้ในการสรุปและอธิบายผลจากการศึกษาต่อไป

3.3.1.3) การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสงขลา ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้อธิบายความเชื่อมโยงของข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (ตอนที่ 1) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในรูปแบบรายการข้อคำถาม (Check List) ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

3.3.2 การวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน เป็นวิธีการดำเนินงานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัยตามกระบวนการ ดังนี้

3.3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างระดับกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ภายใต้ทฤษฎีของ TERMS Model ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี (Technological: T) ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources: R) ด้านจิตใจ (Mental: M) และด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural: S) โดยมีกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

สร้างแบบสัมภาษณ์

1) รวบรวมข้อคำถาม

ทำการรวบรวมข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรม และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง โดยให้มีข้อคำถามครอบคลุมทั้งหมด 5 ด้านตามกรอบของ TERMS Model คือ 1) ด้านเทคโนโลยี 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4) ด้านจิตใจ และ 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2) ประเมินแบบสัมภาษณ์

นำข้อคำถามจากการรวบรวมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของคำถาม เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Consistency: IOC) จากสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

หากค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้ แต่หากข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และถูกตัดออกไป (ภาคผนวก ก) โดยข้อคำถามที่นำไปประเมินความสอดคล้องมีทั้งหมด 426 ข้อ หลังจากผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถามโดนตัดไป 36 ข้อ ดังนั้นจะเหลือข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 390 ข้อ และหลังจากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านเกณฑ์ (มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00) ไปทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุงที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 30 กลุ่ม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม, 2545)

3) ทดสอบแบบสัมภาษณ์

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

จากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.984 ซึ่ง Nunnally and Bernstein ได้กำหนดเกณฑ์ว่า ชุดของข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 ขึ้นไปถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

3.3.2.2 วิธีการรวบรวมข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (ภาคผนวก ข) มาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืนของรายชื่ออีกหนึ่งครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทในพื้นที่ศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ในแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา และเป็นข้อมูลในการสรุปและอภิปรายผล

3.3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS Model โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์

ทางสถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ โดยการค่าเฉลี่ย (Mean) และการให้น้ำหนักของข้อคำถามอยู่ใน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งเป็นมาตรการวัดแบบมาตราช่วง (Interval Scale) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนตามระดับ ดังนี้

ระดับการพึงตนเอง	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

และจากค่าคะแนนตามระดับนำมาหาค่าเฉลี่ยและนำมากำหนดเกณฑ์ให้คะแนน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย 5 ระดับ โดยใช้ค่ากึ่งกลาง (Midpoint) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับการพึงตนเองมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับการพึงตนเองมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับการพึงตนเองปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับการพึงตนเองน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับการพึงตนเองน้อยที่สุด

การทดสอบทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบตัวแปร โดยทำการเปรียบเทียบทั้ง 7 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์ ใช้สถิติ F-test ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม แบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา โดยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละด้าน ใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบหาความสัมพันธ์

3.4 สรุปประเด็นศึกษาและวิธีการวิจัย

การศึกษาการพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา มีวิธีการวิจัยแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิธีการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนตามวัตถุประสงค์

ข้อที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา				
ประเด็นศึกษา	เครื่องมือ	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม	แบบ สัมภาษณ์	สัมภาษณ์	ตัวอย่าง 246 กลุ่ม	การวิเคราะห์ เชิงพรรณนา
ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม	แบบ สัมภาษณ์เชิง ลึก	สัมภาษณ์	ตัวอย่าง 246 กลุ่ม	สังเคราะห์
ข้อที่ 2 วิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS Model				
ประเด็นศึกษา	เครื่องมือ	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์
ระดับการพึ่งตนเองด้าน เทคโนโลยี				
ระดับการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ				
ระดับการพึ่งตนเองด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ	แบบ สัมภาษณ์	สัมภาษณ์	ตัวอย่าง 246 กลุ่ม	การวิเคราะห์ เชิงพรรณนา
ระดับการพึ่งตนเองด้านจิตใจ				
ระดับการพึ่งตนเองด้านสังคม และวัฒนธรรม				
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท				
ประเด็นศึกษา	เครื่องมือ	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์
เปรียบเทียบระดับการพึ่งตนเอง ของวิสาหกิจชุมชนแต่ละ ประเภท	แบบ สัมภาษณ์	วิเคราะห์	จากผลการ วิเคราะห์ข้อ 2	F-test
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน				
ประเด็นศึกษา	เครื่องมือ	วิธีการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์
วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจ ชุมชน	แบบ สัมภาษณ์	วิเคราะห์	ตัวอย่าง 246 กลุ่ม	Pearson Correlation

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

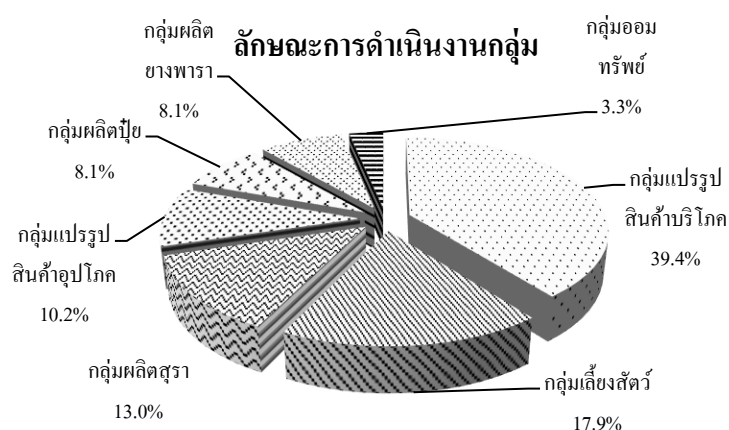
เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3)

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยลักษณะการดำเนินงานระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิก จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่ม ทูแรกเริ่มในการก่อตั้งประเภทของวิสาหกิจชุมชน ความช่วยเหลือจากภายนอก รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม ลักษณะการปันผลของกลุ่ม เงินออมของกลุ่ม และสถานะทางการเงิน

1) ลักษณะการดำเนินงาน

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมาเป็นกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 17.9 กลุ่มผลิตสุรา ร้อยละ 13.0 กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค ร้อยละ 10.2 กลุ่มผลิตปุ๋ยและกลุ่มผลิตยางพาราเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และกลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.3 ดังแสดงในภาพที่ 20

ภาพที่ 20 ลักษณะการดำเนินงานกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

2) ระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลามีระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่มเฉลี่ย 8 ปี โดยเมื่อกระจายจำนวนดังกล่าวจะอยู่ในช่วง 1-7 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสุรา และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ รองลงมาอยู่ในช่วง 8-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.6 ช่วง 16-23 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.0 น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.8 ช่วง 24-31 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.6 และช่วง 31-38 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.2

3) จำนวนสมาชิก

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลามีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยอยู่ที่ 27 คน โดยเมื่อกระจายจำนวนดังกล่าวจะอยู่ในช่วง 1-50 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.9 สอดคล้องกับงานวิจัยของคุชฎี และคณะ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา พบว่าส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกอยู่ในช่วง 1-50 คนเช่นกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 92.9 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกอยู่ในช่วงนี้ทุกประเภท ยกเว้นกลุ่มออมทรัพย์จะมีสมาชิกตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป รองลงมา มีจำนวนสมาชิกอยู่ในช่วง 51-100 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 จำนวนสมาชิกช่วง 101-150 คิดเป็นร้อยละ 2.4 และมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 150 คนขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6

4) จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่ม

การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวกันเองของคนในชุมชน เพื่อต้องการหารายได้เสริม และเพื่อจัดสรรทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 57.3 โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสุรา และกลุ่มผลิตปุ๋ย นอกจากนี้อีกร้อยละ 42.7 เกิดจากการที่มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนให้จัดตั้ง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค และกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดยโสธร พบว่า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากชุมชน และรองลงมาเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ

5) ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้ง

ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 193,959.3 บาท โดยเมื่อกระจายจำนวนดังกล่าวจะอยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.1 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสุรา รองลงมาใช้ทุนในการก่อตั้งมากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.0 ใช้ทุนในการก่อตั้งในช่วง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.6 ใช้ทุนในการก่อตั้งในช่วง 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.8 ใช้ทุนในการก่อตั้งในช่วง 20,001-30,000 บาท คิดเป็น

ร้อยละ 11.0 และอีกร้อยละ 4.5 ใช้ทุนในการก่อตั้งในช่วง 30,001-40,000 บาท โดยส่วนใหญ่แล้ว ทุนที่ใช้ในการก่อตั้งกลุ่มจะมาจากการระดมหุ้นของสมาชิก และจากการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอก

6) ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทก้าวน้ำ คิดเป็นร้อยละ 60.6 เนื่องจากสินค้าสามารถออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เช่น งาน OTOP ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค และกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค และอีกร้อยละ 39.4 เป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เนื่องจากการผลิตเพื่อกิน เพื่อใช้ในชุมชนเป็นหลัก เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้ชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มผลิตปุ๋ย

7) ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมา ได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 1.6 และได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 0.4 ส่วนอีกร้อยละ 37.0 ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสุรา

8) รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม

รายได้เฉลี่ยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาเท่ากับ 20,388.2 บาทต่อเดือน โดยเมื่อกระจายจำนวนดังกล่าวจะอยู่ในช่วงรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสุรา โดยคิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 24.4 รายได้ในช่วง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.9 รายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.2 รายได้ในช่วง 40,001-50,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และรายได้ในช่วง 30,001-40,000 บาทต่อเดือน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.2

9) ลักษณะการปันผลของกลุ่ม

รูปแบบการปันผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่จะปันผลปีละ 1 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มออมทรัพย์ โดยคิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาปันผลตามความสะดวกของกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผลิตสุรา คิดเป็นร้อยละ 41.9 อื่น ๆ เช่น ไม่ได้รับเงินปันผล แต่ได้รับเป็นค่าจ้างเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอีกร้อยละ 7.3 ปันผล 6 เดือน/1 ครั้ง

10) เงินออมของกลุ่ม

กลุ่มมีเงินออมตั้งแต่เริ่มดำเนินการกลุ่มเฉลี่ย 121,589.5 บาท โดยมีเงินออมกระจายอยู่ในช่วง 10,001-30,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.3 รองลงมา มีเงินออมในช่วง 30,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.8 เงินอมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.6 มีเงินออมมากกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.9 มีเงินออมในช่วง 90,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 และมีเงินออมในช่วง 60,001-90,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.8 นอกจากนี้ยังพบว่า มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 45.1 เป็นกลุ่มที่ไม่มีเงินออม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตปุ๋ย

11) สถานะทางการเงิน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 77.2 เพราะวิสาหกิจชุมชนจะมีเงินหมุนเวียนในกลุ่มอยู่ตลอด รวมถึงกลุ่มฯ ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกอีกด้วย และอีกร้อยละ 22.8 กลุ่มฯ มีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการไปกู้เงินมาสำหรับการลงทุนในตอนแรกของการเริ่มก่อตั้ง ไม่ว่าจะเป็นทุนสำหรับการสร้างโรงเรียน ทุนสำหรับการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในกลุ่ม และทุนสำหรับวัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มฯ ที่มีหนี้สิน ได้แก่ กลุ่มผลิตสุรา

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

รายการ	จำนวน (n=246)	ร้อยละ
ลักษณะการดำเนินงาน		
กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค	97	39.4
กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	25	10.2
กลุ่มผลิตสุรา	32	13.0
กลุ่มผลิตยางพารา	20	8.1
กลุ่มผลิตปุ๋ย	20	8.1
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	44	17.9
กลุ่มออมทรัพย์	8	3.3
ระยะเวลาการก่อตั้งกลุ่ม		
น้อยกว่า 1 ปี	24	9.8
1-7 ปี	110	44.7
8-15 ปี	85	34.6
16-23 ปี	20	8.1
24-31 ปี	4	1.6
31-38 ปี	3	1.2

รายการ	จำนวน (n=246)	ร้อยละ
เฉลี่ย	8 ปี	
Max	34 ปี	
Min	2 เดือน	
S.D.	0.92	
จำนวนสมาชิก		
1-50 คน	221	89.9
51-100 คน	15	6.1
101-150 คน	6	2.4
มากกว่า 150 คน	4	1.6
เฉลี่ย	27 คน	
Max	450 คน	
Min	2 คน	
S.D.	0.83	
จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่ม		
เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกเอง	141	57.3
มีหน่วยงานมาสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่ม	105	42.7
ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้ง		
≤ 10,000 บาท	101	41.1
10,001-20,000 บาท	36	14.6
20,001-30,000 บาท	27	11.0
30,001-40,000 บาท	11	4.5
40,001-50,000 บาท	29	11.8
> 50,000 บาทขึ้นไป	42	17.0
เฉลี่ย	193,959.3 บาท	
Max	3,500,000 บาท	
Min	0 บาท	
S.D.	0.43	
ประเภทของวิสาหกิจชุมชน		
วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน	97	39.4
วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า	149	60.6
ความช่วยเหลือจากภายนอก		
ไม่มี	91	37.0

รายการ	จำนวน (n=246)	ร้อยละ
มีหน่วยงานภาครัฐ	150	61.0
มีหน่วยงานภาคเอกชน	1	0.4
มีเครือข่าย	4	1.6
รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม		
≤ 10,000 บาท	118	48.0
10,001-20,000 บาท	60	24.4
20,001-30,000 บาท	44	17.9
30,001-40,000 บาท	3	1.2
40,001-50,000 บาท	8	3.3
> 50,000 บาทขึ้นไป	13	5.2
เฉลี่ย		20,388.2 บาท
Max		300,000 บาท
Min		0 บาท
S.D.		1.36
ลักษณะการปันผลของกลุ่ม		
6 เดือน/1 ครั้ง	18	7.3
ปีละ 1 ครั้ง	104	42.3
ตามสะดวก	103	41.9
อื่นๆ	21	8.5
เงินออมของกลุ่ม		
ไม่มีเงินออม	111	45.1
≤ 10,000 บาท	31	12.6
10,001-30,000	40	16.3
30,001-60,000	34	13.8
60,001-90,000	7	2.8
90,001-100,000	11	4.5
> 100,000 บาทขึ้นไป	12	4.9
เฉลี่ย		121,589.5 บาท
Max		1,000,000 บาท
Min		0 บาท
S.D.		1.35
สถานะทางการเงิน		
มีหนี้สิน	56	22.8

รายการ	จำนวน (n=246)	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	190	77.2

4.2 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนตามตัวแบบ TERMS Model

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา (ภาพที่ 21) ในภาพรวม พบว่ามีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า แต่ละด้านมีระดับการพึ่งตนเองไม่เท่ากัน รายละเอียดดังนี้

1) ด้านเทคโนโลยี (T)

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ด้านเทคโนโลยี มีระดับการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.43$) ซึ่งแต่ละประเภทของวิสาหกิจชุมชนจะใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์ โดยส่วนใหญ่กลุ่มจะใช้เทคโนโลยีในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวก และเพื่อลดจำนวนแรงงานด้านการสื่อสาร และด้านการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ เครื่องบดพริกแกง เครื่องสีข้าว เครื่องจักรสาน เครื่องทอผ้า และเครื่องอัดเม็ดปุ๋ย รวมไปถึงยานพาหนะที่ใช้ในการคมนาคมและการขนส่ง เป็นต้น ส่วนเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารและการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ เครื่องคิดเลข และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามคอมพิวเตอร์มีแค่บางกลุ่มเท่านั้นที่ใช้ ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก โดยเทคโนโลยีที่ใช้ในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสงขลา มีทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเทคโนโลยีพื้นบ้านที่ทางกลุ่มคิดและประยุกต์ใช้ขึ้นมาเอง เช่น เครื่องอัดกลีบดอกไม้จันทร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชัย และคณะ (2560) ศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสมุนไพรเช่นกัน นอกจากนี้ Muhovich (1999) ได้เสนอแนะแนวทางการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนว่า การที่เกษตรกรได้เรียนรู้และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ผสมผสานอย่างกลมกลืนกับเทคโนโลยีดั้งเดิม ก็จะส่งผลให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้ง

ยังสร้างความสมดุลระหว่างรายรับกับรายจ่ายในครอบครัวได้หรืออาจเป็นช่องทางหนึ่งที่น่าไปสู่ การแข่งขันในตลาดโลกได้ ทั้งนี้การใช้เทคโนโลยีจะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินทุนของแต่ละกลุ่ม รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของ สิ่งของ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือได้รับการสนับสนุนเป็นเงินทุน เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจ (E)

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ด้านเศรษฐกิจ มีระดับการพึ่งตนเองอยู่ ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$) เนื่องจากรายได้และรายจ่ายของกลุ่มมีความสมดุลกัน ตลอดจนกลุ่ม สามารถออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น และเมื่อมีหนี้สิน กลุ่มก็มีความสามารถชำระคืนได้ เช่น มีเงินไว้สำหรับการชำระหนี้ในแต่ละรอบ โดยไม่เดือนร้อน นอกจากนี้กลุ่มจะมีตลาดรองรับสินค้า อยู่ตลอด และบางกลุ่มก็ผลิตสินค้าตามรายการสั่งของลูกค้า ทำให้ไม่มีความเสี่ยงด้านการตลาดมาก นัก โดยเงินทุนของกลุ่มจะมาจากการลงหุ้นของสมาชิกเมื่อสมาชิกเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มก็ได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกด้วย ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงินสนับสนุน และการ สนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ภายในกลุ่ม และเมื่อเงินทุนของกลุ่มไม่เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรม จะมีการไปกู้เงินมาจากกองทุนหมู่บ้าน และธนาคารของภาครัฐ (ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน) ซึ่งถือว่าเป็นการกู้เงินในระบบ ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยในการชำระหนี้ก็ไม่ได้สูงมากเท่ากับการกู้เงิน นอกกระบบ ทำให้กลุ่มมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ในแต่ละรอบ

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (R)

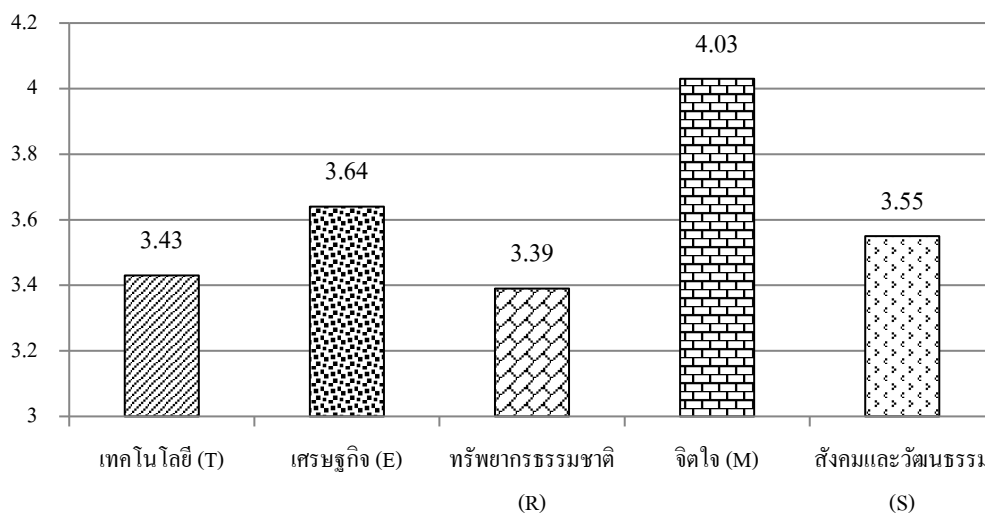
การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีระดับ การพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$) โดยแต่ละกลุ่มจะไม่ค่อยนำทรัพยากรภายในชุมชน มาใช้มากนัก จะมีแค่บางกลุ่มเท่านั้นที่ใช้ทรัพยากรของชุมชน รวมทั้งมีการส่งเสริมให้สมาชิก ในกลุ่มปลูกวัตถุดิบอีกด้วย เช่น กลุ่มผลิตเครื่องแกง มีการส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพริก ปลูกตะไคร้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามบางพื้นที่ก็มีปัญหาในด้านของลักษณะพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสมที่จะปลูก วัตถุดิบเหล่านั้น ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่ใหญ่ ๆ ที่เป็นที่รู้จักของคนทั่ว ๆ ไป และสินค้ามีความ น่าสนใจ ความต้องการสินค้าของกลุ่มดังกล่าวก็มากด้วยเช่นกัน ดังนั้นกลุ่มจะต้องซื้อวัตถุดิบจาก ภายนอกเพื่อผลิตให้ทันตามความต้องการของตลาด นอกจากนี้ในประเด็นการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไม่ได้ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มผลิตยางพารา บางกลุ่มจะมีบ่อบำบัดน้ำเสียจากการทำกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อไม่ให้ชุมชนได้รับ ผลกระทบ แต่ชุมชนแต่ละพื้นที่จะไม่ค่อยมีการอนุรักษ์โดยการปลูกต้นไม้ทดแทน เป็นต้น

4) ด้านจิตใจ (M)

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ด้านจิตใจ มีระดับการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) โดยการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน สมาชิกทุกคนรู้จักกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การดำเนินกิจกรรมจึงสามารถดำเนินไปได้ อย่างเรียบง่าย และการดำเนินงานกลุ่มก็จะต้องมีการคัดเลือกกรรมการเพื่อเข้ามาบริหารงานภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกที่จะเลือกคนที่เหมาะสมเข้ามาบริหารงานกลุ่ม เพราะทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน และเมื่อกลุ่มเกิดปัญหาที่จะมีการเรียกประชุมเพื่อหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน ดังนั้นกลุ่มมีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามา เพราะทุกคนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ และหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน

5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (S)

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีระดับการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) โดยสมาชิกในกลุ่มมาจากสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน จึงง่ายต่อการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเมื่อมีงานภายในชุมชน ทุกคนก็มีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยไม่หวังผลตอบแทน และบางกลุ่มก็มีการให้เงินสนับสนุนในงานกิจกรรมของโรงเรียนในชุมชน เช่น งานวันเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้ทุกคนก็ยังช่วยกันสืบสานวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนอีกด้วย โดยสมาชิกจะเข้าร่วมในงานประเพณีของชุมชน เช่น งานวันสารทเดือนสิบ งานทำบุญเดือนห้า เพื่อทำบุญให้กับบรรพบุรุษ และงานทอดกฐิน ซึ่งบางกลุ่มก็มีการทำบุญในงานทอดกฐินที่เป็นรายนามของกลุ่มโดยเฉพาะ และบางกลุ่มก็จะหยุดทำการในวันงานบุญ เพื่อให้สมาชิกได้เข้าร่วมอย่างเต็มที่ และเมื่อมีงานต่าง ๆ ของชุมชนทุกคนก็ช่วยกันประชาสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 21 กราฟแสดงการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา
ตามตัวแบบ TERMS Model

เมื่อพิจารณาตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ (ตารางที่ 4 และภาพที่ 22) ผลการวิจัยพบว่าการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านการเงินมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งบางครั้งก็จะได้รับในรูปแบบของเงินสนับสนุนเพื่อใช้เป็นตัวหนุนสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ และศุภลักษณ์ (2554) ศึกษาความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านห้วยกาน พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคาร เทศบาลตำบลบ้านโองสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคาร โรงผลิต และจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องปั้นแป้ง อุปกรณ์เตาอบขนาดเล็ก และเครื่องปั้นแป้งชนิดพกพาสำหรับการสาธิตการผลิตเค้กกล้วยให้กับลูกค้าและผู้สนใจของกลุ่ม

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยด้านแรงงานมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$) เนื่องจากแรงงานมีประสบการณ์ และจำนวนแรงงานมีเพียงพอสำหรับการผลิต เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด นอกจากนี้แรงงานที่เข้ามาปฏิบัติงานภายในกลุ่มจะได้รับค่าจ้างนอกเหนือจากเงินปันผล ซึ่งรูปแบบการจ่ายค่าจ้างของแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน เช่น คิดตามจำนวนชั่วโมงที่ทำงาน คิดตามรายวัน และรายเดือน เป็นต้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสมาชิกมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เนื่องจากสมาชิกมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยกันสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิด เช่น การลักลอบเข้ามาตัดไม้ภายในชุมชน แต่ในขณะที่เดียวกันพบว่า ปัจจัย

ด้านการเงินมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.21$) เนื่องจากกลุ่มและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ไม่ได้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อมาใช้ในโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน เช่น การปลูกป่าทดแทน เป็นต้น นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพื่อไม่ให้มีผลกระทบกับชุมชน เช่น การทำบ่อบำบัดน้ำเสียของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพารา ยังมีแค่บางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนน้อย และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้วยเช่นกัน

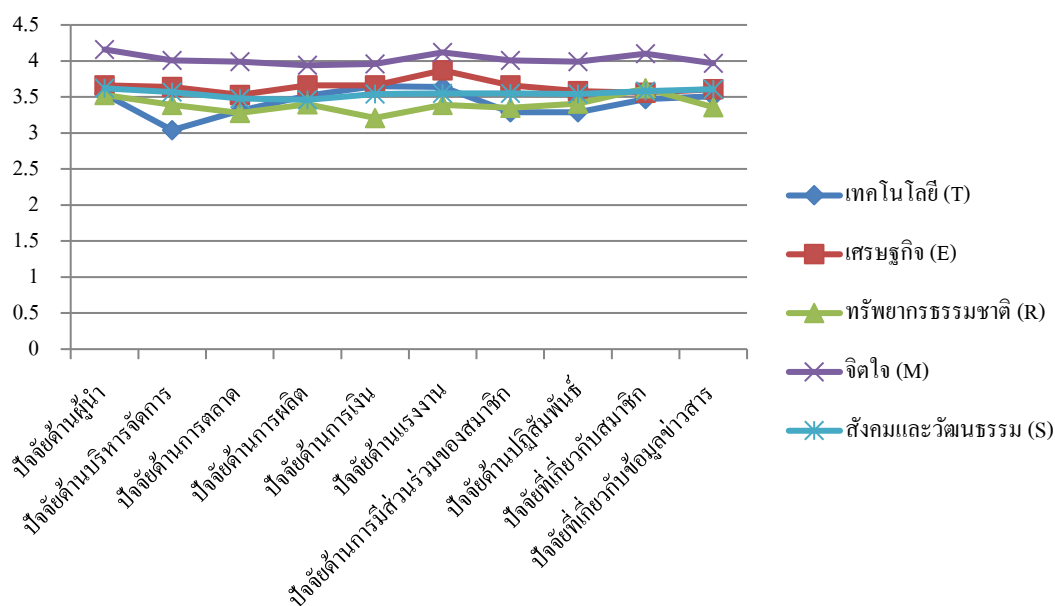
ด้านจิตใจและด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และ ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ เนื่องจากผู้นำมีจิตใจใฝ่พัฒนา ดำเนินงานกลุ่มด้วยความโปร่งใส ให้ความเป็นธรรมและรับฟังความคิดเห็นกับสมาชิกทุกคน นอกจากนี้ผู้นำให้ความสำคัญกับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน โดยการให้สมาชิกเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน

โดยในภาพรวมการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามแบบ TERMS Model พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลายังไม่ค่อยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายในชุมชน ยังคงต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกในการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตของกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามการพึ่งพาปัจจัยภายนอกก็ทำให้กลุ่มฯ สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเช่นกัน เช่น ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มฯ สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และได้ปริมาณตามความต้องการของตลาด ดังนั้น การพึ่งพาปัจจัยภายนอกก็สามารถทำให้กลุ่มฯ มีความเข้มแข็งและความก้าวหน้าได้เช่นกัน

และเมื่อพิจารณาถึงการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามแบบ TERMS Model กับปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ มีความสำคัญในการนำวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ และให้มีความก้าวหน้าในเชิงธุรกิจ อีกทั้งปัจจัยด้านเงินทุนและแรงงานก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะการดำเนินกิจกรรมกลุ่มฯ ต้องมีเงินทุนใช้ในการหมุนเวียนในการทำกิจกรรม และใช้แรงงานในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ

ตารางที่ 4 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง ($\bar{X}$)				
	เทคโนโลยี (T)	เศรษฐกิจ (E)	ทรัพยากร ธรรมชาติ (R)	จิตใจ (M)	สังคมและ วัฒนธรรม (S)
ปัจจัยด้านผู้นำ	3.54 (มาก)	3.66 (มาก)	3.53 (มาก)	4.16 (มาก)	3.62 (มาก)
ปัจจัยด้านบริหารจัดการ	3.04 (ปานกลาง)	3.64 (มาก)	3.39 (ปานกลาง)	4.01 (มาก)	3.57 (มาก)
ปัจจัยด้านการตลาด	3.31 (ปานกลาง)	3.53 (มาก)	3.28 (ปานกลาง)	3.99 (มาก)	3.48 (มาก)
ปัจจัยด้านการผลิต	3.52 (มาก)	3.66 (มาก)	3.40 (ปานกลาง)	3.94 (มาก)	3.46 (มาก)
ปัจจัยด้านการเงิน	3.65 (มาก)	3.66 (มาก)	3.21 (ปานกลาง)	3.96 (มาก)	3.54 (มาก)
ปัจจัยด้านแรงงาน	3.64 (มาก)	3.87 (มาก)	3.39 (ปานกลาง)	4.12 (มาก)	3.55 (มาก)
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	3.29 (ปานกลาง)	3.66 (มาก)	3.35 (ปานกลาง)	4.01 (มาก)	3.55 (มาก)
ปฏิสัมพันธ์	3.29 (ปานกลาง)	3.58 (มาก)	3.41 (มาก)	3.99 (มาก)	3.54 (มาก)
ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก	3.47 (มาก)	3.56 (มาก)	3.62 (มาก)	4.10 (มาก)	3.58 (มาก)
ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร	3.51 (มาก)	3.61 (มาก)	3.36 (ปานกลาง)	3.97 (มาก)	3.61 (มาก)
รวม	3.43 (มาก)	3.64 (มาก)	3.39 (ปานกลาง)	4.03 (มาก)	3.55 (มาก)

ภาพที่ 22 ระดับการพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ

4.2.2 ระดับการพึงตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน

การพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามประเภท (ตารางที่ 5 และภาพที่ 23) ในภาพรวม พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภท ได้แก่ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า แต่ละกลุ่มมีระดับการพึงตนเองที่แตกต่างกัน รายละเอียดดังนี้

1) กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค

การพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.19$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.80$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.65$) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.57$) ส่วนด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$)

2) กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค

การพึงตนเองของกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย

ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.11$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.83$) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.71$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.67$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.57$)

3) กลุ่มผลิตสุรา

การพึ่งตนเองของกลุ่มผลิตสุรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.11$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.48$) ส่วนด้านที่มีการพึ่งตนเองที่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.39$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.18$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.13$)

4) กลุ่มผลิตปุ๋ย

การพึ่งตนเองของกลุ่มผลิตปุ๋ย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.59$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.45$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.41$) ส่วนด้านที่มีการพึ่งตนเองที่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.23$) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.18$)

5) กลุ่มผลิตยางพารา

การพึ่งตนเองของกลุ่มผลิตยางพารา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.54$) นอกจากนี้มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.12$) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.10$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.08$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.98$)

6) กลุ่มเลี้ยงสัตว์

การพึ่งตนเองของกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณารายได้ พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.00$) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.84$) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.75$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนด้านเทคโนโลยีมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$)

7) กลุ่มออมทรัพย์

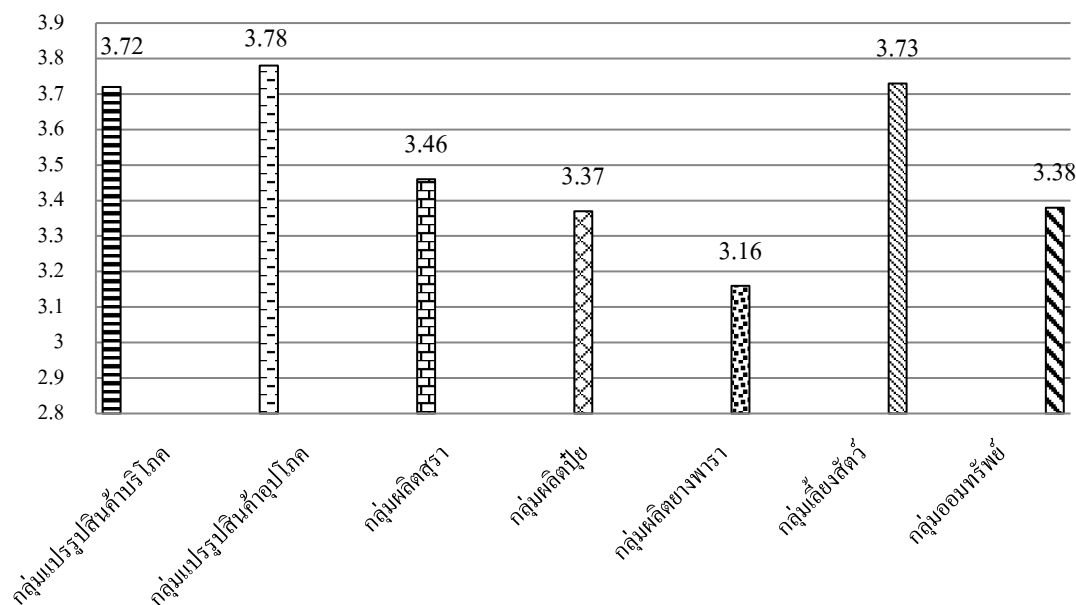
การพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนน

เฉลี่ย ได้แก่ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.06$) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.77$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.57$) ส่วนด้านที่มีการพึ่งตนเองที่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.83$) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.66$)

ตารางที่ 5 ระดับการพึ่งตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ประเภท	ระดับการพึ่งตนเอง ($\bar{X}$)					รวม
	เทคโนโลยี (T)	เศรษฐกิจ (E)	ทรัพยากรธรรมชาติ (R)	จิตใจ (M)	สังคมและวัฒนธรรม (S)	
กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค	3.65 (มาก)	3.80 (มาก)	3.40 (ปานกลาง)	4.19 (มาก)	3.57 (มาก)	3.72 (มาก)
กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	3.67 (มาก)	3.83 (มาก)	3.57 (มาก)	4.11 (มาก)	3.71 (มาก)	3.78 (มาก)
กลุ่มผลิตสุรา	3.18 (ปานกลาง)	3.48 (มาก)	3.13 (ปานกลาง)	4.11 (มาก)	3.39 (ปานกลาง)	3.46 (มาก)
กลุ่มปื๋ย	3.18 (ปานกลาง)	3.45 (มาก)	3.41 (มาก)	3.59 (มาก)	3.23 (ปานกลาง)	3.37 (ปานกลาง)
กลุ่มผลิตยางพารา	3.08 (ปานกลาง)	3.12 (ปานกลาง)	2.98 (ปานกลาง)	3.54 (มาก)	3.10 (ปานกลาง)	3.16 (ปานกลาง)
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	3.38 (ปานกลาง)	3.66 (มาก)	3.75 (มาก)	4.00 (มาก)	3.84 (มาก)	3.73 (มาก)
กลุ่มออมทรัพย์	2.66 (ปานกลาง)	3.57 (มาก)	2.83 (ปานกลาง)	4.06 (มาก)	3.77 (มาก)	3.38 (ปานกลาง)
รวม	3.43 (มาก)	3.64 (มาก)	3.39 (ปานกลาง)	4.03 (มาก)	3.55 (มาก)	3.61 (มาก)

ภาพที่ 23 ระดับการพึงตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4 ระดับการพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสงขลา เมื่อจำแนกตามประเภท พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภคในภาพรวมมีการพึงตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากการแปรรูปสินค้าเครื่องใช้ต่าง ๆ สินค้าจึงเป็นที่ต้องการของตลาด กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานในขั้นตอนการผลิตระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่และเทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งการดำเนินงานกลุ่มประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือ ดังนั้นจะมีหน่วยงานเข้ามาอบรมให้กับสมาชิก เช่น เกษตรอำเภอ และกรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น รองลงมาเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์ในภาพรวมมีการพึงตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านเทคโนโลยี มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้น้อย เช่น เครื่องสูบน้ำ และเจ็มน้ำ เป็นต้น ส่วนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภคในภาพรวมมีการพึงตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เนื่องจากวัตถุประสงค์ภายในชุมชนมีไม่เพียงพอสำหรับการนำมาผลิตสินค้าของกลุ่ม และยังไม่ค่อยมีการส่งเสริมให้สมาชิกปลูกวัตถุดิบเหล่านั้นอีกด้วย และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตสุราในภาพรวมมีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.38$) ด้านเทคโนโลยี

($\bar{X} = 3.18$) และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.13$) เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผลิตสุรา จะเป็นการร่วมลงทุนกันไม่ก็คน ส่วนใหญ่จะเป็นญาติ พี่น้อง สอดคล้องกับปีวรรณ (2544) ศึกษา การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการผลิตสุราที่บ้านของชุมชนในประเทศไทย กรณีศึกษา: การผลิตเหล้าขาวในจังหวัดเชียงรายและแพร่ ผลการศึกษาพบว่า การผลิตเหล้าขาวของชาวบ้านเป็นการผลิตในครัวเรือน ใช้แรงงานในครอบครัวทำการผลิต วิธีการไม่ซับซ้อน และการลงทุนไม่สูง โดยส่วนใหญ่ทำการผลิตประมาณ 2-5 รอบต่อเดือน และวัตถุดิบส่วนใหญ่จะซื้อมาจากภายนอก ชุมชน ได้แก่ น้ำตาลทรายแดง เป็นต้น ส่วนวิสาหกิจชุมชนที่มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 3.38$) กลุ่มผลิตปุ๋ย ($\bar{X} = 3.37$) และกลุ่มผลิตยางพารา ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวมีการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในปริมาณน้อย ส่วนใหญ่การทำบัญชีจะใช้การจดบันทึกในสมุด และใช้เครื่องคิดเลขในการคำนวณต่าง ๆ ส่วนกลุ่มผลิตปุ๋ยและกลุ่มผลิตยางพารา มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิต เช่น เครื่องอัดเม็ดปุ๋ย และเครื่องอบน้ำยาง แต่เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ภายในกลุ่มนี้มีราคาค่อนข้างสูง ความคงทนไม่สามารถใช้งานได้นาน และเมื่อเทคโนโลยีมีปัญหา สมาชิกก็ไม่สามารถซ่อมได้เอง ต้องส่งไปซ่อมที่ร้านและต้องมีค่าใช้จ่ายในการซ่อมอีกด้วย

4.3 ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท

การทดสอบความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท ได้วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกประเภทในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวในการทดสอบความแตกต่าง (One-way ANOVA) (ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังภาคผนวก ก)

การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติ F-test ในการทดสอบ ภายใต้สมมติฐาน “ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน” ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6 พบว่า มีอย่างน้อยสองประเภทที่มีระดับการพึ่งตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 31.390$, $\alpha < .01$) และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (ตารางที่ 7) พบว่า วิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภทจะมีระดับการพึ่งตนเองแตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภคร่วมกับกลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มผลิตปุ๋ยกับกลุ่มออมทรัพย์ที่มีระดับการพึ่งตนเองที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้วยการวิเคราะห์ One-way ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8.801	6	1.467	31.390	.000*
	ภายในกลุ่ม	11.168	239	.047		
	รวม	19.969	245			

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา
จำแนกตามประเภทเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่าง						
			X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇
X ₁	3.72	0.24	-	-.06	.26*	.35*	.55*	-.00	.34*
X ₂	3.78	0.24		-	.32*	.41*	.62*	.05	.40*
X ₃	3.46	0.17			-	.09	.29*	-.27*	.08
X ₄	3.37	0.25				-	.21*	-.35*	-.00
X ₅	3.16	0.16					-	-.56*	-.21*
X ₆	3.73	0.19						-	.35*
X ₇	3.38	0.18							-

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

X₁ คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริ โภค   X₄ คือ กลุ่มผลิตปุ๋ย   X₇ คือ กลุ่มออมทรัพย์
X₂ คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค   X₅ คือ กลุ่มผลิตยางพารา
X₃ คือ กลุ่มผลิตสุรา   X₆ คือ กลุ่มเลี้ยงสัตว์

ผลการวิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา เมื่อจับคู่ทั้ง 7 ประเภทเพื่อเปรียบเทียบระดับการพึ่งตนเอง พบว่า กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค ($\bar{X} = 3.78$) มีระดับการพึ่งตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.73$) กลุ่มแปรรูปสินค้าบริ โภค ($\bar{X} = 3.72$) กลุ่มผลิตสุรา ($\bar{X} = 3.46$) กลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 3.38$) กลุ่มผลิตปุ๋ย ($\bar{X} = 3.37$) และกลุ่มผลิตยางพารา ($\bar{X} = 3.16$) น้อยที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเอง พบว่า กลุ่มแปรรูปสินค้าบริ โภค มีระดับการพึ่งตนเองต่างจากกลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิต

ยางพารา และกลุ่มออมทรัพย์ ในส่วนของกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค มีระดับการพึ่งตนเองต่างจากกลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนกลุ่มผลิตสุรา มีระดับการพึ่งตนเองต่างจากกลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ส่วนกลุ่มผลิตปุ๋ย มีระดับการพึ่งตนเองต่างจากกลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ และในส่วนของกลุ่มผลิตยางพาราและกลุ่มเลี้ยงสัตว์ มีระดับการพึ่งตนเองต่างจากกลุ่มออมทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและเพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

X_1	แทน	ระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่ม
X_2	แทน	จำนวนสมาชิก
X_3	แทน	ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้ง
X_4	แทน	รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม
X_5	แทน	เงินออมของกลุ่ม
Y	แทน	ตัวแปรตาม คือ การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1	.231**	-.005	.128*	.194**	-.113
X_2		1	.261**	.294**	.758*	-.163*
X_3			1	.085	.053	.050
X_4				1	.285**	.131*
X_5					1	-.113
Y						1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา คือ จำนวนสมาชิก และรายได้เฉลี่ยของกลุ่ม โดยที่ปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับ

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายผลได้ดังนี้

จำนวนสมาชิกในกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนสามารถอธิบายได้ว่าจำนวนสมาชิกในกลุ่มมากทำให้มีการพึ่งตนเองได้น้อย เนื่องจากในการบริหารจัดการกลุ่ม เมื่อมีคนจำนวนมาก ๆ การบริหารจัดการกลุ่มก็ยากเช่นเดียวกัน อีกทั้งในปัจจุบันการผลิตสินค้าส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาในการผลิตมากขึ้น ทำให้สามารถลดจำนวนแรงงานลงไปได้ ซึ่งประสิทธิภาพในการผลิตอาจจะดีกว่าด้วย

รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนสามารถอธิบายได้ว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มมากทำให้มีการพึ่งตนเองได้มาก เนื่องจากการพึ่งตนเองได้ของกลุ่ม ปัจจัยในด้านการเงินก็มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้กลุ่มอยู่รอดและสามารถดำเนินการต่อไปได้ เพราะในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจะต้องมีต้นทุนในการผลิตสินค้าหรือบริการต่าง ๆ และกลุ่มก็ไม่ต้องรอที่จะได้รับเงินสนับสนุนจากภายนอกอีกด้วย

อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงได้นำปัจจัยแห่งความสำเร็จเข้ามาศึกษาพร้อมกับการพึ่งตนเองตามแบบ TERMS Model ของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการพึ่งตนเองได้ไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมายในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการ โดยวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก และเมื่อมีการนำปัจจัยแห่งความสำเร็จเข้ามา ทำให้กลุ่มฯ ทราบถึงศักยภาพของตนเอง ว่าในแต่ละด้านของ TERMS Model กลุ่มฯ มีปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านไหนมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มฯ ประเมินตนเองได้ โดยหากด้านไหนมีค่ามาก หรือเป็นจุดเด่นของกลุ่มฯ กลุ่มจะต้องพัฒนาขีดความสามารถให้แข่งขันกับภายนอกได้ แต่หากด้านไหนมีค่าน้อย หรือเป็นจุดด้อยของกลุ่มฯ กลุ่มจะต้องมีการพัฒนาให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความสามารถแข่งขันกับภายนอกได้ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา วิเคราะห์ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามตัวแบบ TERMS Model วิเคราะห์ความแตกต่างในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 5 ส่วน รายละเอียดดังนี้

5.1.1 ลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

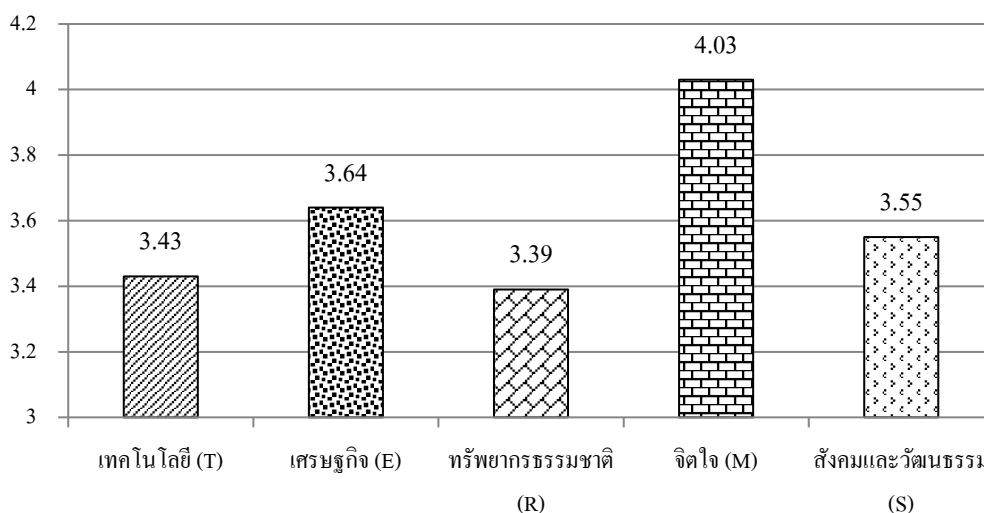
จากการศึกษาลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค ร้อยละ 39.4 ซึ่งมีระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่มเฉลี่ย 8 ปี และมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยอยู่ที่ 27 คน โดยจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มเกิดจากการรวมตัวกันเองภายในชุมชน ร้อยละ 57.3 ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้งกลุ่มเฉลี่ย 193,959.3 บาท เมื่อจำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนตามเกณฑ์ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทก้าวน้ำ ร้อยละ 60.6 เนื่องจากเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำสินค้าออกสู่ตลาดใหญ่ได้ สินค้ามีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางอย่าง เช่น มีสูตรเด็ดเคล็ดลับตามภูมิปัญญาของครอบครัว ชุมชน หรือพื้นที่ สินค้ามีคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน ซึ่งสามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปในท้องตลาดได้ นอกจากนี้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจะมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนสูงถึงร้อยละ 63.0 โดยให้การช่วยเหลือทั้งในรูปแบบของเงิน สิ่งของ และการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนดังกล่าวเป็นหน่วยงานจากภาครัฐสูงถึงร้อยละ 61.1 ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น ในส่วนของรายได้ของกลุ่มเฉลี่ยเท่ากับ 20,388.2 บาทต่อเดือน และมีการปันผลปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 42.3 และปันผลตามความสะดวกของกลุ่มมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 41.9 คือกลุ่มจะแบ่งตามกำไรในการจำหน่ายสินค้าของแต่ละรอบ นอกจากนี้กลุ่มมีเงินออมตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจกรรมเฉลี่ย 121,589.5 บาท ส่วนสถานะทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มี

หนี้สิน ร้อยละ 77.2 เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการลงทุนกันของสมาชิกเพื่อใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม และกลุ่มยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอีกด้วย

5.1.2 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

1) ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามตัวแบบ TERMS Model

ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา (ภาพที่ 24) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$) เมื่อพิจารณารายด้านจะพบว่ามีความระดับการพึ่งตนเองมากถึงปานกลาง โดยการพึ่งตนเองที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านจิตใจ ($\bar{X}=4.03$) 2) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.64$) 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X}=3.55$) และ 4) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X}=3.43$) ตามลำดับ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการของคนในชุมชน ซึ่งสมาชิกแต่ละคนเป็นคนในชุมชนเดียวกัน รู้จักกัน และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การดำเนินกิจกรรมจึงเป็นไปอย่างเรียบง่าย อีกทั้งสินค้าของกลุ่มยังเป็นที่ต้องการของตลาด กลุ่มจึงมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าเพื่อให้ทันกับความต้องการของตลาด และให้สินค้ามีคุณภาพ นอกจากนี้กลุ่มยังใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารอีกด้วย ส่วนการพึ่งตนเองที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X}=3.39$) เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนยังไม่ค่อยมีการนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้มากนัก

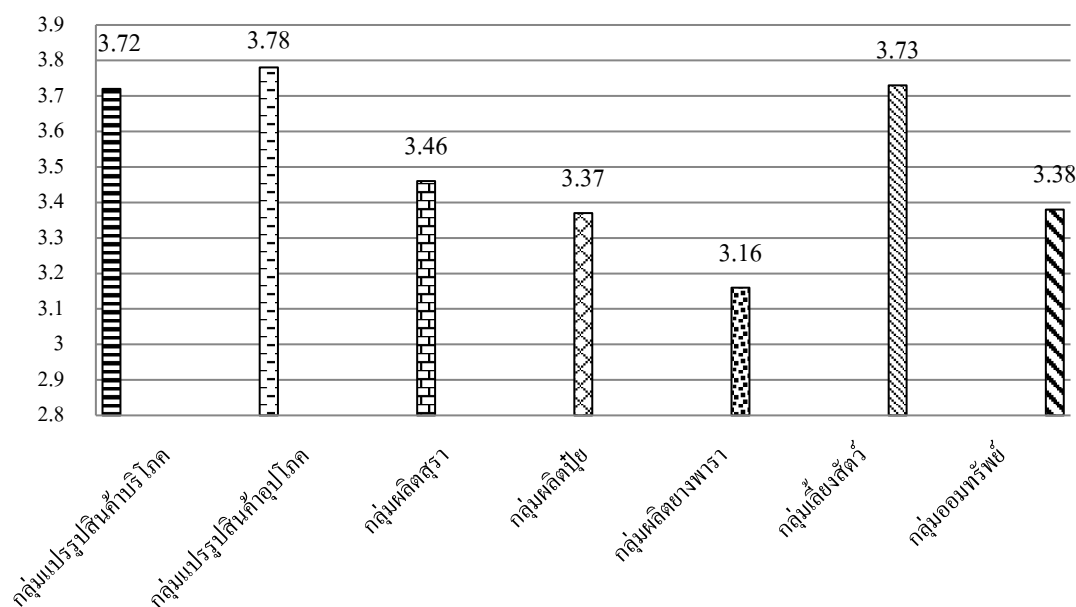

ภาพที่ 24 กราฟแสดงการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา
ตามตัวแบบ TERMS Model

2) ระดับการพึงตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ระดับการพึงตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท พบว่ามีระดับการพึงตนเองมากถึงปานกลาง (ภาพที่ 25) โดยประเภทวิสาหกิจชุมชนที่มีการพึงตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค ($\bar{X}$ =3.78) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X}$ =3.73) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค ($\bar{X}$ =3.72) และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตสุรา ($\bar{X}$ =3.46) ตามลำดับ ส่วนประเภทวิสาหกิจชุมชนที่มีการพึงตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X}$ =3.38) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตปุ๋ย ($\bar{X}$ =3.37) และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตยางพารา ($\bar{X}$ =3.16) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วิสาหกิจชุมชนทุกประเภทมีการพึงตนเองด้านจิตใจสูงที่สุด

ภาพที่ 25 ระดับการพึงตนเองจำแนกตามประเภทของวิสาหกิจชุมชน

5.1.3 ความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท

การศึกษาความแตกต่างของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท พบว่า กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค มีระดับการพึงตนเองต่างจากกลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มออมทรัพย์ ในส่วนของกลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค มีระดับการพึงตนเองต่างจากกลุ่มผลิตสุรา กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนกลุ่มผลิตสุรา มีระดับการพึงตนเองต่างจากกลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ส่วนกลุ่มผลิตปุ๋ย มีระดับการพึงตนเองต่างจากกลุ่มผลิตยางพารา และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ และในส่วนของกลุ่มผลิตยางพาราและกลุ่มเลี้ยงสัตว์ มีระดับการพึงตนเองต่างจากกลุ่มออมทรัพย์

ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยแห่งความสำเร็จ (ตารางที่ 9) ด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจสูงในเรื่องของปัจจัยด้านผู้นำ คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวมีตัวสินค้า ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและผลิตได้ทันตามความต้องการของตลาด โดยผู้นำเป็นคนที่ตัดสินใจและนำเทคโนโลยีเหล่านั้นเข้ามาใช้ภายในกลุ่ม และกลุ่มฯ มีการรวบรวมผลผลิตโดยสมาชิกในกลุ่มอีกด้วย ส่วนกลุ่มเลี้ยงสัตว์มีการพึ่งตนเองสูงในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ในเรื่องของปัจจัยด้านเกี่ยวกับสมาชิก เนื่องจากกลุ่มเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่สมาชิกแต่ละคนจะเลี้ยงเป็นของตนเอง และมีการปลูกวัตถุดิบเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่น การปลูกหญ้าเพื่อเลี้ยงวัว และการจำหน่ายลูกค้าจะติดต่อมาทางกลุ่มฯ และกลุ่มจะติดต่อไปยังสมาชิกอีกครั้ง เพื่อคว้าสัตว์ของสมาชิกคนใดสามารถจำหน่ายได้ในขณะนั้น แต่ในส่วนของกลุ่มผลิตยางพารา ยังมีการพึ่งตนเองต่ำเมื่อเทียบกับวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่นในด้านเศรษฐกิจของปัจจัยด้านการเงิน ด้านจิตใจของปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และด้านสังคมและวัฒนธรรมของปัจจัยด้านการตลาด เนื่องจากกลุ่มผลิตยางพาราในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านราคาขายตกต่ำ อีกทั้งกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีกิจกรรมในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก นอกจากนี้ในประเด็นการเมืองท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้หมายถึงการช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น รวมถึงการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่อาจจะผู้มีอิทธิพลเป็นเจ้าของหรือควบคุมอยู่ ทำให้วิสาหกิจชุมชนเข้าไม่ถึงในส่วนนั้น

ตารางที่ 9 ความแตกต่างของการพึ่งตนเองแต่ละประเภทของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

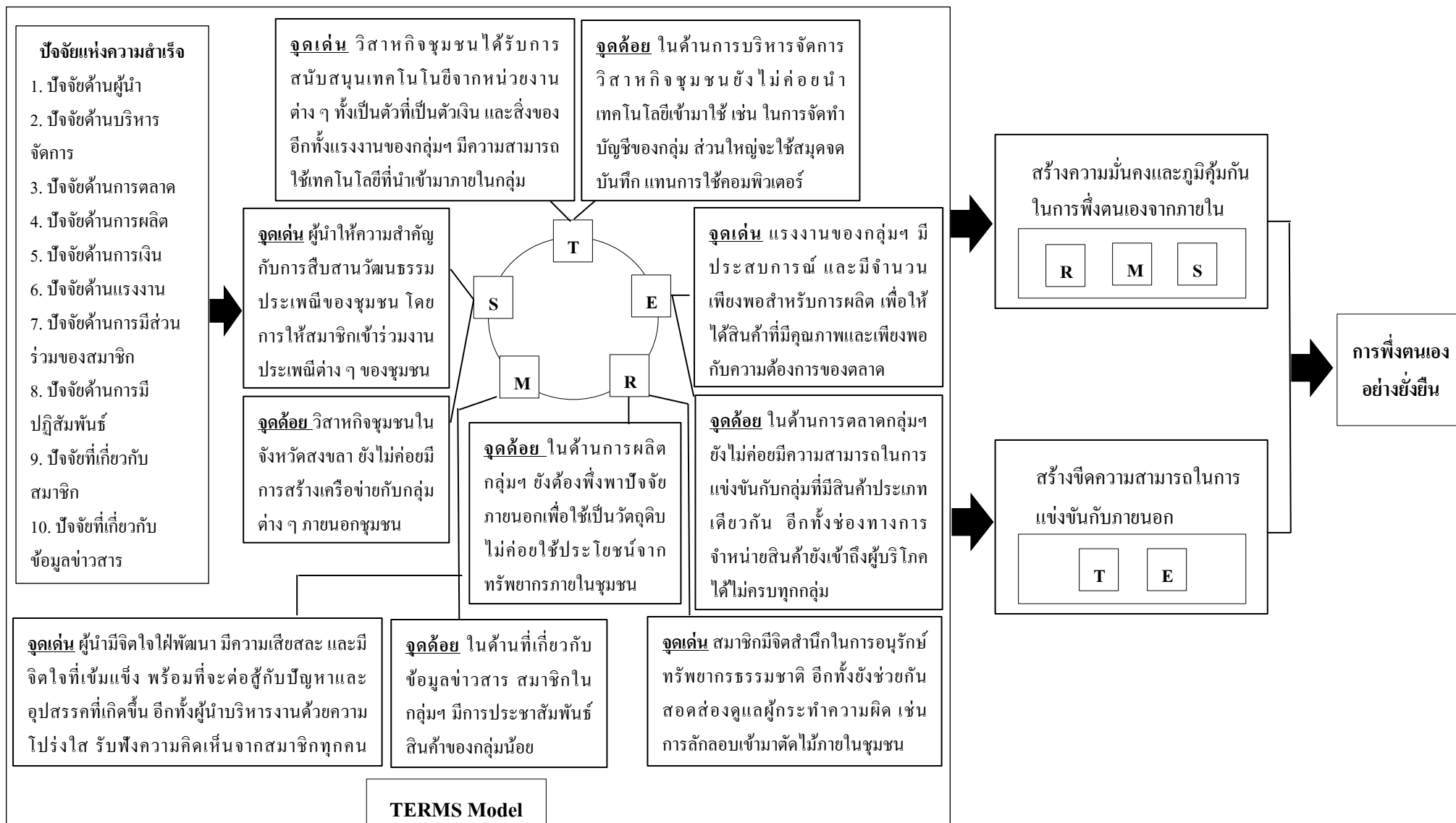
	ระดับการพึ่งตนเองที่มากที่สุด (Max)	ประเภทวิสาหกิจชุมชน	ระดับการพึ่งตนเองที่น้อยที่สุด (Min)	ประเภทวิสาหกิจชุมชน	รวม
T	3.67	กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	2.66	กลุ่มออมทรัพย์	3.43
E	3.83	กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	3.12	กลุ่มผลิตยางพารา	3.64
R	3.75	กลุ่มเลี้ยงสัตว์	2.83	กลุ่มออมทรัพย์	3.39
M	4.19	กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภคร	3.54	กลุ่มผลิตยางพารา	4.03
S	3.84	กลุ่มเลี้ยงสัตว์	3.10	กลุ่มผลิตยางพารา	3.55
รวม	3.78	กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค	3.16	กลุ่มผลิตยางพารา	3.61

5.1.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน พบว่า มี 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ จำนวนสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน และรายได้เฉลี่ยของกลุ่มมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

5.1.5 การใช้ตัวแบบ TERMS Model ในการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

จากการนำตัวแบบ TERMS Model มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาครั้งนี้ พบว่า แบบจำลองจะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเมื่อนำปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนเข้ามาเป็นกรอบข้อคำถามต่าง ๆ ในแต่ละปัจจัยของ TERMS (เทคโนโลยี (T) เศรษฐกิจ (E) ทรัพยากรธรรมชาติ (R) จิตใจ (M) สังคมและวัฒนธรรม (S)) ซึ่งจะทำให้การนำเสนอผลของ TERMS มีความละเอียดและบรรลุวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ ผลสรุปของการใช้ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนร่วมกับ TERMS Model (ภาพที่ 26) ได้แสดงให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย ของแต่ละปัจจัยแห่งความสำเร็จ ทำให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนควรพัฒนาหรือส่งเสริมด้านใดเพื่อให้ค่าของการพึ่งพาตนเองสูงขึ้นกว่าเดิมได้ ทั้งนี้การพัฒนา TERMS Model ของวิสาหกิจชุมชน มีข้อพึงระลึกว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยผู้ประกอบการ ซึ่งการพึ่งตนเองได้ในระดับชุมชนเพียงมิติเดียวอาจจะไม่เพียงพอ จะต้องเพิ่มการพึ่งตนเองได้ในระดับนอกชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้สรุปการพัฒนา TERMS Model จากการพึ่งพาตนเองได้ ไปสู่ความยั่งยืน ไว้ 2 ประเด็น คือ 1) การสร้างความมั่นคง และภูมิคุ้มกัน ให้กับวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นปัจจัย ทรัพยากรธรรมชาติ (R) จิตใจ (M) สังคมและวัฒนธรรม (S) และ 2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันภายนอกโดยเน้นปัจจัย เทคโนโลยี (T) และเศรษฐกิจ (E)

ภาพที่ 26 แบบจำลองการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1) จากผลการวิจัยวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา มีการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรเพิ่มการนำทรัพยากรภายในชุมชนมาใช้ในกิจกรรมของกลุ่มให้มากขึ้น รวมทั้งผู้นำกลุ่มควรส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบของกลุ่มได้ และรับซื้อวัตถุดิบจากสมาชิก

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตยางพารามีการพึ่งตนเองได้น้อยเมื่อเทียบกับวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่นและจากกลุ่มที่เกี่ยวกับการผลิตยางพาราอื่น ๆ เช่น สหกรณ์กองทุนสวนยาง ในด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากกลุ่มผลิตยางพาราประสบปัญหาในด้านราคายางตกต่ำอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีกิจกรรมในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก ดังนั้นกลุ่มฯ ควรนำหลักการสหกรณ์มาปรับใช้ในกระบวนการของกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก เพิ่มการออม และสร้างสวัสดิการแก่สมาชิก

5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามแบบ TERMS Model ตัวที่พึ่งตนเองน้อยที่สุด คือ ทรัพยากรธรรมชาติ (R) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรชี้ประเด็นให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน

2) จากการทดสอบสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้กลุ่มฯ ให้มีความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม

5.2.3 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1) การใช้ตัวแบบ TERMS Model สำหรับงานวิจัย ควรนำปัจจัยแห่งความสำเร็จมาเป็นกรอบในการตั้งข้อคำถาม เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเชิงธุรกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้นเป้าหมายของการดำเนินงานกลุ่มก็มุ่งหวังความสำเร็จเช่นกัน

2) การใช้ตัวแบบ TERMS Model สำหรับงานวิจัย ควรศึกษาทั้งภายในและภายนอกกลุ่มฯ และจัดทำกลยุทธ์การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้กลุ่มฯ รับรู้ถึงศักยภาพการพึ่งตนเองของตนเอง และสามารถพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันกับกลุ่มฯ อื่น ๆ ภายนอกได้

บรรณานุกรม

- กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนำชู. 2556. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1) :
108-120. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท.
รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547. คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ:
กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. รายงานจำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจ
ชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำแนกตามพื้นที่ทั้งประเทศ. แหล่งที่มา
https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php?region_id=&province_id=90&amphur_id=&key_word. (สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2560).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. รายงานจำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจ
ชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำแนกตามพื้นที่ทั้งประเทศ. แหล่งที่มา
http://smce.doae.go.th/smce1/report/report_smce_member.php. (สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน
2561).
- ครรชิต พุทธิโกษา. 2554. คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบสมบูรณ์. สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ณัฐกาล เรืองอุดม. 2554. ความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งตนเองกับทุนทางสังคมของชุมชนตลาดน้ำ
คลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. 2545. วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก.
กรุงเทพฯ: บริษัทเอดิชั่นเพรส จำกัด.
- ดาริน รุ่งกลิ่น และลภัสสรดา เนียมหนู. 2558. แนวทางการพึ่งพาตนเองของผู้เพาะเลี้ยงหอยแครง
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- คุษฎี นาคเรือง สุธิดา วัฒนยืนยง และนุชนภา เลขาวิจิตร. 2560. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน
ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 9(17) : 69-77. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ธวัชชัย พิณใจใหม่ สุदारัตน์ แซ่มเงิน สาวิตรี รังสิภัทร์ และทิพวัลย์ สีจันทร์. 2560. การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. 10(3) : 70-80. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. 2554. สังคมเกษตรกรและยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกร. เอกสารการสอนชุดวิชาการเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยวรรณ สุขศรี. 2544. การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตสุราพื้นบ้านของชุมชนในประเทศไทย กรณีศึกษา การผลิตเหล้าขาวในจังหวัดเชียงรายและแพร่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2537. สิทธิมนุษยชนและการพัฒนา. วิธีวิทยาศึกษาสังคมไทย: วิถีใหม่แห่งการพัฒนา. (ม.ป.ท.): เอดิส์เพลสโปรดักส์.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. 2558. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- พรเทพ ดีสุคนธ์ และประสาร โชค ฐะนุติ. 2556. คุณลักษณะผู้นำวิสาหกิจชุมชนภาคใต้ตอนบน. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 9(1) : 155-166. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พรศรี ยงค์อุประพันธ์. 2547. วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอดุสิต จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิทยา จันทะวงศ์ศรี. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2534. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน และแหล่งวิทยาการในชุมชน นนทบุรี. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2542. ทฤษฎีสังคมวิทยา: การสร้างการประเมินค่าและการใช้ประโยชน์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2536. การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจใน
ชนบท. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2538. การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจใน
ชนบท. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา. 2554. รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสงขลา.
กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานจังหวัดสงขลา. 2561. แผนที่จังหวัดสงขลา. แหล่งที่มา
http://www.songkhla.go.th/_songkhla_old/map_songkhla. (สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2561).
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2548. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ
ชุมชน พ.ศ. 2548. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เสรี พงศ์พิศ วิจิต นันทสุวรรณ และจ่านง แรกพินิจ. 2544. วิสาหกิจชุมชน : แผนแม่บท แนวคิด
แนวทาง ตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2546. แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย.
- เสรี พงศ์พิศ. 2547. ร้อยค่าที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2548. การแก้ปัญหาความยากจนเพื่อสุขภาวะของปวงชน. แหล่งที่มา
<http://www.phongphit.com/docs/ThaidayThaiPoverty.pdf>. (สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2560).
- สุกัญญา อธิปอนันต์ สำราญ สารบรรณ วีรศักดิ์ บุญเจริญ เทียมจันทร์ สุขเกษม
ภักดิ์ัญญา โสมภีร์ มงคล อธิกุลวงษ์ ศิริวรรณ หวังดี สิริดา อุปันนท์ พรภิมม มีศิลป์
เกษณี เกื้อนบัวระบัด อารณ วิสวะไพศาล พยู่ห์ แก้วคุณ ทัศนาศึกษา
เพ็ญประภา แพงภูงา สร้อยเพชร ดันดิรัตน์นันทน์ และชาญยุทธ์ ภาณุทัต. 2550. กลยุทธ์
การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง. รายงานการวิจัย. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สุปราณี ระวังดี. 2556. การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารใน
จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. 2561. แผนที่ขอบเขตอำเภอ 16 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา. แหล่งที่มา
<http://www.amphoe.com/main.php>. (สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2561).
- อภิญญา โชนนิก. 2550. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของคนยากจน ในจังหวัดอุดรธานี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

อภิสิทธิ์ พรหมชัย และศุภลักษณ์ สุวรรณะชฎ. 2554. ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้าน
ห้วยกาน. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 4(2) : 16-29 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Galtung, J. (1980). Self-Reliance: A Strategies for Development. London: BoGle L'ouverture
Publication.

Muhovich, N. J. (1999). International development, non governmental organizations, Uganda).
Ph.D. Thesis is Social Development University of Minnesota U.S.A.

Nunnally, J.C. and Bernstein, I.H. (1994). The Assessment of Reliability. Psychometric Theory,
3, 248-292.

ภาคผนวก ก
ผลการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

ตารางการพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน	1	1	1	1	1	
		2	1	1	1	1	
		3	1	1	1	1	
		4	1	1	1	1	
		5	1	1	1	1	
		6	1	1	1	1	
		7	1	1	1	1	
		8	1	1	1	1	
การฟังตนเอง ด้านเทคโนโลยี (T)	ปัจจัยด้านผู้นำ	12.1.1	0	1	1	0.67	
		12.1.2	1	1	1	1	
		12.1.3	1	1	1	1	
		12.1.4	1	1	1	1	
		12.1.5	0	1	1	0.67	
		12.1.6	1	1	1	1	
		12.1.7	1	1	1	1	
		12.1.8	1	1	1	1	
		12.1.9	0	1	1	0.67	
		12.1.10	1	1	1	1	
		12.1.11	1	1	1	1	
		12.1.12	0	1	1	0.67	
		12.1.13	1	1	1	1	
		12.1.14	0	1	1	0.67	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึงตนเอง ด้านเทคโนโลยี (ต่อ) (T)	ปัจจัยด้านผู้นำ (ต่อ)	12.1.15	1	1	1	1	
		12.1.16	1	1	1	1	
		12.1.17	1	1	1	1	
		12.1.18	1	1	1	1	
		12.1.19	1	1	1	1	
		12.1.20	0	1	1	0.67	
		12.1.21	0	1	1	0.67	
		12.1.22	0	1	1	0.67	
		12.1.23	0	1	1	0.67	
		12.1.24	1	1	1	1	
		12.1.25	1	1	1	1	
		12.1.26	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน บริหารจัดการ	12.2.1	1	1	1	1	
		12.2.2	1	0	0	0.33	
		12.2.3	0	1	1	0.67	
		12.2.4	1	1	1	1	
		12.2.5	1	1	1	1	
		12.2.6	1	1	1	1	
		12.2.7	1	1	1	1	
		12.2.8	0	1	1	0.67	
		12.2.9	1	1	1	1	
		12.2.10	1	1	1	1	
		12.2.11	1	1	1	1	
12.2.12	0	1	1	0.67			
12.2.13	1	1	1	1			

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี (T) (ต่อ)	ปัจจัยด้าน การตลาด	12.3.1	1	1	0	0.67	
		12.3.2	1	1	1	1	
		12.3.3	1	1	1	1	
		12.3.4	0	1	1	0.67	
		12.3.5	1	1	1	1	
		12.3.6	0	1	0	0.33	ตัดออก
		12.3.7	1	1	1	1	
		12.3.8	1	1	0	0.67	
		12.3.9	1	1	0	0.67	
		12.3.10	1	1	0	0.67	
		12.3.11	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการ ผลิต	12.4.1	0	1	1	0.67	
		12.4.2	1	1	0	0.67	
		12.4.3	1	1	1	1	
		12.4.4	1	1	1	1	
		12.4.5	1	1	1	1	
		12.4.6	1	1	1	1	
		12.4.7	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน การเงิน	12.5.1	1	1	1	1	
		12.5.2	0	1	1	0.67	
		12.5.3	1	1	0	0.67	
	ปัจจัยด้าน แรงงาน	12.6.1	1	1	1	1	
		12.6.2	1	1	1	1	
		12.6.3	0	-1	1	0	
		12.6.4	1	-1	1	0.33	ตัดออก

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การฟังตนเอง ด้านเทคโนโลยี (T) (ต่อ)	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก	12.7.1	1	1	1	1	
		12.7.2	1	1	1	1	
		12.7.3	1	0	1	0.67	
		12.7.4	1	1	1	1	
		12.7.5	0	1	1	0.67	
		12.7.6	1	1	1	0.67	
		12.7.7	1	0	1	0.67	
		12.7.8	-1	1	1	0.33	ตัดออก
		12.7.9	0	1	1	0.67	
		12.7.10	0	0	1	0.33	ตัดออก
		12.7.11	0	-1	1	0.33	ตัดออก
		12.7.12	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		12.7.13	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		12.7.14	1	1	1	1	
		12.7.15	1	1	1	1	
		12.7.16	1	1	1	1	
		12.7.17	1	1	1	1	
	ปฏิสัมพันธ์	12.8.1	1	1	1	1	
		12.8.2	1	-1	0	0	
		12.8.3	-1	1	1	0.33	ตัดออก
		12.8.4	1	1	1	1	
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมาชิก	12.9.1	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		12.9.2	0	1	1	0.67	
		12.9.3	0	1	1	0.67	
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	12.10.1	1	1	0	0.67	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี (T) (ต่อ)	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	12.10.2	1	1	1	1	
		12.10.3	1	1	1	1	
		12.10.4	1	1	1	1	
		12.10.5	1	1	1	1	
		12.10.6	0	-1	1	0	
		12.10.7	1	0	1	0.67	
		12.10.8	1	0	1	0.67	
การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ (E)	ปัจจัยด้านผู้นำ	13.1.1	1	1	1	1	
		13.1.2	1	1	1	1	
		13.1.3	1	1	1	1	
		13.1.4	0	1	1	0.67	
		13.1.5	1	1	1	1	
		13.1.6	1	1	1	1	
		13.1.7	1	1	1	1	
		13.1.8	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		13.1.9	1	1	1	1	
		13.1.10	1	1	1	1	
		13.1.11	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		13.1.12	1	-1	0	0	
		13.1.13	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		13.1.14	1	1	1	1	
13.1.15	1	1	1	1			
13.1.16	1	1	1	1			
13.1.17	1	1	1	1			

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ (E) (ต่อ)	ปัจจัยด้านผู้นำ (ต่อ)	13.1.18	1	1	1	1	
		13.1.19	1	1	1	1	
		13.1.20	-1	0	1	0	
		13.1.21	1	0	1	0.67	
	ปัจจัยด้าน บริหารจัดการ	13.2.1	1	1	1	1	
		13.2.2	1	1	1	1	
		13.2.3	1	1	1	1	
		13.2.4	1	1	1	1	
		13.2.5	1	1	1	1	
		13.2.6	1	1	1	1	
		13.2.7	1	1	1	1	
		13.2.8	1	1	1	1	
		13.2.9	0	1	1	0.67	
		13.2.10	0	1	1	0.67	
		13.2.11	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		13.2.12	1	1	1	1	
		13.2.13	1	1	0	0.67	
		13.2.14	-1	1	1	0.33	ตัดออก
	13.2.15	1	1	1	1		
	13.2.16	1	1	1	1		
	ปัจจัยด้าน การตลาด	13.3.1	1	1	1	1	
		13.3.2	1	1	1	1	
		13.3.3	1	1	1	1	
		13.3.4	1	1	1	1	
		13.3.5	-1	1	1	0.33	ตัดออก
		13.3.6	1	1	1	1	
		13.3.7	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ (E) (ต่อ)	ปัจจัยด้าน การตลาด (ต่อ)	13.3.8	1	1	1	1	
		13.3.9	1	1	1	1	
		13.3.10	1	1	1	1	
		13.3.11	1	1	1	1	
		13.3.12	1	1	1	1	
		13.3.13	1	1	1	1	
		13.3.14	1	1	0	0.67	
		13.3.15	1	1	0	0.67	
	ปัจจัยด้านการ ผลิต	13.4.1	1	1	1	1	
		13.4.2	1	1	1	1	
		13.4.3	1	1	1	1	
		13.4.4	1	1	1	1	
		13.4.5	0	1	1	0.67	
	ปัจจัยด้าน การเงิน	13.5.1	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		13.5.2	1	1	1	1	
		13.5.3	-1	1	1	0.33	ตัดออก
		13.5.4	1	-1	1	0.33	ตัดออก
	ปัจจัยด้าน แรงงาน	13.6.1	0	0	1	0.33	ตัดออก
		13.6.2	1	1	1	1	
		13.6.3	0	1	1	0.67	
		13.6.4	1	1	1	1	
		13.6.5	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก	13.7.1	1	1	1	1	
		13.7.2	1	1	1	1	
		13.7.3	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ	
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ (E) (ต่อ)	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก (ต่อ)	13.7.4	1	1	1	1		
		13.7.5	1	1	1	1		
		13.7.6	1	0	1	0.67		
		13.7.7	1	0	1	0.67		
		13.7.8	1	0	1	0.67		
		13.7.9	1	1	1	1		
		13.7.10	1	1	1	1		
		13.7.11	1	1	1	1		
		13.7.12	1	1	1	1		
		13.7.13	1	1	1	1		
		13.7.14	1	-1	1	0.33	ตัดออก	
	ปฏิสัมพันธ์	13.8.1	1	1	1	1		
		13.8.2	0	1	1	0.67		
		13.8.3	1	1	1	1		
		13.8.4	0	1	1	0.67		
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมาชิก	13.9.1	1	0	1	0.67		
		13.9.2	1	-1	1	0.33	ตัดออก	
		13.9.3	1	1	1	1		
		13.9.4	1	1	1	1		
		13.9.5	0	1	1	0.67		
		13.9.6	1	1	1	1		
		13.9.7	1	1	1	1		
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	13.10.1	1	1	1	1		
		13.10.2	1	1	1	1		
			13.10.3	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ (E) (ต่อ)	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร (ต่อ)	13.10.4	1	1	1	1	
		14.1.1	1	1	1	1	
ด้าน ทรัพยากรธรรม ชาติ (R)	ปัจจัยด้านผู้นำ	14.1.2	1	1	1	1	
		14.1.3	1	1	1	1	
		14.1.4	1	1	1	1	
		14.1.5	0	1	1	0.67	
		14.1.6	1	1	1	1	
		14.1.7	1	1	1	1	
		14.1.8	0	1	1	0.67	
		14.1.9	1	1	1	1	
		14.1.10	1	1	1	1	
		14.1.11	0	1	1	0.67	
		14.1.12	1	1	1	1	
		14.1.13	1	1	1	1	
		14.1.14	1	1	1	1	
		14.1.15	1	1	1	1	
		14.1.16	1	1	1	1	
		14.1.17	1	1	1	1	
		14.1.18	1	0	1	0.67	
		14.1.19	0	1	1	0.67	
		14.1.20	1	1	1	1	
		14.1.21	1	1	1	1	
		14.1.22	0	1	1	0.67	
		14.1.23	1	1	1	1	

ประเด็น ด้าน ทรัพยากรธรรม ชาติ (ต่อ) (R)	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	ปัจจัยด้าน บริหารจัดการ	14.2.1	1	1	1	1	
		14.2.2	1	1	1	1	
		14.2.3	1	1	1	1	
		14.2.4	1	1	1	1	
		14.2.5	1	1	1	1	
		14.2.6	1	1	1	1	
		14.2.7	1	1	1	1	
		14.2.8	0	1	1	0.67	
		14.2.9	1	1	1	1	
		14.2.10	1	-1	1	0.33	ตัดออก
		14.2.11	1	-1	1	0.33	ตัดออก
	ปัจจัยด้าน การตลาด	14.3.1	1	1	1	1	
		14.3.2	1	1	1	1	
		14.3.3	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการ ผลิต	14.4.1	1	1	1	1	
		14.4.2	1	1	1	1	
		14.4.3	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน การเงิน	14.5.1	1	1	1	1	
		14.5.2	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน แรงงาน	14.6.1	1	1	1	1	
		14.6.2	0	-1	1	0	ตัดออก
14.6.3		1	1	1	1		
ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก	14.7.1	1	1	1	1		
	14.7.2	1	1	1	1		

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ	
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้าน ทรัพยากรธรรม ชาติ (R) (ต่อ)	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก (ต่อ)	14.7.3	0	1	1	0.67		
		14.7.4	1	1	1	1		
		14.7.5	1	1	1	1		
		14.7.6	0	1	1	0.67		
		14.7.7	1	1	1	1		
		14.7.8	1	1	1	1		
		14.7.9	1	1	1	1		
		14.7.10	1	1	1	1		
		14.7.11	1	1	1	1		
		14.7.12	1	0	1	0.67		
		14.7.13	1	-1	1	0.33	ตัดออก	
		14.7.14	1	-	1			
		14.7.15	1	-1	1	0.33	ตัดออก	
		ปฏิสัมพันธ์	14.8.1	1	1	1	1	
			14.8.2	1	1	1	1	
14.8.3	1		-1	1	0.33	ตัดออก		
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมาชิก	14.9.1	1	1	1	1			
	14.9.2	1	1	1	1			
	14.9.3	1	1	1	1			
	14.9.4	1	1	1	1			
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	14.10.1	1	1	1	1			
	14.10.2	1	1	1	1			
	14.10.3	1	1	1	1			
	14.10.4	1	-1	1	0.33	ตัดออก		
	14.10.5	1	1	1	1			
ด้านจิตใจ	ปัจจัยด้านผู้นำ	15.1.1	1	-1	1	0.33	ตัดออก	

ประเด็น (M)	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
		15.1.2	1	1	1	1	
		15.1.3	1	1	1	1	
		15.1.4	1	1	1	1	
		15.1.5	1	1	1	1	
		15.1.6	1	1	0	0.67	
		15.1.7	1	1	1	1	
		15.1.8	1	1	1	1	
		15.1.9	1	1	1	1	
		15.1.10	1	1	1	1	
		15.1.11	1	1	1	1	
		15.1.12	1	1	1	1	
		15.1.13	1	1	1	1	
		15.1.14	1	1	1	1	
		15.1.15	1	1	1	1	
		15.1.16	1	1	1	1	
		15.1.17	1	1	1	1	
		15.1.18	1	1	1	1	
		15.1.19	1	1	1	1	
		15.1.20	1	1	1	1	
		15.1.21	1	1	1	1	
		15.1.22	1	1	1	1	
		15.1.23	1	1	1	1	
		15.1.24	1	1	1	1	
		15.1.25	1	1	1	1	
		15.1.26	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านจิตใจ (M) (ต่อ)	ปัจจัยด้านผู้นำ (ต่อ)	15.1.27	0	1	0	0.33	ตัดออก
	ปัจจัยด้าน บริหารจัดการ	15.2.1	1	0	1	0.67	
		15.2.2	-1	0	1	0.33	ตัดออก
		15.2.3	1	1	1	1	
		15.2.4	1	1	1	1	
		15.2.5	1	1	1	1	
		15.2.6	1	1	1	1	
		15.2.7	1	1	1	1	
		15.2.8	1	1	1	1	
		15.2.9	1	1	1	1	
		15.2.10	1	1	1	1	
		15.2.11	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน การตลาด	15.3.1	1	1	1	1	
		15.3.2	0	1	1	0.67	
		15.3.3	0	1	1	0.67	
		15.3.4	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการ ผลิต	15.4.1	1	1	1	1	
		15.4.2	1	1	1	1	
		15.4.3	0	0	1	0.33	ตัดออก
		15.4.4	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน การเงิน	15.5.1	0	0	1	0.33	ตัดออก
		15.5.2	1	0	1	0.67	
		15.5.3	-1	0	1	0	ตัดออก
		15.5.4	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านจิตใจ (M) (ต่อ)	ปัจจัยด้าน แรงงาน	15.6.1	1	1	1	1	
		15.6.2	1	1	1	1	
		15.6.3	0	1	1	0.67	
		15.6.4	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก	15.7.1	0	0	1	0.33	ตัดออก
		15.7.2	1	1	1	1	
		15.7.3	1	1	1	1	
		15.7.4	1	1	1	1	
		15.7.5	1	1	0	0.67	
		15.7.6	1	1	1	1	
		15.7.7	1	1	1	1	
		15.7.8	0	1	1	0.67	
		15.7.9	1	1	1	1	
		15.7.10	0	1	1	0.67	
		15.7.11	0	0	1	0.33	ตัดออก
		15.7.12	1	0	1	0.67	
	ปฏิสัมพันธ์	15.8.1	1	1	1	1	
		15.8.2	1	1	1	1	
		15.8.3	1	1	1	1	
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมาชิก	15.9.1	1	1	1	1	
		15.9.2	1	1	1	1	
		15.9.3	1	1	1	1	
		15.9.4	1	1	1	1	
		15.9.5	1	1	1	1	
		15.9.6	1	1	1	1	
		15.9.7	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านจิตใจ (M) (ต่อ)	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	15.10.1	1	1	1	1	
		15.10.2	1	1	1	1	
ด้านสังคมและ วัฒนธรรม (S)	ปัจจัยด้านผู้นำ	16.1.1	1	1	1	1	
		16.1.2	1	1	1	1	
		16.1.3	1	1	1	1	
		16.1.4	1	1	1	1	
		16.1.5	1	1	1	1	
		16.1.6	1	1	1	1	
		16.1.7	1	1	1	1	
		16.1.8	1	1	1	1	
		16.1.9	1	1	1	1	
		16.1.10	1	1	1	1	
		16.1.11	1	1	1	1	
		16.1.12	1	1	1	1	
		16.1.13	1	1	1	1	
		16.1.14	1	1	1	1	
		16.1.15	1	1	1	1	
		16.1.16	1	1	1	1	
		16.1.17	1	1	1	1	
		16.1.18	1	1	1	1	
		16.1.19	1	1	1	1	
		16.1.20	1	1	1	1	
		16.1.21	1	1	1	1	
		16.1.22	1	1	1	1	
		16.1.23	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
		16.1.24	1	1	1	1	
ด้านสังคมและ วัฒนธรรม (S) (ต่อ)	ปัจจัยด้าน บริหารจัดการ	16.2.1	1	1	1	1	
		16.2.2	1	1	1	1	
		16.2.3	1	1	1	1	
		16.2.4	1	1	1	1	
		16.2.5	1	1	1	1	
		16.2.6	1	1	1	1	
		16.2.7	0	1	1	0.67	
		16.2.8	1	1	1	1	
		16.2.9	0	1	1	0.67	
	ปัจจัยด้าน การตลาด	16.3.1	1	1	1	1	
		16.3.2	1	1	1	1	
		16.3.3	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการ ผลิต	16.4.1	1	1	1	1	
		16.4.2	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน การเงิน	16.5.1	1	1	1	1	
		16.5.2	1	1	1	1	
		16.5.3	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้าน แรงงาน	16.6.1	1	1	1	1	
		16.6.2	1	1	1	1	
		16.6.3	1	1	1	1	
		16.6.4	1	1	1	1	
	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก	16.7.1	1	1	1	1	
		16.7.2	1	1	1	1	
		16.7.3	1	1	1	1	
		16.7.4	1	1	1	1	

ประเด็น	ตัวบ่งชี้	ข้อคำถาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า คะแนน	หมายเหตุ
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
		16.7.5	1	1	1	1	
ด้านสังคมและ วัฒนธรรม (S) (ต่อ)	ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของ สมาชิก (ต่อ)	16.7.6	1	1	1	1	
		16.7.7	1	1	1	1	
		16.7.8	1	1	1	1	
		16.7.9	1	1	1	1	
		16.7.10	1	1	1	1	
		16.7.11	1	1	1	1	
		16.7.12	1	1	1	1	
		16.7.13	1	1	1	1	
		16.7.14	1	1	1	1	
		16.7.15	1	1	1	1	
		ปฏิสัมพันธ์	16.8.1	1	1	1	1
	16.8.2		1	1	1	1	
	16.8.3		1	1	1	1	
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมาชิก	16.9.1	1	1	1	1	
		16.9.2	1	1	1	1	
		16.9.3	1	1	1	1	
		16.9.4	1	1	1	1	
		16.9.5	1	1	1	1	
		16.9.6	1	1	1	1	
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลข่าวสาร	16.10.1	1	1	1	1	
		16.10.2	1	1	1	1	
		16.10.3	1	1	1	1	

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง: โปรดเติมคำในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....เบอร์โทรศัพท์.....

ชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....

1. ลักษณะการดำเนินงาน กลุ่มแปรรูปสินค้าบริโภค กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค กลุ่มผลิตสุรา
 กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผลิตยางพารา กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มออมทรัพย์

2. ระยะเวลาการก่อตั้งกลุ่ม.....ปี

3. จำนวนสมาชิก.....คน

4. จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่ม

- จากการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกเอง มีหน่วยงานมาสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่ม

5. ทุนแรกเริ่มในการก่อตั้ง.....บาท

6. ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

- วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน (การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชน เพื่อให้ครอบครัว
 พึ่งตนเองได้)
 วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า (การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดบริโภค)
 อื่น ๆ ระบุ .....

7. ความช่วยเหลือจากภายนอก

- ไม่มี มีหน่วยงานภาครัฐ มีหน่วยงานภาคเอกชน มีเครือข่าย

8. หน่วยงานที่ช่วยเหลือ

.....

9. ลักษณะการปันผลของกลุ่ม

- 6 เดือน/ครั้ง ปีละ 1 ครั้ง ตามสะดวก อื่น ๆ ระบุ

.....

10. สถานะทางการเงิน

- มีหนี้สิน ไม่มีหนี้สิน

11. รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม.....บาท/เดือน

12. เงินออมของกลุ่ม.....บาท

ตอนที่ 2 การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ตามแบบ TERMS Model

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

หมายเหตุ: - ภายใน หมายถึง ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายนอก หมายถึง ภายนอกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- ระดับการพึ่งพาตนเอง กำหนดให้ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย และ 1=น้อยที่สุด

13. ด้านเทคโนโลยี (T)

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
13.1 ปัจจัยด้านผู้นำ					
ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ					
13.1.1 ผู้นำสามารถตัดสินใจเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ได้เหมาะสมกับงาน					
13.1.2 ผู้นำใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่าย					
13.1.3 ผู้นำส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับสมาชิก					
13.1.4 ผู้นำใช้เทคโนโลยีอย่างเพียงพอ					
13.1.5 ผู้นำส่งเสริมให้สมาชิกเข้าอบรมการใช้เทคโนโลยี					
13.1.6 ผู้นำสร้างจิตความสามารถให้กับสมาชิกในการใช้เทคโนโลยี					
13.1.7 ผู้นำสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีให้กับกลุ่ม					
13.1.8 ผู้นำมีการควบคุมและกำกับการใช้เทคโนโลยี					
13.1.9 ผู้นำมีการใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสาน (เทคโนโลยีพื้นบ้าน+สมัยใหม่)					
ภาวะการนำ					
13.1.10 ผู้นำเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่ม					
13.1.11 ผู้นำใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการผลิต					
13.1.12 ผู้นำมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี					
13.1.13 ผู้นำนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาในกลุ่ม					
13.1.14 ผู้นำมีการไปอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี					
ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
13.1.15 ผู้นำมีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อประสานงาน					
13.1.16 ผู้นำแบ่งงานตามความเหมาะสม ในการใช้เทคโนโลยีของสมาชิก					
13.1.17 ผู้นำแบ่งงานตามความความถนัดในการใช้เทคโนโลยีของสมาชิก					
13.1.18 ผู้นำใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหา ในด้านต่างๆ					
13.1.19 ผู้นำใช้เทคโนโลยีในการขนส่งสินค้า					
13.1.20 ผู้นำสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
13.1.21 ผู้นำได้ไปศึกษาดูงานจากชุมชนอื่นเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ มาใช้ในการประกอบการ					
ความฉลาดทางอารมณ์					
13.1.22 ผู้นำใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารอย่างเหมาะสม					
13.1.23 ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำสิ่งของภายในชุมชนมาเป็นเทคโนโลยีในการผลิต					
13.1.24 ผู้นำสามารถนำความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีที่ใหม่ในการประกอบการ					
ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
13.1.25 ผู้นำมีการอนุรักษ์เทคโนโลยีพื้นบ้าน					
13.1.26 ผู้นำยอมรับผลที่เกิดขึ้นในการนำเทคโนโลยีมาใช้					
13.1.27 ผู้นำเห็นคุณค่าของเทคโนโลยีที่นำมาใช้					
13.1.28 ผู้นำสามารถใช้เทคโนโลยีทำประโยชน์ให้กับกลุ่มและสังคม					
13.1.29 เทคโนโลยีที่ใช้ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับฐานทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น					
13.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ					
ด้านระบบเงิน					
13.2.1 กลุ่มมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำบัญชีรายรับรายจ่าย					
13.2.2 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการทำหนังสือเพื่อขอเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ					
13.2.3 ผู้จัดทำบัญชีและเทคโนโลยีที่ใช้สามารถตรวจสอบได้					
13.2.4 กลุ่มใช้งบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เหมาะสม					
ด้านระบบงาน					
13.2.5 ผู้นำใช้เทคโนโลยีในการจัดสรรเวลาการทำงาน					
13.2.6 ผู้นำพัฒนากิจกรรมใช้เทคโนโลยีของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง					
13.2.7 กลุ่มมีการสร้างไลน์กลุ่มในการคุยงาน					
13.2.8 ผู้นำมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดโครงสร้างในการบริหารงาน					
13.2.9 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำผังองค์กร					
ด้านระบบบุคลากร					
13.2.10 ผู้นำมีการใช้เทคโนโลยีในการสั่งงาน					
13.2.11 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในระบบวันสต่างๆที่ชัดเจน					
13.2.12 ผู้นำมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
13.2.13 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการระบุกฎเกณฑ์ต่าง ๆ					
13.3 ปัจจัยด้านการตลาด					
ตลาดพอเพียง					
13.3.1 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการจัดสรรพื้นที่					
13.3.2 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการโปรโมตตลาด					
13.3.3 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการจัดระบบตลาด					
13.3.4 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการกำหนดราคา					
ตลาดผูกพัน					
13.3.5 กลุ่มมีเทคโนโลยีที่สามารถผลิตสินค้าเพียงพอตามสัญญาที่ทำไว้					
13.3.6 เทคโนโลยีมีประสิทธิภาพมากพอในการโปรโมทอย่างทั่วถึง					
ตลาดบริโภค					
13.3.7 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการออกแบบผลิตภัณฑ์					
13.3.8 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการออกแบบโลโก้ที่บ่งบอกถึงลักษณะของกลุ่ม					
13.3.9 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ					
13.3.10 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการสำรวจความต้องการของลูกค้าตลอดเวลา					
13.4 ปัจจัยด้านการผลิต					
13.4.1 สมาชิกเข้าฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ					
13.4.2 กลุ่มใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้อง					
13.4.3 กลุ่มใช้เทคโนโลยีการผลิตที่มีคุณภาพ					
13.4.4 เครื่องมือหรือเทคโนโลยีการผลิตสามารถใช้งานได้นาน					
13.4.5 แรงงานมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่ดี					
13.4.6 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในการวางแผนในการผลิตสินค้า					
13.4.7 กลุ่มใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตอย่างเต็มประสิทธิภาพ					
13.4.8 กลุ่มมีการใช้อุปกรณ์เครื่องมืออื่นๆ เพื่อช่วยผ่อนแรงให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น					
13.5 ปัจจัยด้านการเงิน					
13.5.1 มีงบประมาณสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักร					
13.5.2 มีการระดมเงินทุนเพื่อจัดซื้อเครื่องมือเครื่องจักร					
13.5.3 เครื่องมือเครื่องจักรสามารถใช้งานได้นาน					
13.5.4 เครื่องมือเครื่องจักรสามารถใช้งานได้อย่างมีความคุ้มค่า					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
13.6 ปัจจัยด้านแรงงาน					
13.6.1 สมาชิกมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี					
13.6.2 สมาชิกมีความใฝ่รู้ที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านของเทคโนโลยี					
13.6.3 สมาชิกใช้ยานพาหนะในการเดินทางมาทำงาน					
13.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
ด้านการวางแผน					
13.7.1 ใช้การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้เทคโนโลยี					
13.7.2 ใช้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้เทคโนโลยี					
13.7.3 มีการเสนอความคิดเห็นในด้านของการใช้เทคโนโลยี					
13.7.4 ใช้การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยี					
ด้านการดำเนินกิจกรรม					
13.7.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการดำเนินกิจกรรมด้านการใช้เทคโนโลยี					
13.7.6 สมาชิกร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้มาศึกษาดูงาน					
13.7.7 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุน**					
13.7.8 สมาชิกเข้าอบรมเมื่อมีการเชิญให้เข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ					
ด้านการได้รับผลประโยชน์					
13.7.9 สมาชิกมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากค่าแรงในการทำงาน					
13.7.10 สมาชิกได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี					
13.7.11 สมาชิกได้รับรางวัลในการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี					
ด้านการติดตามประเมินผล					
13.7.12 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานการใช้เทคโนโลยีในการผลิต					
13.7.13 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้เทคโนโลยี					
13.7.14 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามประสิทธิภาพการใช้งานของเทคโนโลยี					
13.7.15 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามการซ่อมแซมเทคโนโลยี					
13.8 ปฏิสัมพันธ์					
13.8.1 สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องเทคโนโลยี					
13.8.2 สมาชิกเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถการใช้เทคโนโลยี					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
13.8.3 สมาชิกเข้ารับการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยี					
13.8.4 สมาชิกมีการฝึกอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยี					
13.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก					
13.9.1 สมาชิกเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่นเรื่องการใช้เทคโนโลยี					
13.9.2 สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม					
13.9.3 สมาชิกให้ความร่วมมือในการร่วมติดตามศึกษาดูงาน					
13.10 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร					
13.10.1 สร้าง Line กลุ่มเพื่อประชาสัมพันธ์ และแจ้งข่าวสาร					
13.10.2 สมาชิกมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ Facebook					
13.10.3 สมาชิกมีการใช้เทคโนโลยีในการติดตามข่าวสาร					
13.10.4 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลข่าวสารจากลูกค้า					
13.10.5 กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการแจ้งข้อมูลข่าวสารกับลูกค้า					
13.10.6 สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเทคโนโลยี					
13.10.7 ผู้นำมีการใช้สื่อโซเชียล เช่น ไลน์ ในการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์					
13.10.8 ผู้นำใช้สื่อที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร					

14. ด้านเศรษฐกิจ (E)

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
14.1 ปัจจัยด้านผู้นำ					
ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ					
14.1.1 ผู้นำสามารถนำกลุ่มให้รอดได้ เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ					
14.1.2 ผู้นำมีการวางแผนสำหรับอนาคต					
14.1.3 ผู้นำมีการเลือกใช้ชีวิตดิ้นที่มีต้นทุนต่ำ					
14.1.4 ผู้นำสร้างกิจกรรมของกลุ่มที่หลากหลาย					
ภาวะการนำ					
14.1.5 ผู้นำมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็ง					
14.1.6 ผู้นำคำนึงถึงรายได้ของสมาชิก					
14.1.7 ผู้นำมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
14.1.8 ผู้นำเสียสละเงินทุนตนเองเพื่อนำมาพัฒนากลุ่ม					
ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
14.1.9 ผู้นำเป็นผู้ร่วมพัฒนาระบบเศรษฐกิจ					
14.1.10 ผู้นำเป็นผู้ประสานงานที่ดีในการระดมทุนสนับสนุน					
14.1.11 ผู้นำให้ความร่วมมือกับกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจ					
14.1.12 ผู้นำมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้ไม่มีหนี้สินหรือมีก็สามารถชำระได้					
ความฉลาดทางอารมณ์					
14.1.13 ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์					
14.1.14 ผู้นำมีทักษะในการเจรจาธุรกิจที่ดี					
14.1.15 ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ในการชี้แจงการเงิน					
14.1.16 ผู้นำมีความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใส					
ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
14.1.17 ผู้นำได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรมและโครงการต่างๆด้านเศรษฐกิจของชุมชน					
14.1.18 ผู้นำสามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้					
14.1.19 ผู้นำมีแนวทางในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชน					
14.1.20 ผู้นำมีความร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน					
14.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ					
ด้านระบบเงิน					
14.2.1 ผู้นำสามารถบริหารเงินทุนได้ดี					
14.2.2 ผู้นำสามารถนำกำไรเข้าสู่กลุ่มได้					
14.2.3 ผู้นำใช้ต้นทุนการผลิตที่ต่ำ					
14.2.4 ผู้นำมีความโปร่งใสในเรื่องของการเงิน					
14.2.5 กลุ่มมีรายได้จากการประกอบอาชีพสม่ำเสมอตลอดทั้งปี					
14.2.6 สมาชิกมีค่าใช้จ่ายครัวเรือนลดลงเนื่องจากสามารถทำการผลิตเพื่อการบริโภคด้วย					
14.2.7 กลุ่มมีรายได้ที่ได้รับเพียงพอกับรายจ่าย					
14.2.8 กลุ่มมีเงินเหลือเก็บยามจำเป็น					
ด้านระบบงาน					
14.2.9 กลุ่มมีการวางแผนงานโดยผู้นำมีแนวทางในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนยึดหลักความประหยัดต่อขนาด					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
14.2.10 ผู้นำให้ความรู้ความเข้าใจ และถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ					
14.2.11 กลุ่มมีการจัดโครงสร้างองค์กร จัดแบ่งการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม					
14.2.12 มีการแบ่งกำไร/ปันผล ตามระยะเวลาทำงาน					
14.2.13 มีการแบ่งกำไร/ปันผล ตามจำนวนหุ้น					
ด้านระบบบุคลากร					
14.2.14 ผู้นำได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในด้านเศรษฐกิจของกลุ่ม***					
14.2.15 มีค่าตอบแทนในแต่ละสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน					
14.2.16 ผู้นำและสมาชิกมีสัจจะคุณธรรมและความเสียสละ ในกิจกรรมที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน					
14.3 ปัจจัยด้านการตลาด					
ตลาดพอเพียง					
14.3.1 มีการกระจายสินค้าเข้าถึงผู้บริโภคอย่างเหมาะสม					
14.3.2 มีปริมาณสินค้าที่พอเพียงกับการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค					
14.3.3 บรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมกับงบประมาณของกลุ่ม					
14.3.4 ราคามีความเหมาะสมกับการแข่งขัน					
14.3.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาสินค้า***					
ตลาดผูกพัน					
14.3.6 มีตลาดรองรับสินค้า					
14.3.7 มีความสามารถลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ					
14.3.8 กลุ่มมีรายได้ที่แน่นอน					
14.3.9 กลุ่มมีการทำสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร					
14.3.10 สินค้าเข้าถึงผู้บริโภคตามรอบระยะเวลา					
14.3.11 กลุ่มสามารถผลิตสินค้าตามปริมาณการสั่งซื้อได้					
ตลาดบริโภคนิยม					
14.3.12 มีช่องทางการกระจายสินค้าเข้าถึงผู้บริโภค					
14.3.13 มีปริมาณสินค้าที่พอเพียงสำหรับตลาดบริโภคนิยม					
14.3.14 กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันด้านบรรจุภัณฑ์กับสินค้าประเภทเดียวกัน					
14.3.15 กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคากับสินค้าประเภทเดียวกัน					
14.4 ปัจจัยด้านการผลิต					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
14.4.1 มีวัตถุดิบหลักที่ทำได้จากชุมชน					
14.4.2 กลุ่มมีความสามารถจัดหาวัตถุดิบที่ราคาถูก					
14.4.3 กลุ่มมีการนำวัสดุเหลือกลับไปแปรูปอย่างอื่นเช่น ปุ๋ยชีวภาพ (zerowaste)					
14.4.4 ผลิตสินค้าโดยใช้ต้นทุนการผลิตที่มีความประหยัดต่อขนาด					
14.4.5 กลุ่มสามารถผลิต จัดหาซื้อวัตถุดิบได้อย่างเพียงพอไม่เดือดร้อน					
14.5 ปัจจัยด้านการเงิน					
14.5.1 กลุ่มมีเงินออม					
14.5.2 กลุ่มได้รับเงินสนับสนุน					
14.5.3 กลุ่มมีการปันผล					
14.5.4 สมาชิกมีเงินเดือนจ่ายตามจำนวนชั่วโมงที่ทำงาน					
14.6 ปัจจัยด้านแรงงาน					
14.6.1 แรงงานมีทักษะในการผลิตที่ดี					
14.6.2 จำนวนแรงงานมีเพียงพอกับการผลิต					
14.6.3 แรงงานมีประสพการณ์					
14.6.4 ค่าจ้างแรงงานมีความเหมาะสม					
14.6.5 จำนวนชั่วโมงการทำงานมีความเหมาะสมกับจำนวนแรงงาน					
14.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
ด้านการวางแผน					
14.7.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ					
14.7.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้เงินงบประมาณ					
14.7.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการตลาด					
14.7.4 มีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการส่งเสริมการขาย					
ด้านการดำเนินกิจกรรม					
14.7.5 สมาชิกมีการเข้าประชุมในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจ					
14.7.6 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาสินค้า					
14.7.7 สมาชิกมีส่วนร่วมในการเลือกซื้อปัจจัยการผลิต					
14.7.8 สมาชิกมีส่วนร่วมในการเลือกตลาด					
ด้านการได้รับผลประโยชน์					
14.7.9 สมาชิกได้รับประโยชน์จากค่าแรงในการปฏิบัติงาน					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
14.7.10 สมาชิกได้รับประโยชน์จากกำไรและเงินปันผลในการดำเนินงาน					
ด้านการติดตามประเมินผล					
14.7.11 สมาชิกมีการติดตามผลการดำเนินงาน					
14.7.12 สมาชิกมีการประเมินผลการดำเนินงาน					
14.7.13 สมาชิกมีการสรุปผลการดำเนินงานประจำปี					
14.7.14 กลุ่มมีการสรุปรายได้ และผลกำไรประจำปี					
14.8 ปฏิสัมพันธ์					
14.8.1 กลุ่มมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านเศรษฐกิจ					
14.8.2 กลุ่มมีการติดต่อ ประสานงาน ในด้านเศรษฐกิจ					
14.8.3 กลุ่มมีการติดต่อ ประสานงาน ในการขอเงินทุนสนับสนุน					
14.8.4 กลุ่มมีประสิทธิภาพในการแข่งขัน***					
14.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก					
14.9.1 สมาชิกติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจอยู่เสมอ					
14.9.2 สมาชิกให้ความร่วมมือกับการเข้าร่วมประชุม					
14.9.3 สมาชิกมีการศึกษาคูงานกลุ่มอื่น ๆ					
14.9.4 สมาชิกร่วมคิดและนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน					
14.9.5 วิสาหกิจชุมชนทำให้ครอบครัวของสมาชิกมีรายได้ที่ชัดเจน					
14.9.6 สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอาชีพอื่น					
14.9.7 ครอบครัวของสมาชิกโดยรวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับเพื่อนบ้าน					
14.10 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร					
14.10.1 กลุ่มได้ติดตามข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจอยู่เสมอ					
14.10.2 กลุ่มมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร					
14.10.3 กลุ่มมีการสำรวจตลาด					
14.10.4 กลุ่มมีการสำรวจราคาของสินค้าอื่น					

15. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (R)

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
15.1 ปัจจัยด้านผู้นำ					
ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ					
15.1.1 ผู้นำใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน					
15.1.2 ผู้นำไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
15.1.3 ผู้นำมีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูธรรมชาติ					
15.1.4 ผู้นำส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต					
15.1.5 ผู้นำมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนร่วมกันอย่างคุ้มค่า					
15.1.6 ผู้นำมีการสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ					
ภาวะการนำ					
15.1.7 ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากร/ สิ่งแวดล้อม					
15.1.8 ผู้นำนำข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นประเด็นในการประกอบการ					
15.1.9 ผู้นำใช้อำนาจตัดสินใจเรื่องที่กระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทางที่ถูกต้อง					
ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
15.1.10 ผู้นำมีการประสานงานในประเด็นเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ					
15.1.11 ผู้นำปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนกำหนดไว้					
15.1.12 ผู้นำมีความสามารถในการโน้มน้าวหรือชักจูงให้สมาชิกและคนอื่น ๆ อนุรักษ์ทรัพยากร					
15.1.13 ผู้นำมีความสามารถในการควบคุมสมาชิกเรื่องการใช้ทรัพยากร					
15.1.14 ผู้นำมีการปรับปรุงหรือฟื้นฟูสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ					
ความฉลาดทางอารมณ์					
15.1.15 ผู้นำมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์เมื่อมีคนต่อต้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
15.1.16 ผู้นำมีทักษะในการพูดโน้มน้าวให้ทุกคนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ					
15.1.17 ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้คนมาทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.1.18 ผู้นำสนับสนุนให้มีบทลงโทษแก่ผู้ที่ลักลอบเข้ามาทำลายทรัพยากรในพื้นที่					
15.1.19 ผู้นำเป็นคนมีเหตุผล สามารถรับมือกับคนที่ไม่เห็นด้วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
15.1.20 ผู้นำมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
15.1.21 ผู้นำใช้หลักประกอบการที่ไม่ทำลายธรรมชาติ					
15.1.22 ผู้นำมีกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ					
15.1.23 ผู้นำมีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในปริมาณที่เหมาะสม					
15.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ					
ด้านระบบเงิน					
15.2.1 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสามารถลดต้นทุนการผลิตได้					
15.2.2 มีเงินออมของกลุ่ม เพื่อใช้ในเหตุฉุกเฉินใน เช่น การเกิดอุทกภัย พายุ เป็นต้น ใช้ในการฟื้นฟู					
15.2.3 กลุ่มมีการจัดสรรเงินทุนที่ใช้ในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
ด้านระบบงาน					
15.2.4 มีการแบ่งฝ่ายกันทำงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.2.5 กลุ่มมีกฎเกณฑ์ในการควบคุมการใช้ทรัพยากร					
15.2.6 มีบทลงโทษสำหรับคนที่ทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม					
15.2.7 ระบบการประกอบการมีการดูแลใส่ใจทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
ด้านระบบบุคลากร					
15.2.8 สมาชิกให้ความร่วมมือกับผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.2.9 มีการจัดแบ่งหน้าที่เป็นฝ่าย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.2.14 สมาชิกให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
15.2.11 ผู้นำและสมาชิกมีความเสียสละเอื้อเฟื้อเวลาเพื่อมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.3 ปัจจัยด้านการตลาด					
15.3.1 การกำหนดราคามีการคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรที่นำมาใช้					
15.3.2 กลุ่มมีการจัดโปรโมชั่นของสินค้าโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน					
15.3.3 สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากใช้วัสดุจากธรรมชาติ					
15.4 ปัจจัยด้านการผลิต					
15.4.1 กลุ่มมีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในกระบวนการผลิต					
15.4.2 ใช้วัสดุดิบจากทรัพยากรในชุมชน					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
15.4.3 จัดวางผังระบบการผลิตที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
15.5 ปัจจัยด้านการเงิน					
15.5.1 มีการจัดสรรเงินทุนมาสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
15.5.2 มีการระดมเงินทุนจากสมาชิกที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.6 ปัจจัยด้านแรงงาน					
15.6.1 แรงงานมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.6.2 แรงงานมีความรู้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
7.1 ด้านการวางแผน					
15.7.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ					
15.7.2 สมาชิกร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์สำหรับผู้ทำผิดกฎ					
15.7.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
7.2 ด้านการดำเนินกิจกรรม					
15.7.4 สมาชิกมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.7.5 สมาชิกมีการฟื้นฟูธรรมชาติ					
15.7.6 สมาชิกให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย					
15.7.7 สมาชิกมีการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมพื้นที่โดยรอบ					
7.3 ด้านการได้รับผลประโยชน์					
15.7.8 กลุ่มได้รับประโยชน์ทางด้านจิตใจมีความรู้สึกที่ดีต่อทรัพยากรธรรมชาติ					
15.7.9 พื้นที่ในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี					
15.7.14 ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์					
15.7.11 ชุมชนเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น					
7.4 ด้านการติดตามประเมินผล					
15.7.12 กลุ่มมีการติดตามผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน					
15.7.13 กลุ่มมีการติดตามผู้ที่ทำความคิดเช่น ลักลอบตัดไม้					
15.7.14 กลุ่มมีการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ					
15.7.15 กลุ่มมีการประเมินความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่					
15.8 ปฏิสัมพันธ์					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
15.8.1 มีการขอความช่วยเหลือในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
15.8.2 มีการจัดทำโครงการอนุรักษ์ร่วมกัน					
15.8.3 การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น					
15.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก					
15.9.1 สมาชิกมีจิตสำนึกรักธรรมชาติ					
15.9.2 สมาชิกช่วยกันฟื้นฟูธรรมชาติ					
15.9.3 สมาชิกช่วยกันสอดส่องดูแลคนที่ทำผิด					
15.9.4 สมาชิกให้ความร่วมมือร่วมกับงานอนุรักษ์ธรรมชาติ					
15.14 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร					
15.14.1 มีการกระจายข่าวการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านบุคคล					
15.14.2 มีการกระจายข่าวการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Line					
15.14.3 มีการกระจายข่าวการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์					
15.14.4 มีช่องทางกรรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
15.14.5 ผู้นำเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ผู้อื่น					

16. ด้านจิตใจ (M)

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
16.1 ปัจจัยด้านผู้นำ					
ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ					
16.1.1 ผู้นำมีจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ					
16.1.2 ผู้นำมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย					
16.1.3 ผู้นำมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง					
16.1.4 ผู้นำมีจิตใจใฝ่พัฒนา					
16.1.5 มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมในการทำกิจการ					
16.1.6 ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมธุรกิจ					
ภาวะการนำ					
16.1.7 ผู้นำรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
16.1.8 ผู้นำมีสภาพจิตใจที่แข็งแกร่ง					
16.1.9 ผู้นำมีการตัดสินใจที่ดี					
16.1.14 ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์					
16.1.11 ผู้นำมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของกลุ่ม					
16.1.12 ผู้นำมีความกล้ายอมรับความผิดพลาดถ้าการกระทำของตนก่อให้เกิดผลเสียกับบุคคลอื่น					
16.1.13 ผู้นำมีความเมตตา					
ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
16.1.14 ผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นได้					
16.1.15 ผู้นำพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาทุกอย่าง					
16.1.16 ผู้นำมีเทคนิคในการทำให้สมาชิกเชื่อพึ่งตนเอง					
16.1.17 ผู้นำมีความรู้และความสามารถรอบด้าน					
16.1.18 ผู้นำเป็นคนมั่นใจในการทำงาน					
16.1.19 พยายามทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ตัวท่าน สมาชิกและครอบครัวรู้สึกว่าคุณสามารถพึ่งตนเองได้					
ความฉลาดทางอารมณ์					
16.1.20 ผู้นำยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
16.1.21 ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี					
16.1.22 ผู้นำมีการสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับสมาชิก					
16.1.23 ผู้นำมีทักษะการพูดที่ดี					
16.1.24 ผู้นำเป็นที่รักของคนทั่วไป					
16.1.25 ผู้นำมีไมตรีจิตที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเสมอ					
ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
16.1.26 ผู้นำเห็นคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อสังคม					
16.1.27 ผู้นำมีสามัญสำนึกในการรับผิดชอบต่อสูง					
16.1.28 ผู้นำมีจิตใจมีคุณธรรมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์					
16.1.29 ผู้นำมีความยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา ลด ละเลิกอบายมุข					
16.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ					
ด้านระบบเงิน					
16.2.1 กลุ่มบริหารจัดการ โดยไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
16.2.2 กลุ่มเลือกซื้อวัตถุดิบเฉพาะที่จำเป็น					
16.2.3 กลุ่มมีระเบียบในการออมเงิน					
16.2.4 กลุ่มมีการกำหนดวิธีการแบ่งผลกำไรแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม					
ด้านระบบงาน					
16.2.5 กลุ่มมีการจัดวางผังองค์กรอย่างเป็นธรรม ไม่ลำเอียง					
16.2.6 กลุ่มมีความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคน					
16.2.7 กลุ่มมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน					
16.2.8 กลุ่มมีการประชุมกับสมาชิกอยู่เสมอ					
16.2.9 กลุ่มมีการติดตามผลการดำเนินงานของสมาชิกอยู่เสมอ					
16.2.14 กลุ่มมีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกฟังอย่างโปร่งใส					
16.3 ปัจจัยด้านการตลาด					
16.3.1 การขายสินค้าไม่ตัดราคาผู้อื่น					
16.3.2 มีการสำรวจความต้องการของลูกค้า					
16.3.3 มีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน					
16.3.4 ไม่ลอกเลียนแบบตราสัญลักษณ์กลุ่มอื่น					
16.4 ปัจจัยด้านการผลิต					
16.4.1 ซื้อปัจจัยการผลิตมาด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้					
16.4.2 มีการตรวจสอบสินค้าปัจจัยการผลิตก่อนการซื้อ					
16.4.3 สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการผลิตได้ดี					
16.4.4 มีตราสัญลักษณ์สินค้าที่สื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม					
16.5 ปัจจัยด้านการเงิน					
16.5.1 มีการระดมเงินทุนจากสมาชิก					
16.5.2 มีการทำบัญชีที่โปร่งใส และสามารถตรวจสอบบัญชีได้ทุกชั้นตอน					
16.5.3 มีการตรวจสอบระบบบัญชีได้ทุกชั้นตอนของกลุ่ม					
16.5.4 กลุ่มมีเครือข่ายที่ดีที่สามารถพึ่งพาการเงินได้เมื่อเดือดร้อน					
16.6 ปัจจัยด้านแรงงาน					
16.6.1 แรงงานมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง					
16.6.2 แรงงานมีความพึงพอใจต่อค่าตอบแทนที่ได้รับ					
16.6.3 แรงงานหลัก เป็นชาวบ้านในชุมชน					
16.6.4 แรงงานมีความอดทน ขยัน หมั่นเพียร					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
16.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
ด้านการวางแผน					
16.7.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการรับมือกับปัญหาหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้น					
16.7.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการสิ่งจตุสำนึกเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง					
ด้านการดำเนินกิจกรรม					
16.7.3 กลุ่มมีความอดทนในการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ					
16.7.4 สมาชิกมีความสุขในการทำงานแบบร่วมมือกัน					
16.7.5 เมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ไขได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน					
16.7.6 เมื่อเกิดปัญหาจะไม่ย่อท้อ					
ด้านการได้รับผลประโยชน์					
16.7.7 สมาชิกได้รับประโยชน์คุณค่าทางจิตใจ					
16.7.8 มีการพัฒนาจิตสำนึกของแต่ละคน					
16.7.9 สมาชิกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน					
16.7.14 สมาชิกมีความสามัคคีกันมากขึ้น					
ด้านการติดตามประเมินผล					
16.7.11 สมาชิกติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ					
16.7.12 สมาชิกประเมินผลการทำกิจกรรมโดยความเป็นธรรม					
16.7.13 สมาชิกมีการประเมินการทำงานของแต่ละคนอย่างเป็นธรรม					
16.8 ปฏิสัมพันธ์					
16.8.1 สมาชิกมีทัศนคติที่ดีในการติดต่อประสานงาน					
16.8.2 สมาชิกมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง					
16.8.3 สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์					
16.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก					
16.9.1 สมาชิกมีความเต็มใจในการให้ความร่วมมือกับองค์กร					
16.9.2 สมาชิกมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา					
16.9.3 สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการศึกษาพัฒนาตนเองด้านจิตใจ					
16.9.4 สมาชิกมีความไว้วางใจต่อกัน					
16.9.5 สมาชิกมีความเป็นกันเอง					
16.9.6 สมาชิกมีการดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
16.9.7 สมาชิกมีความสุขสบายทั้งกายและจิตใจ					
16.10 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร					
16.10.1 สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน					
16.10.2 สมาชิกมีความมุ่งมั่นในการเผยแพร่สินค้าของกลุ่ม					

17. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (S)

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
17.1 ปัจจัยด้านผู้นำ					
ความฉลาดทางด้านจิตวิญญาณ					
17.1.1 ผู้นำพัฒนากลุ่มให้มีความมั่นคงทางสังคม					
17.1.2 ผู้นำเน้นการสร้างการรวมกลุ่มทางสังคม					
17.1.3 ผู้นำมีการจัดระเบียบวินัยขององค์กรที่คำนึงถึงสังคมและวัฒนธรรม					
17.1.4 ผู้นำมีการสร้างเสถียรภาพและความเป็นธรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					
ภาวะการนำ					
17.1.5 ผู้นำมุ่งมั่นการรักษาสมดุลทางสังคม					
17.1.6 ผู้นำมีการรักษาและสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม					
17.1.7 เป็นผู้สร้างองค์กรทางสังคม					
17.1.8 ผู้นำมีการถ่ายทอดความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่ผลผลิตของกลุ่ม					
17.1.9 ผู้นำมีการยึดถือวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี เป็นแนวทางในการดำเนินงานนำองค์กร					
ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
17.1.10 ผู้นำประยุกต์ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างความเป็นปึกแผ่น					
17.1.11 ผู้นำประยุกต์ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างระเบียบวินัย					
17.1.12 ผู้นำมีการรักษาระเบียบวินัยและกฎกติกาที่ไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
17.1.13 ผู้นำมีการสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาตนเอง					
17.1.14 ผู้นำมีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีสังคมและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน					
17.1.15 ผู้นำมีการเข้าประชุมและมีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
ความฉลาดทางอารมณ์					
17.1.16 ผู้นำมีการผลักดันให้กลุ่มมีความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.1.17 ผู้นำมีการสร้างความสามัคคีให้สมาชิกบนพื้นฐานความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.1.18 ผู้นำสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับกลุ่มบนพื้นฐานความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.1.19 ผู้นำมีการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของกลุ่มบนพื้นฐานความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม					
ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
17.1.20 ผู้นำมีการสนับสนุนการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม					
17.1.21 ผู้นำมีการให้สมาชิกเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ					
17.1.22 ผู้นำรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม					
17.1.23 ผู้นำมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมชุมชน					
17.1.24 ผู้นำมีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมชุมชน					
17.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ					
ด้านระบบเงิน					
17.2.1 กลุ่มมีการจัดสรรเงินเพื่อกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.2.2 กลุ่มมีการระดมเงินทุนเพื่อกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.2.3 กลุ่มมีการประสานงานแทนชุมชนเพื่อของงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					
ด้านระบบงาน					
17.2.4 กลุ่มมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ					
17.2.5 กลุ่มมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบงานด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน					
17.2.6 กลุ่มมีการจัดสายงานในกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ					
17.2.7 สมาชิกมาจากสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน					
17.2.8 สมาชิกที่มีความเชื่อทางวัฒนธรรมเหมือนกันจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเหมือนกัน					
17.2.9 สมาชิกมีการยอมรับความคิดเห็นที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อและวัฒนธรรมเดียวกัน					
17.3 ปัจจัยด้านการตลาด					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
17.3.1 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มอำนาจประโยชน์ในการผลิตและการตลาดสินค้าของกลุ่ม					
17.3.2 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มสร้างแรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค					
17.3.3 การออกแบบโลโก้ผลิตภัณฑ์ให้แสดงถึงสังคมและวัฒนธรรมชุมชน					
17.4 ปัจจัยด้านการผลิต					
17.4.1 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มอำนาจให้มีการลดต้นทุนการผลิต					
17.4.2 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มทำให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
17.5 ปัจจัยด้านการเงิน					
17.5.1 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มอำนาจให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนเงินทุน					
17.5.2 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มทำให้การระดมเงินทุนประสบความสำเร็จ					
17.5.3 กลุ่มมีการนำเงินไปช่วยเหลือสังคม					
17.6 ปัจจัยด้านแรงงาน					
17.6.1 แรงงานให้ความร่วมมือในการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม					
17.6.2 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มทำให้แรงงานมีความตั้งใจทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ					
17.6.3 ระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มทำให้แรงงานมีวัฒนธรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
17.6.4 กลุ่มมีการใช้แรงงานในชุมชน					
17.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
ด้านการวางแผน					
17.7.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ กติกาในการดำเนินงานด้านสังคมและวัฒนธรรม					
17.7.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตสินค้าบนพื้นฐานความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม					
17.7.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิดแผนการตลาดบนพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมชุมชน					
17.7.4 สมาชิกเข้าร่วมแก้ปัญหาของชุมชน					
17.7.5 สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมของชุมชน					
ด้านการดำเนินกิจกรรม					
17.7.6 สมาชิกมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ					
17.7.7 สมาชิกมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม					

ปัจจัย	ระดับการพึ่งตนเอง				
	5	4	3	2	1
17.7.8 สมาชิกมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูรักษาและเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน					
ด้านการได้รับผลประโยชน์					
17.7.9 สมาชิกมีประสบการณ์ในการติดต่อประสานงานในกิจกรรมเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม					
17.7.14 สมาชิกมีประสบการณ์ในการเข้าสังคม					
17.7.11 สมาชิกได้รู้จักสังคมและวัฒนธรรมใหม่ๆ					
17.7.12 สมาชิกได้อยู่ในชุมชนที่มีความน่าอยู่					
ด้านการติดตามประเมินผล					
17.7.13 สมาชิกมีการติดตามผลการดำเนินงานด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม					
17.7.14 สมาชิกมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม					
17.7.15 สมาชิกมีการประเมินการทำงานด้านสังคมและวัฒนธรรมของผู้นำ					
17.8 ปฏิสัมพันธ์					
17.8.1 กลุ่มมีการติดต่อประสานงานด้านสังคมและวัฒนธรรม					
17.8.2 มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านระบบสังคมและวัฒนธรรม					
17.8.3 สมาชิกมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันบนพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมที่ดี					
17.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก					
17.9.1 สมาชิกให้ความร่วมมือกับองค์กรในกิจกรรมที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม					
17.9.2 สมาชิกพัฒนาตนเองในการสร้างกลุ่มให้เป็นปึกแผ่นบนพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมที่ดี					
17.9.3 สมาชิกเชื่อฟังผู้นำในกิจกรรมที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม					
17.9.4 สมาชิกยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่อยู่บนพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมที่ดี					
17.9.5 สมาชิกมีการร่วมมือกัน โดยพร้อมเพรียงกันในกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์					
17.9.6 สมาชิกมีความสามัคคีปรองดองและมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก					
17.10 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร					
17.10.1 สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม					
17.10.2 สมาชิกมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ					
17.10.3 กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์งานประเพณีต่างๆ					

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านเทคโนโลยี	Between Groups	16.658	6	2.776	26.905	.000
	Within Groups	24.662	239	.103		
	รวม	41.320	245			
ด้านเศรษฐกิจ	Between Groups	10.256	6	1.709	20.536	.000
	Within Groups	19.894	239	.083		
	รวม	30.151	245			
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	Between Groups	14.780	6	2.463	18.774	.000
	Within Groups	31.358	239	.131		
	รวม	46.137	245			
ด้านจิตใจ	Between Groups	11.583	6	1.930	15.101	.100
	Within Groups	30.553	239	.128		
	รวม	42.135	245			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	Between Groups	11.618	6	1.936	8.725	.000
	Within Groups	53.041	239	.222		
	รวม	64.659	245			

ความแตกต่างของระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามประเภทเป็นรายคู่

		Multiple Comparisons						
Dependent Variable		(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
ด้านเทคโนโลยี	LSD	X ₁	X ₂	-.01692*	.07205	.814	-.1589	.1250
			X ₃	.46812*	.06549	.000	.3391	.5971
			X ₄	.46662*	.07889	.000	.3112	.6220
			X ₅	.57272*	.07889	.000	.4173	.7281
			X ₆	.26840*	.05839	.000	.1534	.3834
			X ₇	.99945*	.11816	.000	.7607	1.2262
			X ₂	X ₁	.01692	.07205	.814	-.1250
		X ₃		.48504*	.08575	.000	.3161	.6540
		X ₄		.48354*	.09637	.000	.2937	.6734
		X ₅		.58964*	.09637	.000	.3998	.7795
		X ₆		.28533	.08045	.000	.1268	.4438
		X ₇		1.01037*	.13048	.000	.7533	1.2674
		X ₃		X ₁	-.46812*	.06549	.000	-.5971
			X ₂	-.48504*	.08575	.000	-.6540	-.3161
			X ₄	-.00150	.09156	.987	-.1819	.1789
			X ₅	.10460	.09156	.254	-.0758	.2850
			X ₆	-.19972*	.07463	.008	-.3467	-.0527
			X ₇	.52533*	.12698	.000	.2752	.7755
			X ₄	X ₁	-.46662*	.07889	.000	-.6220
		X ₂		-.48354*	.09637	.000	-.6734	-.2937
		X ₃		.00150	.09156	.987	-.1789	.1819
		X ₅		.10610	.10158	.297	-.0940	.3062
		X ₆		-.19822*	.08663	.023	-.3689	-.0276
		X ₇		.52683*	.13438	.000	.2621	.7916

Multiple Comparisons								
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound	
LSD	X ₃	X ₁	-.57272 [*]	.07889	.000	-.7281	-.4173	
		X ₂	-.58964 [*]	.09637	.000	-.7795	-.3998	
		X ₃	-.10460	.09156	.254	-.2850	.0758	
		X ₄	-.10610	.10158	.297	-.3062	.0940	
		X ₆	-.30432 [*]	.08663	.001	-.4750	-.1337	
		X ₇	.42073 [*]	.13438	.002	.1560	.6855	
	X ₆	X ₁	-.26840 [*]	.05839	.000	-.3834	-.1534	
		X ₂	-.28533 [*]	.08045	.000	-.4438	-.1268	
		X ₃	.19972 [*]	.07463	.008	.0527	.3467	
		X ₄	.19822 [*]	.08663	.023	.0276	.3689	
		X ₅	.30432 [*]	.08663	.001	.1337	.4750	
		X ₇	.72505 [*]	.12347	.000	.4818	.9683	
	X ₇	X ₁	-.99345 [*]	.11816	.000	-	-1.2262	
		X ₂	-1.01037 [*]	.13048	.000	-	-1.2674	
		X ₃	-.52533 [*]	.12698	.000	-.7755	-.2752	
		X ₄	-.52683 [*]	.13438	.000	-.7916	-.2621	
		X ₅	-.42073 [*]	.13438	.002	-.6855	-.1560	
		X ₆	-.72505 [*]	.12347	.000	-.9683	-.4818	
	ค้ำานเศรษฐกิจ	X ₁	X ₂	-.02886	.06471	.656	-1.1563	.0986
			X ₃	.31884 [*]	.05882	.000	.2030	.4347
			X ₄	.34488 [*]	.07085	.000	.2053	.4845
X ₅			.67731 [*]	.07085	.000	.5377	.8169	
X ₆			.14032 [*]	.05244	.008	.0370	.2436	

Multiple Comparisons							
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
LSD	X₂	X₇	.22159*	.10613	.038	.0125	.4307
		X₁	.02886	.06471	.656	-.0986	.1563
		X₃	.34769*	.07701	.000	.1960	.4994
		X₄	.37373*	.08655	.000	.2032	.5442
		X₅	.70617*	.08655	.000	.5357	.8767
		X₆	.16918*	.07226	.020	.0268	.3115
		X₇	.25045*	.11719	.034	.0196	.4813
	X₃	X₁	-.31884*	.05882	.000	-.4347	-.2030
		X₂	-.34769*	.07701	.000	-.4994	-.1960
		X₄	.02604	.08224	.752	-.1360	.1880
		X₅	.35847*	.08224	.000	.1965	.5205
		X₆	-.17852*	.06703	.008	-.3106	-.0465
		X₇	-.09725	.11405	.395	-.3219	.1274
		X₄	X₁	-.34488*	.07085	.000	-.4845
	X₂		-.37373*	.08655	.000	-.5442	-.2032
	X₃		-.02604	.08224	.752	-.1880	.1360
	X₅		.33243*	.09124	.000	.1527	.5122
	X₆		-.20456*	.07781	.009	-.3578	-.0513
	X₇		-.12329	.12069	.308	-.3610	.1145
	X₃		X₁	-.67731*	.07085	.000	-.8169
		X₂	-.70617*	.08655	.000	-.8767	-.5357
		X₄	-.35847*	.08224	.000	-.5205	-.1965
		X₅	-.33243*	.09124	.000	-.5122	-.1527
		X₆	-.53699*	.07781	.000	-.6903	-.3837
		X₇	-.45572*	.12069	.000	-.6935	-.2180

Multiple Comparisons								
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound	
LSD	X₆	X₁	-.14032*	.05244	.008	-.2436	-.0370	
		X₂	-.16918*	.07226	.020	-.3115	-.0268	
		X₃	.17852*	.06703	.008	.0465	.3106	
		X₄	.20456*	.07781	.009	.0513	.3578	
		X₅	.53699*	.07781	.000	.3837	.6903	
		X₇	.08127	.11089	.464	-.1372	.2997	
		X₇	X₁	-.22159*	.10613	.038	-.4307	-.0125
			X₂	-.25045*	.11719	.034	-.4813	-.0196
			X₃	.09725	.11405	.395	-.1274	.3219
			X₄	.12329	.12069	.308	-.1145	.3610
			X₅	.45572*	.12069	.000	.2180	.6935
			X₆	-.08127	.11089	.464	-.2997	.1372
	ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ	X₁	X₂	-.17488*	.08125	.032	-.3349	-.0148
			X₃	.26751*	.07384	.000	.1220	.4130
X₄			-.00622	.08895	.944	-.1815	.1690	
X₅			.42386*	.08895	.000	.2486	.5991	
X₆			-.35466*	.06584	.000	-.4844	-.2250	
X₇			.57074*	.13324	.000	.3083	.8332	
X₂			X₁	.17488*	.08125	.032	.0148	.3349
			X₃	.44239*	.09669	.000	.2519	.6329
			X₄	.16866	.10867	.122	-.0454	.3827
			X₅	.59873*	.10867	.000	.3847	.8128
			X₆	-.17978*	.09072	.049	-.3585	-.0011
			X₇	.74562*	.14713	.000	.4558	1.0355
		X₃	X₁	-.26751*	.07384	.000	-.4130	-.1220

Multiple Comparisons								
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound	
LSD		X ₂	-.44239*	.09669	.000	-.6329	-.2519	
		X ₄	-.27373*	.10325	.009	-.4771	-.0703	
		X ₅	.15634	.10325	.131	-.0470	.3597	
		X ₆	-.62217*	.08415	.000	-.7879	-.4564	
		X ₇	.30323*	.14318	.035	.0212	.5853	
		X ₄	X ₁	.00622	.08895	.944	-.1690	.1815
		X ₂	-.16866	.10867	.122	-.3827	.0454	
		X ₃	.27373*	.10325	.009	.0703	.4771	
		X ₅	.43007*	.11454	.000	.2044	.6557	
		X ₆	-.34844*	.09768	.000	-.5409	-.1560	
		X ₇	.57696*	.15153	.000	.2785	.8755	
		X ₃	X ₁	-.42386*	.08895	.000	-.5991	-.2486
		X ₂	-.59873*	.10867	.000	-.8128	-.3847	
		X ₃	-.15634	.10325	.131	-.3597	.0470	
		X ₄	-.43007*	.11454	.000	-.6557	-.2044	
		X ₆	-.77851*	.09768	.000	-.9709	-.5861	
		X ₇	.14689	.15153	.333	-.1516	.4454	
		X ₆	X ₁	.35466*	.06584	.000	.2250	.4844
		X ₂	.17978*	.09072	.049	.0011	.3585	
		X ₃	.62217*	.08415	.000	.4564	.7879	
		X ₄	.34844*	.09768	.000	.1560	.5409	
		X ₅	.77851*	.09768	.000	.5861	.9709	
		X ₇	.92540*	.13922	.000	.6511	1.1997	
		X ₇	X ₁	-.57074*	.13324	.000	-.8332	-.3083
		X ₂	-.74562*	.14713	.000	-1.0355	-.4558	

Multiple Comparisons							
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
LSD		X ₃	-.30323*	.14318	.035	-.5853	-.0212
		X ₄	-.57696*	.15153	.000	-.8755	-.2785
		X ₅	-.14689	.15153	.333	-.4454	.1516
		X ₆	-.92540*	.13922	.000	-1.1997	-.6511
ด้านจิตใจ	X ₁	X ₂	.07944	.08020	.323	-.0785	.2374
		X ₃	.08201	.07289	.262	-.0616	.2256
		X ₄	.60267*	.08780	.000	.4297	.7756
		X ₅	.64870*	.08780	.000	.4757	.8217
		X ₆	.19102*	.06499	.004	.0630	.3190
		X ₇	.13511	.13152	.305	-.1240	.3942
		X ₂	X ₁	-.07944	.08020	.323	-.2374
	X ₃		.00257	.09544	.978	-.1854	.1906
	X ₄		.52323*	.10726	.000	.3119	.7345
	X ₅		.56926*	.10726	.000	.3580	.7806
	X ₆		.11158	.08955	.214	-.0648	.2880
	X ₇		.05567	.14523	.702	-.2304	.3418
	X ₃		X ₁	-.08201	.07289	.262	-.2256
		X ₂	-.00257	.09544	.978	-.1906	.1854
		X ₄	.52065*	.10191	.000	.3199	.7214
		X ₅	.56668*	.10191	.000	.3659	.7674
		X ₆	.10901	.08307	.191	-.0546	.2726
		X ₇	.05310	.14133	.707	-.2253	.3315
		X ₄	X ₁	-.60267*	.08780	.000	-.7756
	X ₂		-.52323*	.10726	.000	-.7345	-.3119
	X ₃		-.52065*	.10191	.000	-.7214	-.3199

Multiple Comparisons							
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
LSD	X ₃	X ₅	.04603	.11306	.684	-.1767	.2688
		X ₆	-.41165*	.09642	.000	-.6016	-.2217
		X ₇	-.46756*	.14957	.002	-.7622	-.1729
		X ₁	-.64870*	.08780	.000	-.8217	-.4757
		X ₂	-.56926*	.10726	.000	-.7806	-.3580
		X ₃	-.56668*	.10191	.000	-.7674	-.3659
		X ₄	-.04603	.11306	.684	-.2688	.1767
	X ₆	X ₁	-.45768*	.09642	.000	-.6476	-.2677
		X ₂	-.51358*	.14957	.001	-.8082	-.2189
		X ₃	-.19102*	.06499	.004	-.3190	-.0630
		X ₄	-.11158	.08955	.214	-.2880	.0648
		X ₅	-.10901	.08307	.191	-.2726	.0546
		X ₆	.41165*	.09642	.000	.2217	.6016
		X ₇	.45768*	.09642	.000	.2677	.6476
	X ₇	X ₁	-.05591	.13742	.684	-.3266	.2148
		X ₂	-.13511	.13152	.305	-.3942	.1240
		X ₃	-.05567	.14523	.702	-.3418	.2304
		X ₄	-.05310	.14133	.707	-.3315	.2253
		X ₅	.46756*	.14957	.002	.1729	.7622
		X ₆	.51358*	.14957	.001	.2189	.8082
X ₇		.05591	.13742	.684	-.2148	.3266	
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	X ₁	X ₂	-.14461	.10566	.172	-.3528	.0635
		X ₃	.18106	.09604	.061	-.0081	.3702
		X ₄	.33509*	.11569	.004	.1072	.5630
		X ₅	.46807*	.11569	.000	.2402	.6960

Multiple Comparisons							
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
LSD	X₂	X₆	-.26959*	.08563	.002	-.4383	-.1009
		X₇	-.19816	.17329	.254	-.5395	.1432
		X₁	.14461	.10566	.172	-.0635	.3528
		X₃	.32567*	.12575	.010	.0780	.5734
		X₄	.47970*	.14133	.001	.2013	.7581
		X₅	.61268*	.14133	.000	.3343	.8911
		X₆	-.12498	.11799	.291	-.3574	.1074
	X₃	X₇	-.05355	.19136	.780	-.4305	.3234
		X₁	-.18106	.09604	.061	-.3702	.0081
		X₂	-.32567*	.12575	.010	-.5734	-.0780
		X₄	.15403	.13428	.252	-.1105	.4186
		X₅	.28700*	.13428	.034	.0225	.5515
		X₆	-.45065*	.10945	.000	-.6663	-.2350
		X₇	-.37922*	.18622	.043	-.7461	-.0124
	X₄	X₁	-.33509*	.11569	.004	-.5630	-.1072
		X₂	-.47970*	.14133	.001	-.7581	-.2013
		X₃	-.15403	.13428	.252	-.4186	.1105
		X₅	.13297	.14897	.373	-.1605	.4264
		X₆	-.60468*	.12704	.000	-.8550	-.3544
		X₇	-.53325*	.19707	.007	-.9215	-.1450
		X₃	X₁	-.46807*	.11569	.000	-.6960
	X₂		-.61268*	.14133	.000	-.8911	-.3343
	X₃		-.28700*	.13428	.034	-.5515	-.0225
	X₄		-.13297	.14897	.373	-.4264	.1605
	X₆		-.73766*	.12704	.000	-.9879	-.4874

Multiple Comparisons							
Dependent Variable	(I) ประเภท	(J) ประเภท	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
LSD	X ₆	X ₇	-.66622*	.19707	.001	-1.054	-.2780
		X ₁	.26959*	.08563	.002	.1009	.4383
		X ₂	.12498	.11799	.291	-.1074	.3574
		X ₃	.45065*	.10945	.000	.2350	.6663
		X ₄	.60468*	.12704	.000	.3544	.8550
		X ₅	.73766*	.12704	.000	.4874	.9879
		X ₇	.07143	.18107	.694	-.2853	.4281
	X ₇	X ₁	.19816	.17329	.254	-.1432	.5395
		X ₂	.05355	.19136	.780	-.3234	.4305
		X ₃	.37922*	.18622	.043	.0124	.7461
		X ₄	.53325*	.19707	.007	.1450	.9215
		X ₅	.66622*	.19707	.001	.2780	1.0544
		X ₆	-.07143	.18107	.694	-.4281	.2853

หมายเหตุ:

X₁ คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าบริ โทค

X₂ คือ กลุ่มแปรรูปสินค้าอุปโภค

X₃ คือ กลุ่มผลิตสุรา

X₄ คือ กลุ่มผลิตปุ๋ย

X₅ คือ กลุ่มผลิตยางพารา

X₆ คือ กลุ่มเลี้ยงสัตว์

X₇ คือ กลุ่มออมทรัพย์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล   นางสาวเสาวลักษณ์ พลเจริญ

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5910620019

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	พ.ศ. 2558

ทุนการศึกษา

- ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย
- ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ จากคณะทรัพยากรธรรมชาติ

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

Saowalak Phoncharoen and Pilaiwan Prapruit. 2017. The Success of Using Technology in Operating a Small and Micro Community Enterprise (SMCE) - A Case Study of SMCE in Hat Yai District, Songkhla Province. International Conference on Sustainable Agriculture “ System approach for sustainable livelihood and environment” . oral presentation at the conference during December 7-8, 2017 in Lotus Pang Suan Kaew Hotel, Chiang Mai, Thailand.